

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

JÄMSÄNJOKILAAKSON MUSIIKKIOPISTO OSANA JÄMSÄN KAUPUNGIN SIVISTYSTOIMEN PALVELUITA

**Sivistystoimen hallinnon edustajien käsityksiä musiik-
kiopiston merkityksestä kaupungissa**

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteiden maisteriohjelma
Luokanopettajan opintosuunta
Pro gradu -tutkielma 30 op
Kasvatustiede
Tammikuu 2020
Juuso Ahola

Ohjaaja: Heikki Ruismäki

Tiedekunta Kasvatustieteellinen tiedekunta, Kasvatustieteiden maisteriohjelma		
Tekijä Juuso Ahola		
Työn nimi Jämsänjokilaakson musiikkiopisto osana Jämsän kaupungin sivistystoimen palveluita – Sivistystoimen hallinnon edustajien käsityksiä musiikkiopiston merkityksestä kaupungissa		
Oppiaine Kasvatustiede		
Työn laji/Ohjaaja Pro gradu -tutkielma / Heikki Ruismäki	Aika Tammikuu 2020	Sivumäärä 59 s. + 3 liitettä
Tiivistelmä <p>Tämän tutkielman tavoitteena on kuvata, analysoida ja tulkita, mitä merkityksiä Jämsän kaupungin sivistystoimen hallinnon edustajat antavat musiikkiopistolle osana Jämsän sivistystoimen palveluita. Tutkimus on kvalitatiivinen tapaustutkimus, jonka aineisto analysoidaan fenomenografisen analyysin mukaisesti. Tutkimuksen taustalla vaikuttavat paitsi tutkijan henkilökohtaiset musiikin ja sen harrastamisen intressit myös kiinnostus päätöksentekoa ja sen valmistelutyötä kohtaan.</p> <p>Tutkimuskysymykset perustuvat valtakunnallisen musiikkioppilaitosjärjestelmän ja paikallisen musiikkiopiston historiaan, kansalais- ja musiikkiopistoista sekä niiden yhteiskunnallisesta merkityksestä tehtyihin tutkimuksiin, suomalaisten vapaa-ajan musiikkiharrastusten tutkimukseen, musiikkiopiston toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin ja säädöksiin sekä kaupungin ja musiikkiopiston organisaation, strategian ja toiminnan kuvaukseen. Tutkimusta varten haastatettiin kolmea Jämsän kaupungin sivistystoimen hallinnon edustajaa. Teemahaastattelut äänitettiin ja litteroitiin. Aineiston analyysi eteni fenomenografisen analyysin mukaisesti.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista selviää, että musiikkiopistolla on opetus- ja kasvatustehtäviensä lisäksi kulttuurielämään, palveluihin ja yhteistyöhön liittyviä tehtäviä. Vahvuuksina pidetään osaavaa, pitkäaikaista ja motivoitunutta henkilöstöä, sisältöjä ja yhteistyötä. Heikkoudet liittyvät taloudellisiin seikkoihin. Elämänlaatupalvelujen elämänkaarinakökulma toteutuu musiikkiopistossa kattavasti.</p> <p>Sivistystoimen hallinnon edustajien mukaan musiikkiopisto on eriarvoisuutta ja syrjäytymistä ehkäisevä toimija, vaikka maksut ja pääsykokeet rajaavatkin osallistumisen mahdollisuuksia. Yhteisöllisesti tarkasteltuna musiikkiopisto luo jo itsessään yhteisön ja terveydellisesti musiikkiopisto parantaa ennen kaikkea mielenterveyttä. Musiikkiopistolla on monia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa yhteistyö on onnistunutta.</p> <p>Musiikkiopisto vahvistaa haastateltavien mukaan sekä paikallista musiikkikulttuuria että kulttuuritoimintaa. Musiikkiopisto on ollut omalla toiminnallaan osa valtakunnallista musiikkiopistojen historiaa muun muassa kouluttamalla osaajia merkittäviin musiikillisiin tehtäviin. Jämsän kaupungin hallinnossa ja palveluissa on tapahtunut rakenteellisia, toiminnallisia, taloudellisia, poliittisia ja kulttuurisia muutoksia. Musiikkiopisto tukee erityisesti ”Jämsä 2025” -strategian hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden osa-alueita. Tulevaisuuden kannalta mainitaan taloudellisia, kulttuurisia ja toiminnallisia haasteita.</p>		
Avainsanat musiikkiopisto, musiikkioppilaitos, musiikkikasvatus, taiteen perusopetus, sivistyshallinto, tapaustutkimus, haastattelu, fenomenografia		
Säilytyspaikka Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)		

Faculty Educational Sciences		
Author Juuso Ahola		
Title Jämsänjokilaakso Music School as a part of the Education and Cultural Services in the City of Jämsä – The meanings of the local Music School in the City of Jämsä given by the administrative representatives of the Education and Cultural Services		
Subject Education		
Level/Instructor Master's Thesis / Heikki Ruismäki	Month and year January 2020	Number of pages 59 pp. + 3 appendices
Abstract <p>The aim of this thesis is to describe, analyze and interpret the meanings that the administrative representatives of the City of Jämsä Education and Culture Department give to the Music Institute as part of the Education and Cultural Services. The study is a qualitative case study and the data is analyzed according to phenomenographic analysis. The research is motivated not only by the researcher's personal interests in music and musical hobbies, but also by the interest in decision-making and its preparation.</p> <p>The research questions are based on the history of the national music school system and the local music institute, research on folk and music school and their social significance, research on Finnish leisure music hobbies, documents and regulations governing the activities of the city and the Music School, their organization and strategy. Three administrative representatives of the Education and Cultural Services in the City of Jämsä were interviewed for the study. The theme interviews were recorded and transcribed. The analysis of the material proceeded according to the phenomenographic analysis.</p> <p>The results of the study show that the Music School has also cultural, service and collaborative responsibilities in addition to its educational duties. The music school's strengths include competent, long-term and motivated staff, content and collaboration. Weaknesses are related to financial aspects. The life-cycle perspective of the Quality-of-life Services is comprehensively realized in the Music School.</p> <p>According to representatives of the educational administration, the Music School is an actor to prevent inequality and exclusion, although fees and entrance examinations limit the opportunities for participation. From a communal point of view, the Music School creates a community in itself and it has many successful partners. Related to health improving aspect, the Music School first and foremost improves mental health.</p> <p>According to the interviewees, the Music School strengthens both local music culture and cultural activities. Through its activities, the Music School has been a part of the nationwide history of music schools, for example, by training experts in important musical positions. There have been structural, operational, economic, political and cultural changes in the administration and services of the City of Jämsä. In particular, the Music School supports the fields of well-being and vitality of the "Jämsä 2025" strategy. Economic, cultural and operational challenges are mentioned for the future.</p>		
Keywords music school, music institute, music education, basic arts education, educational administration, cultural administration, case study, interview, phenomenography		
Where deposited Helsinki University Library – Helda / E-thesis (theses)		

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	MUSIIKKIOPISTOJEN HISTORIAA SUOMESSA.....	3
2.1	Valtakunnallinen kehitys	3
2.2	Musiikkiopiston historiaa Jämsänjokilaaksossa.....	5
2.2.1	Sivutoimipisteestä itsenäiseksi musiikkikouluksi.....	5
2.2.2	Musiikkikoulun perustaminen.....	6
3	MUSIIKIN HARRASTAMINEN JA OPISKELU VAPAA-AJALLA JA OPISTOISSA	8
3.1	Suomalaisten vapaa-aika: musiikki- ja kulttuuriharrastukset.....	8
3.2	Kulttuuripalvelut kunnissa	9
3.3	Opistot harrastamisen ja opiskelun mahdollistajina.....	10
3.3.1	Kansalaisopistojen tehtävät ja merkitys kunnissa	10
3.3.2	Musiikin harrastaminen ja opiskelu musiikkiopistoissa.....	12
4	TAITEEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAT	15
4.1	Valtakunnallinen opetussuunnitelma.....	15
4.2	Jämsänjokilaakson musiikkiopiston opetussuunnitelma (JMOPS).....	17
5	JÄMSÄN KAUPUNGIN SIVISTYSTOIMI	18
5.1	Organisaatio	18
5.2	Strategia	18
5.3	Palvelut.....	19
5.4	Jämsänjokilaakson musiikkiopisto.....	20
5.4.1	Opetus	20
5.4.2	Henkilöstö	21
6	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	22
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	23
7.1	Fenomenografia tutkimuksellisena lähestymistapana	23
7.2	Tapaustutkimus tutkimusstrategiana.....	25
7.3	Aineiston koonti haastatteluin	25
7.4	Aineiston fenomenografinen analyysi.....	27
7.4.1	Litterointi.....	28
7.4.2	Analyysin vaiheet	28
8	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTAA.....	31
8.1	Jämsänjokilaakson musiikkiopiston toiminta	31
8.1.1	Musiikkiopiston olemassaoloon liittyvät syyt	31

8.1.2	Musiikkiopistolle kuuluvat tehtävät.....	32
8.1.3	Musiikkiopiston vahvuudet ja heikkoudet.....	33
8.1.4	Opetus ja opiskelu musiikkiopistossa	33
8.1.5	Musiikkiopiston saama palaute.....	34
8.2	Jämsänjokilaakson musiikkiopisto osana sivistystoimen palveluita	35
8.2.1	Musiikkiopiston rooli sivistyspalveluissa	35
8.2.2	Elämänkaarinäkökulma musiikkiopistossa.....	35
8.2.3	Syrjäytyminen ja eriarvoisuus.....	36
8.2.4	Musiikkiopisto ja maahanmuuttajat.....	37
8.2.5	Musiikkiopiston yhteisölliset ja terveydelliset vaikutukset.....	38
8.3	Jämsänjokilaakson musiikkiopiston ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö	39
8.3.1	Yhteistyökumppanit ja -muodot	39
8.3.2	Yhteistyön tulokset ja kehittämiskohteet.....	40
8.4	Jämsänjokilaakson musiikkiopiston merkitys paikalliselle musiikkikulttuurille ja kulttuuritoiminnalle	41
8.4.1	Jämsän musiikkikulttuuri ja kulttuuritoiminta	41
8.4.2	Musiikkiopisto jämsäläisen musiikkikulttuurin ja kulttuuritoiminnan edistäjänä.....	41
8.4.3	Musiikkiopiston näkyvyys paikallisessa musiikkikulttuurissa ja kulttuuritoiminnassa.....	42
8.5	Jämsänjokilaakson musiikkiopisto ennen, nyt ja tulevaisuudessa	43
8.5.1	Musiikkiopiston perustamiseen johtaneet syyt.....	43
8.5.2	Musiikkiopiston rooli osana musiikkiopistojen historiaa.....	43
8.5.3	Muutokset Jämsän kaupungin hallinnossa ja palveluissa	44
8.5.4	Musiikkiopiston toiminnan muutos	44
8.5.5	Musiikkiopisto ”Jämsä 2025” -strategian tukijana.....	45
8.5.6	Tulevaisuuden haasteet ja niihin vastaaminen	46
8.5.7	Yleiset kehitysehdotukset	47
8.6	Yhteenvedo tuloksista.....	47
9	LUOTETTAVUUS.....	50
9.1	Aineiston koonnin laatu ja sen tarkkailu	50
9.2	Aineiston ja sen analyysin luotettavuus.....	51
9.3	Eettisyys	52
10	POHDINTA.....	53
10.1	Jämsän malli 2020.....	53
10.2	Jatkotutkimus.....	54
	LÄHTEET	57

LITTEET.....	1
--------------	---

KUVIOT

Kuvio 1. Jämsän kaupungin organisaatio	19
Kuvio 2. Fenomenografisen tutkimuksen analyysimalli Niikkoa (2003, 55) mukailten ..	30
Kuvio 3. Jatkotutkimuksen kannalta oleelliset tutkimusjoukot	55

1 Johdanto

Suomen musiikillinen maine maailmalla on jo vuosia ollut kiistattoman positiivinen. Musiikkioppilaitosjärjestelmämme on tuottanut Suomeen erilaisia musiikin osaajia ja ammattilaisia, joista osan tie on vienyt ulkomaille asti huippuorkestereihin soittajiksi ja kapellimestareiksi. Ulkomaiset virat ovat olleet mahdollisia myös ilman Sibelius-Akatemiasta hankittua korkeakoulutusta, ja musiikkioppilaitoksista saatu koulutus on riittänyt. Vuonna 2001 useissa musiikkialan medioissa Suomen musiikkielämän salaisuudeksi onkin kerrottu juuri musiikkiopistot. Kokoisekseen maaksi Suomi on onnistunut hämmästyttävän hyvin luomaan itselleen maailmanlaajuisesti merkittävän aseman. (Kuha 2017, 640–641.) Muun muassa Helsingin Sanomat uutisoi lokakuussa 2019 kolmesta menestyvästä suomalaisesta kapellimestarista Susanna Mälkistä, Santtu-Matias Rouvalista ja Klaus Mäkelästä, jotka kotimaansa lisäksi ovat alkaneet niittää mainetta myös ulkomailla (HS 26.10.2019).

Olin itse musiikkiopiston oppilas 13 vuoden ajan. Aloitin opintoni viululla, joka oli pääinstrumenttini opintojeni loppuun saakka. Alakoulun kuudennella luokalla aloitin baritonitorvensoiton, jonka kanssa matkani vei Puolustusvoimien Varusmiessoittokuntaan, jossa suoritin varusmiespalvelukseni vuonna 2014. Aika varusmiespalveluksessa oli siihenastisen musiikillisen elämäni huipentuma. Soittokunta keräsi yhteen vuosiluokkansa taidokkaimmat soittajat, mikä mahdollisti laajojen musiikillisten verkostojen luomisen. Musiikkiopisto-opintoihin lukeutui myös musiikin perusteiden opintoja sekä orkesterisoittoa. Soitinpa myös pianoa Jämsän työväenopistossa.

Soittoharrastuksella on ollut minulle henkilökohtaisesti elämässäni suuri, arvokas merkitys. Se on saattanut minut samankaltaisten ihmisten keskuuteen, luonut mahdollisuuksia itsensä tutkimiseen, kehittämiseen ja ilmaisemiseen sekä tarjonnut elämyksiä. Musiikki on minulle tapa havainnoida ja tutkia maailmaa. Soittoharrastuksen merkitystä pidetään yleisestikin arvokkaana (Gronow 2014, 63). Nyt myöhemmällä iällä aktiivisen harrastamisen hiivuttua olen ryhtynyt pohtimaan musiikin harrastamisen ja erityisesti musiikkiopistojen paikallista merkitystä. Yksilöllisellä tasolla merkitykset ovat arvokkaita, mutta entä yhteisöllisesti koko kaupungin näkökulmasta tarkasteltuna? Haluan olla tuottamassa lisää tutkimustietoa musiikkioppilaitoskontekstissa, josta on tämän tutkielman edetessä ilmennyt olevan suhteellisen vähän tutkimuskirjallisuutta.

Vapaa-aikakäsityksemme muuttuu ja olemme siirtymässä yksilöllisyyttä korostavasta yhteiskunnasta yhteisöllisyyden yhteiskuntaan. Tuntemassamme yhteiskunnassa elämää

on tarkasteltu palkansaajan näkökulmasta. Elämä on mennyt eteenpäin, eikä erilaisista epävarmuuksista tai riskeistä ole tiedetty. Nyt yksilöt keskittyvätkin katsomaan tulevaisuuden sijaan nykyhetkeen. Erilaiset sosiaalisuuden muodot tulevat tärkeämmiksi, kun yksilöllä on tarve olla ja kokea yhdessä. (Hanifi 2009, 248–249.) Koen, että sosiaalisen kanssakäymisen tärkeys ja sen korostaminen lisäävät paineita yksilölle osoittaa olevansa aktiivinen yhteiskunnan jäsen. Kun verkostot puuttuvat, eikä sosiaalisia taitoja niiden lisäämiseksi ole, yksilö on vaarassa syrjäytyä. Syrjäytymisellä on paljon lieveilmiöitä, joista joudumme maksamaan tulevaisuudessa kalliin hinnan, ellei ongelmaan puututa. Syrjäytymisen ehkäisyssä tärkeään rooliin nouseekin mielestäni harrastaminen. Musiikkiharrastus on yksi monista tavoista kehittää omaa identiteettiä ja sosiaalisia taitoja. Tätä näkökulmaa haluan korostaa myös omassa tutkielmassani tutkimustyöhön nojaten.

Jokainen meistä on jonkin kaupungin tai kunnan asukas. Kaupunki on yhteisö, jossa päätöksiä tekevät demokraattisilla vaaleilla valitut henkilöt kaupungin- tai kunnanvaltuustoissa. Ennen päätöksentekoa asiat täytyy valmistella ja esitellä valituille päätöksentekijöille. Luottamushenkilöiden pääasiallisena tiedon saamisen kanavana ovatkin päätöksentekoaasiakirjat, esittelytekstit ja muu esittelijöiltä saatava tieto (Niiranen 2013, 12). Tästä valmistelusta ja esittelystä vastaavat kaupungin virkamiehet, joiden työhön olen itsekin saanut tutustua yläkoulu- ja lukioikäisenä toimiessani Jämsän nuorisoasiain neuvottelukunnan (nyk. nuorisovaltuusto) puheenjohtajana sekä sivistyslautakunnan puhe- ja läsnäolo-oikeutettuna jäsenenä. Jo tuolloin pohdin, mitä tietoa, käsityksiä ja kokemuksia hallinnon edustajilla on valmistelutyönsä pohjana ja miten he käsittävät jonkin yksittäisen palvelun merkityksen kaupungissa.

Tässä tutkimuksessa kuvaan, analysoin ja tulkiten, mitä merkityksiä Jämsän kaupungin sivistystoimen hallinnon edustajat antavat musiikkiopistolle osana Jämsän sivistystoimen palveluita. Tutkimukseni on kvalitatiivinen tapaustutkimus, jonka aineisto analysoidaan fenomenografisen analyysin mukaisesti.

2 Musiikkiopistojen historiaa Suomessa

Tässä luvussa käsittelen suomalaisten musiikkiopistojen historiaa. Käsittely jakautuu valtakunnalliseen historiaan aina 1800-luvun alusta 1960-luvulle valtionavustuslainsäädännön tultua voimaan sekä paikallisen musiikkiopiston historiaan Jämsänjokilaaksossa. Historiikki perustuu Kuhan (2017) ja Laurilan (2000) teoksiin.

2.1 Valtakunnallinen kehitys

Musiikkioppilaitoksen juuret ovat ajalta, kun Suomi oli vielä osa Ruotsin valtakuntaa. Jo kuitenkin keskiajalta alkaen musiikinopetusta on ollut kirkon hallinnoiman koululaitoksen toimesta. Soitonopetuksesta vastasivat tuolloin kaupunkimuusikot. (Kuha 2017, 619.) Varsinaisen musiikkioppilaitoksen toiminta alkoi Suomessa Musikaliska Sällskapet i Åbo -seuran eli Turun Soitannollisen Seuran ansiosta 1700-luvun lopulla (Kuha 2017, 72). Vuonna 1808 seuran toiminta päättyi ja Suomi siirtyi Ruotsin vallan alta osaksi Venäjän keisarikuntaa saaden autonomisen aseman. Pääkaupunki vaihtui Turusta Helsingiksi, jossa aiemmin hiljainen kulttuurielämä alkoi vilkastua erityisesti Viaporissa, nykyisessä Suomenlinnassa. Viaporin sotilassoittokunnilla oli merkittävä rooli Helsingin musiikkielämässä. (Kuha 2017, 79.)

Hiljainen ja vielä tuolloin pieni Helsinki alkoi herätä kulttuurisesti, kun senaatti siirtyi sinne vuonna 1819. Teatteritalo valmistui vuonna 1827 ja samana keväänä Musikaliska Sällskapet i Helsingfors eli Helsingin Soitannollinen Seura perustettiin. Turun akatemia siirtyi Helsinkiin vuonna 1928 osaksi Suomen Keisarillista Aleksanterin yliopistoa, jossa musiikinopettajana toimi Fredrik Pacius. Hän johti useita orkestereita ja hänen merkityksensä Helsingin ja koko Suomen musiikkielämälle katsotaan olleen suuri. (Kuha 2017, 80–82.)

Suomessa toimi 1800-luvulla useita yksityisiä musiikkikouluja, kuten Ludvig van Heydenin musiikkikoulu Viaporissa, Fredrik August Ehrströmin alkeislaulukoulu Helsingissä ja Wilhelm Friedrich Siberin musiikkikoulu Turussa. (Kuha 2017, 87–100.) Ulkomaisista musiikkioppilaitoksista saatiin tietoa enimmäkseen suullisin esimerkein ja tarinoin. Konservatorio taas tuli sanana tutuksi sanomalehtien ja oppimateriaalien kautta. Merkittävin musiikkioppilaitostoiminnan äänenkannattaja Suomessa oli Zacharias Topelius, joka kirjoitti aiheesta ollessaan toimittajana ja päätoimittajana Helsingfors Tidningar -sanomalehdessä 1840- ja 1850-luvuilla. (Kuha 2017, 157–159.) Nämä Topeliuksen ja muiden kirjoittajien propagoinnit eivät kuitenkaan tuottaneet heti tulosta, eikä päätöksiä tekeville

tahoilla ollut riittävästi ymmärrystä tai intoa asian eteenpäin viemiseksi. (Kuha 2017, 619.)

Ensimmäisiä pysyväisluonteisia musiikkioppilaitoksia Suomessa olivat Turun Lukkari- ja urkurikoulu sekä Oulun, Helsingin ja Viipurin vastaavat laitokset. Oulun koulun toiminta lakkasi kuitenkin jo vuonna 1887 ja Viipurin vuonna 1939 talvisodan seurauksena. Toisin kuin Oulun ja Viipurin koulut, Helsingin ja Turun koulut jatkoivat toimintaansa ja yhdistyivät vuonna 1951 Sibelius-Akatemiaan (aiemmalta nimeltään Helsingfors Musikinstitut eli Helsingin Musiikkiopisto), joka oli ensimmäinen pysyväksi jäänyt musiikkioppilaitos. Se perustettiin vuonna 1882. Tämän jälkeen 1900-luvun alkuvuosina pysyväksi jääneitä oppilaitoksia perustettiin vain viisi. Sotien päätyttyä oppilaitosten määrä lähti kasvuun. Positiivisen talouskehityksen ansiosta oppilaitoksia perustettiin myös pienille paikkakunnille niillä aiemmin toimineiden orkestereiden, kuorojen, soittokuntien ja soitoryhtyeiden toiminnan jatkeeksi ja kehittäjäksi. (Kuha 2017, 620–623.)

Kun valtionavustuslainsäädäntö astui voimaan vuonna 1969, musiikkioppilaitosten määrä kasvoi vuosittain jopa kymmenellä. (Kuha 2017, 623.) Valtionavustusten turvin ja toisaalta niiden saamiseksi oppilaitosten ylläpitäjät, kuten kunnat, alkoivat näin ollen kehittää oppilaitosten toimintaa, jonka hedelmiä saamme poimia tänäkin päivänä. Nykyisin Suomi on kohonnut maailmanlaajuisesti merkittävään asemaan sekä luovan että esittävän säveltaiteen alalla (Kuha 2017, 640).

Lukuvuoden 1997–1998 aikana Suomessa toimi yhteensä 89 valtionosuutta saavaa musiikkioppilaitosta. Niistä 11 oli konservatorioita ja loput 78 musiikkiopistoja. (Heino & Ojala 1999, 11.) Opetus- ja kulttuuriministeriön (2010b) mukaan taiteen perusopetusta järjestettiin vuonna 2008 yhteensä 341 kunnassa. Taiteen perusopetusta järjestävien oppilaitosten päätoimipisteitä oli 206 kunnassa ja sivutoimipisteitä 119 kunnassa. Opetusta järjestäviä oppilaitoksia oli kaikkiaan 465. Taiteen perusopetuksen oppilaitosrekisterin mukaan musiikkikoulu-, musiikkiopisto-, konservatorio-nimisiä sekä muita musiikkioppilaitoksia oli näistä noin 130. Edellä mainitut luvut perustuvat vuoden 2008 kuntajakoon. (OKM 2010b, 7.) Sekä vuosien 1997 ja 1998 että vuoden 2008 luvut osoittavat, että oppilaitosten määrä on lisääntynyt vuosien 1998 ja 2008 välisenä aikana, siis kymmenessä vuodessa, yli 40:llä oppilaitoksella.

Tilastokeskuksen vuoden 2018 oppilaitosrekisterin mukaan musiikkioppilaitoksia oli 84 vuonna 2018 (Tilastokeskus 2018). Oppilaitosten määrän vähenemiseen vaikuttanevat

vuosien 2008 ja 2018 välisenä aikana tapahtuneet kuntaliitokset ja näin ollen myös musiikkiopistojen yhdistyminen suuremmiksi yksiköiksi.

Partasen, Juvosen ja Ruismäen (2009) mukaan paikallisten yhteisöjen ja hallituksen tuki ovat mahdollistaneet musiikkioppilaitosjärjestelmän kehittymisen nykyiselle tasolle. Kaiken kaikkiaan musiikkioppilaitosjärjestelmän rahoituksesta hallituksen vastuulla on 48 prosenttia ja kaupungin tai kunnan vastuulla 32 prosenttia. Oppilasmaksut kattavat 20 prosenttia rahoituksesta. (Partanen ym. 2009, 22.) Toiminta ei siis perustu täysin julkisen rahoitukseen, vaan opinnoista koituu maksuja myös oppilaille.

2.2 Musiikkiopiston historiaa Jämsänjokilaaksossa

Jämsänjokilaakson musiikkiopiston historia kattaa ajan aina Keski-Suomen konservatorion alaisuudesta itsenäiseen asemaan Jämsän kaupungin tuottamana palveluna. Oppilasmäärä on noussut 1970-alusta lähtien tasaisesti saavuttaen nykyisen yli 400 oppilaan määrän (Laurila 2000, 171–179).

2.2.1 Sivutoimipisteestä itsenäiseksi musiikkikouluksi

Jämsänjokilaakson musiikkiopiston perusta luotiin Keski-Suomen konservatorion alaisuudessa 1970-luvun alussa, kun Jämsä oli vielä kauppala. Ensiaskleet musiikinopetuksen aloittamiseksi Jämsässä otettiin marraskuussa 1971, kun kauppalan edustajat Väinö Kopponen ja Erkki Uotila vierailivat neuvotteluissa Jyväskylässä. Neuvottelut pohjautuivat Jämsän vuoden 1970 alun selvitykseen musiikinopetuksen tarpeellisuudesta, jossa oli todettu, että tarvetta on ja on syytä perustaa noin 50 oppilaan opetuspiste Jämsään. Nyt tarkoitus oli käydä keskustelua konservatorion opetuspalvelujen ostosta. (Laurila 2000, 171.)

Aiemmin Jämsään oli suunniteltu oman musiikkiopiston perustamista, mutta ajatuksesta luovuttiin ilmeisesti taloudellisin perustein. Konservatorio sai näin Jämsään oman opetuspisteen, jonka syntyyn ja kehittymiseen olivat vaikuttamassa mm. kauppalanjohtaja Toivo Puro ja opettaja Eero Iho. Toimipisteen opettajiksi valittiin aluksi paikallisista henkilöistä mm. viulisti Liisa Valkama ja musiikkileikkikoulunopettaja Inkeri Kurkela. (Laurila 2000, 172.) Oppilasmäärä kasvoi tasaisesti alusta alkaen. Vuonna 1972 Jämsä kasvatti oppilasmääräänsä kymmenellä oppilaalla. Syksyllä 1976 Jämsään sijoitettiin 65 oman oppilaan lisäksi kymmenen oppilasta Jämsänkoskelta ja yksi Kuhmoisista. (Laurila 2000, 175.)

Jämsän nopea toiminta ja ennakkoluuloton asenne musiikinopetuksen maakunnallistamisessa konservatorion johdolla johti siihen, että myöhemmissä muissa samanlaisissa sivutoimipisteratkaisuissa puhuttiin Jämsän mallista. Ongelmiltakaan ei Jämsän alueella kuitenkaan vältytty. Silloinen Jämsänkosken kunta ei aluksi suostunut maksamaan Jämsään ja Jyväskylään siirtyvien oppilaidensa kuntamaksuja. Jämsänkosken sivutoimipisteen perustamispäätös siirtyikin osittain tämän seurauksena vuoteen 1983 – viimeisten keskisuomalaisen kuntien joukkoon. (Laurila 2000, 172–173.)

2.2.2 Musiikkikoulun perustaminen

Keski-Suomen konservatorio päätti aloittaa sivutoimipisteiden itsenäistämisen vuonna 1985 aloittaen Jämsän sivutoimipisteestä, joka oli sivutoimipisteistä vanhin. Konservatorio neuvotteli Jämsän kanssa vuoden 1984 lopussa sopimuksen, jossa itsenäistäminen toteutettaisiin vuosina 1985 ja 1986 kahdessa erässä ja valtionosuuspaikat luovutettaisiin Jämsälle. Jämsää edusti neuvotteluissa koulutoimenjohtaja Pekka Pitkäjärvi. (Laurila 2000, 178.)

Jämsän musiikkikoulun perustamispäätös tehtiin 11. kesäkuuta 1985 ja koulun väliaikaiseksi rehtoriksi valittiin sellonsoitonopettaja Riitta Hasanen. Myöhempiä väliaikaisia rehtoreita olivat vuonna 1986 valittu Satu Julin-Tikkanen ja vuonna 1987 valittu Helvi Kangas. Syksyllä 1988 valittiin vakituiseksi rehtoriksi Reijo Mustakallio. (Laurila 2000, 178.)

Musiikkikoulun perustamisen jälkeen tehtiin yhteistyösopimus, jonka ensimmäisessä kohdassa sovittiin musiikkikouluissa suoritettujen 1/3- ja 2/3-tutkintojen hyväksymisestä ilman jälkitarkastusta. Toisessa kohdassa sovittiin, että konservatorion opettaja voi opettaa myös musiikkikoulussa. Jämsässä pianonsoiton virkaan valittiin Katriina Hirvelä ja myöhemmin harmonikansoitonopettajaksi Riikka Turkki, joilla molemmilla oli tunteja sekä Jämsän musiikkikoulussa että konservatoriossa. Tällainen osto- ja myyntipalvelu tiivistyi aiemmin mainittuun Jämsän malliin, jota hyödynnettiin myös muiden itsenäistyneiden toimipisteiden ja konservatorion välillä. (Laurila 2000, 178–179.)

Jämsänjokilaakson musiikkikoulun työohjelma hyväksyttiin 28. toukokuuta 1985. Jotta musiikkikoulun toiminta-alueella tapahtuva musiikinopetus olisi ollut määrältään riittävän suurta, Kouluhallitus edellytti, että Jämsän kaupunki neuvottelee naapurikuntien kanssa

toiminnan laajentamisesta niihin. Opetusministeriö taas vaati valtionosuuden takaa-
miseksi uusien oppilaspaiikkojen perustamista. Edellä mainittuihin vaatimuksiin vastaa-
mista helpotti Kuhmoisten ja Längelmäen kuntien saaminen mukaan toimintaan. Jäm-
sänkosken kanssa neuvottelut eivät sujuneet taaskaan yhtä mallikkaasti. Jämsänkoski
suostui kuitenkin liittymään Jämsänjokilaakson musiikkikouluun vuonna 1988. (Laurila
2000, 179.)

3 Musiikin harrastaminen ja opiskelu vapaa-ajalla ja opistoissa

Muun muassa Helka-kirjastojen tietokannasta selviää, että musiikkiopistokontekstiin tai musiikin opiskeluun ja harrastamiseen liittyviä opinnäytteitä on tehty 1960- ja -70-lukujen taitteesta alkaen kiihtyvällä tahdilla. Tällä lienee yhteys jo aiemmin tässä tutkielmassa läpikäytyyn musiikkioppilaitosjärjestelmän historiaan ja kehitykseen instituutiona sekä opistojen määrälliseen lisääntymiseen.

Opinnäytteet käsittelevät muun muassa musiikkiopistossa oppimista, opettamista ja niiden vaikutuksia opiskelijoiden myöhemmissä elämän vaiheissa. Musiikkiopistojen yhteiskunnallisia merkityksiä tai vaikutuksia on sen sijaan tutkittu vähemmän. Ylipäätään musiikkioppilaitoskontekstiin liittyvää tutkimuskirjallisuutta on verrattain niukasti, mikä onkin osoittautunut tämän tutkielman tekemisen yhdeksi haasteeksi. Tutkimuksia on enemmän kansalaisopistoista, jotka lukeutuvat vapaan sivistystyön piiriin. Myös erilaisen vapaa-ajan viettotapojen merkityksiä ja vaikutuksia on tutkittu esimerkiksi Tilastokeskuksen toimesta vuonna 2002.

Tämän luvun käsittely etenee ensin suomalaisten musiikki- ja kulttuuriharrastusten kuvaamisesta kuntien kulttuuripalveluiden tarkasteluun ja siitä edelleen kansalaisopistojen kautta musiikkiopistoihin ja niissä musiikin harrastamiseen.

3.1 Suomalaisten vapaa-aika: musiikki- ja kulttuuriharrastukset

Tilastokeskuksen vuoden 2002 vapaa-aikatutkimuksesta käy ilmi, että kaksi kolmasosaa suomalaisista kuuntelee musiikkia päivittäin ja yli 90 prosenttia vähintään kerran viikossa. Mikäli musiikin harrastamiseksi luetaan myös musiikin kuuntelu, näiden tietojen valossa musiikin harrastamisen voidaan katsoa olevan hyvin yleistä. Aktiiviseksi harrastamiseksi määritellään jonkin soittimen soittaminen, bändisoitto, kuorolaulu ja säveltäminen. Eniten musiikkia aktiivisesti harrastavat opiskelijat ja koululaiset. Iän myötä harrastaminen vähenee. (Hanifi 2009, 225.)

Vaikka aktiivinen harrastaminen onkin vähäisempää ikäihmisten keskuudessa, heidänkin on mahdollista harrastaa musiikkia esimerkiksi kansalaisopistossa, jossa tarjotaan musiikkioppilaitosten tavoin soittotunteja. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan soittotunneilla käyminen on nykyisin kaikenikäisten harrastus. Kaiken kaikkiaan viidesosa soit-

toa harrastavista käy soittotunneilla. (Hanifi 2009, 230–231.) Vuoden 2002 vapaa-aikatutkimusta päivitetymmän tiedon mukaan vapaan sivistystyön osalta opiskelijarakenne tapahtuneet muutokset ovat samansuuntaisia kuin mitä väestörakenteessa tapahtuneet muutokset ovat olleet. Opiskelijat ovat siis nykyisin vanhempia ja koulututtaneempia. (Saloheimo, Fields, Saviniemi & Manninen 2019, 175.)

Hanifi (2009) tuo esille, että musiikin harrastamisella on positiivisia vaikutuksia ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin. Kulttuuriharrastuksista erityisesti kuorolaulu on ollut Pohjanmaalla tehdyssä tutkimuksessa naisten hyvän terveyden selittäjä. Ruotsissa kulttuuriharrastuksella on ollut elinikää pidentävä vaikutus, kun harrastajia on verrattu harrastamattomiin. (Hanifi 2009, 245.) Helven (2009) mukaan musiikki- ja tanssiharrastuksilla taas voi olla vaikutuksia nuoren koulutusvalintoihin ja työuraan, jopa onnellisuuteen ja hyvinvointiin. Paljon harrastavat saattavat olla sosiaalisilta ja kulttuurisilta taidoiltaan harrastamattomia parempia, mikä ehkäisee syrjäytymistä. Sosiaaliset ja kulttuuriset taidot kasvattavat myös sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. (Helve 2009, 252–253.)

Edellä mainittuja tuloksia tukevat myös Mannisen, Teräsahteen ja Pätärin (2019) artikkelissaan esille tuomat vapaata sivistystyötä koskevat seikat, joiden mukaan vapaa sivistystyö torjuu yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä toimii ponnahduslautana oman elämän hallintaan ja koulutuspoluille. Vapaa sivistystyö ylläpitää myös kuntien kulttuuritarjonnan monipuolisuutta ja saatavuutta. (Manninen ym. 2019, 264–268.)

3.2 Kulttuuripalvelut kunnissa

Työ- ja elinkeinoministeriön aluekehittämisstrategia 2020 korostaa alueellista kulttuuripalvelujen merkitystä. Strategiassa muun muassa kulttuuritoiminnalla ja -palveluilla nähdään suuri rooli alueiden elinkeino-, innovaatio- ja hyvinvointipolitiikassa, alueellisten identiteettien määrittelyssä, kilpailukykytekijänä ja hyvinvoinnin lisääjänä. Eri ikäryhmien erilaiset tarpeet nähdään toimintojen kehittämisen haasteina. Ratkaisevaa on, pystytäänkö strategian pyrkimyksiin vastaamaan kulttuuripalveluiltaan voimakkaasti erilaistuneilla alueilla. Alueellisen kulttuuripolitiikan tarvetta korostaa se, että kulttuurisesti alueellinen keskittyminen on poikkeuksellisen voimakasta. Valtion kulttuuritoimeen suuntaamista varoista pääkaupunkiseutu saa 3,5 kertaa maan keskiarvoa enemmän asukasta kohti laskettuna. Alueelliset erot kulttuurin kulutuksessa ovat Suomessa EU-maiden suurimpia, kun verrataan tiheään ja harvaan asuttuja alueita keskenään. (OKM 2010a, 27.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö kuvaa kuntien kulttuuritoiminnan lähtökohtia kolmesta näkökulmasta. Ensinnäkin kulttuuria ei tule nähdä enää vain tietyn kansanosan, eliitin, harrastuksena tai vain korkeakulttuurina. Kulttuuri on kaikille kaikkea. Toiseksi kulttuuripolitiikkaa tehdään eri tavoin eri kunnissa. On selvää, että metropolialueen kulttuuripolitiikka eroaa alle 10 000 asukkaan kuntien kulttuuripolitiikasta. Kulttuuripalvelut tulisi kaiken kaikkiaan nähdä lähipalveluina ja niiden saatavuus olisi turvattava. Kolmanneksi Suomen väestö yhtäältä ikääntyy, toisaalta kansainvälistyy. Jokaiselle ryhmälle tulisi mahdollistaa omia palveluja, mutta myös eri ryhmiä yhdistäviä palveluja. (OKM 2010a, 34–36.)

3.3 Opistot harrastamisen ja opiskelun mahdollistajina

Kuten edellä on mainittu, tutkimuksia on tehty kansalaisopistojen merkityksestä musiikkiopistoja enemmän. Tarkastelu etenee tutkimuskirjallisuuden näkökulmasta ensin kansalaisopistoihin ja niistä edelleen musiikkiopistoihin. Kansalaisopistojen tutkimus painottuu erityisesti opistojen tehtäviin ja merkityksiin kunnissa. Musiikkiopistokontekstissa tehdyt tutkimukset koskevat musiikkiopistoissa harrastamisen ja niihin pääsemisen tasa-arvoa, mutta myös jonkin verran niiden tehtäviä ja toimintaa. Jonkin verran on tehty tutkimusta myös musiikkiopistoissa oppimisesta ja opettamisesta sekä niiden yksilöllisistä merkityksistä (kts. esim. Tuovila 2003; Kärjes-Peltola 2001; Tyni 2008).

3.3.1 *Kansalaisopistojen tehtävät ja merkitys kunnissa*

Kedon ja Takamaan (2008) tutkimuksen mukaan kansalaisopiston rooli yhteiskunnallisena toimijana on merkittävä. Kansalaisopiston tehtäviksi katsotaan tasa-arvoisten toimintamahdollisuuksien ja yhteiskunnallisten palvelujen tuottaminen. Opetuksellisten ja itsensä kehittämisen mahdollistavien perustehtävien kohdalla taide- ja kulttuuriaineet korostuvat. Kansalaisopistojen nähdään tarjoavan myös yhteisöllisyyttä. Kansalaisopiston tehtävää sivistyksellisen tasa-arvon puolestapuhujana ja toteuttajana tulisi korostaa entistä enemmän yhteiskunnallisessa keskustelussa. (Keto & Takamaa 2008, 45.)

Klemelä ja Ojala (2002) ovat tutkineet osana ”Varsinaissuomalaisten kansalaisopistojen vaikuttavuuden arviointi” -hanketta kansalaisopistojen asemaa, vaikuttavuutta ja merkitystä kuntapäätäjien, opistojen rehtoreiden ja opiskelijoiden näkökulmasta Varsinais-Suomessa. Vaikuttavuuden kokonaiskuvan hahmottamiseksi tutkimusjoukoksi on valikoitunut opistojen opiskelijat, henkilökunta ja opistojen ylläpitäjät eli rehtorit ja kuntapäätäjät. Sivistyspoliittisia päätöksiä tekevillä on muun muassa valta päättää, miten opiston

toimintaa rahoitetaan. Rehtorit taas päättävät, miten opiston toimintaa toteutetaan, ja opiskelijoilla on paras käsitys opiston kyvystä vastata heidän tarpeisiinsa ja opintojen merkityksellisyyteen. (Klemelä & Ojala 2002, 9.)

Klemelän ja Ojalan (2002) tutkimuksessa kansalaisopiston yhtenä tärkeimmistä tehtävistä nähdään vapaa sivistystyö ja erityisesti aikuisten yleissivistävien opintojen antaminen sekä kuntalaisten henkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen. Tutkimusjoukko uskoo tulevaisuuden olevan valoisa, mutta esimerkiksi syrjäytymisvaarassa olevien väestöryhmien, kuten maahanmuuttajien ja työttömien tavoittaminen nähdään haasteena. (Klemelä & Ojala 2002, 143–145.)

Osana Opetushallituksen rahoittamaa ”Kansalaisopistotoiminnan kulttuuriyhteisöllinen vaikuttavuus” -hanketta on tehty kaksi edellä mainitun kaltaista tutkimusta. Riihimäki (2002) on tutkinut kansalaisopistojen taide- ja kulttuuritoiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta päättäjien ja opistohenkilöstön näkökulmasta ja Saarenpää-Numminen (2002) kansalaisopisto-opiskelun merkitystä opiskelijoiden elämässä.

Edellä mainituista tutkimuksista käy ilmi, että kansalaisopistoja arvostetaan niin kunnanvaltuutettujen kuin henkilöstön keskuudessa ja niillä nähdään olevan tärkeä rooli kunnan koulutus- ja kulttuuritarjonnassa. Toiminnalla nähdään myös laaja-alaisia yhteisöllisiä merkityksiä. Rehtorit näkivät muita laajemmin toiminnalla yksilöitä, paikallisyhteisöjä ja yhteiskunnallista hyvinvointia koskevia merkityksiä, kuten yhteisöllisyyden lisääntyminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Myös merkitys paikalliselle kulttuurielämälle palveluiden ja sisällöntuottajana nähdään erityisenä. (Riihimäki & Saarenpää-Numminen 2002, 105–106.) Kuten Klemelän ja Ojalan (2002) tutkimuksessa, myös Riihimäen ja Saarenpää-Nummisen (2002) tutkimusten kohdalla valtuutetut ja opettajat mainitsevat yhtenä tärkeimpänä tehtävänä tulevaisuutta koskien juuri syrjäytymisen ehkäisemisen.

Maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt merkittävästi vapaan sivistystyön oppilaitoksissa 2000-luvulla. Vuonna 2014 Opetushallituksen teettämän kyselyn mukaan noin 80 prosentilla vapaan sivistystyön oppilaitoksista oli maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. (Saloheimo ym. 2019, 161.) Syrjäytymisen ja maahanmuuton mukanaan tuomat haasteet värittävät siis myös tätä päivää. Koen, että kansalais- ja musiikkiopistojen merkityksen ja vaikuttavuuden tutkimukselle on näin ollen paikkansa myös nykyhetkessä.

Riihimäen tutkimuksessa opistojen merkitystä tutkitaan niiden vaikuttavuuden näkökulmasta. Vaikuttavuuden käsitettä tarkastellaan erilaisten määritelmien kautta. Riihimäki

(2002, 31) tuo esille, että näissä vaikuttavuustutkimuksissa esiintyvät usein myös käsitteet taloudellisuus ja tehokkuus sekä vaikuttavuuden rahallinen mitattavuus. Koska omassa tutkimuksessani en tutki juuri vaikuttavuutta, olen jättänyt talouden tunnusluvut pois ja keskityn sivistystoimen hallinnon edustajien haastatteluissa antamiin merkityksiin.

3.3.2 Musiikin harrastaminen ja opiskelu musiikkiopistoissa

Suomessa taloudellinen ja sosiaalinen tasa-arvo ovat olleet koulutuspolitiikan keskeisiä päämääriä – myös peruskoulun ulkopuolella annettavassa musiikkikasvatuksessa. Käytännössä siis jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus harrastaa musiikkia taloudellisista tai sosiaalisista taustoistaan riippumatta. Nykyisin musiikin harrastamisen mahdollisuuksien tasa-arvoa ei nähdä vain taloudellisena ja sosiaalisena ulottuvuutena. Myös muun muassa musiikilliset kyvyt ja sukupuoli määrittävät mahdollisuuksia, mikä osaltaan vaikuttaa myös siihen, että musiikkiharrastus voidaan nähdä elitistisenä. (Heimonen 2002, 106–108.)

Suomen musiikkiopistoissa on käytössä oppilasvalinnat, mikä karsii halukkaiden pääsyä opiskelemaan ja harrastamaan musiikkia. Esimerkiksi Ruotsissa tällaisia pääsykokeita ei ole. Erityisen lahjakkaiden lasten on Suomessa mahdollista päästä Sibelius-Akatemian nuorisokoulutukseen. Tämä herättää tietysti kysymyksen, kenellä on oikeus ja tieto päättää, mitä tarkoitetaan erityisen lahjakkaalla. Ruotsissa kaikenlainen elitistinen musiikkikoulutus nähdään negatiivisena asiana. (Heimonen 2002, 108–109.)

Heimonen (2002) tuo esille myös jännitteen ammattilaisten kouluttamisen ja musiikin harrastamisen välillä. Suomessa keskusteltiin 90-luvun lopussa erityisen lahjakkaiden oppilaiden ohjelman perustamisesta musiikkiopistoihin. Idea ei kuitenkaan saanut tuulta alleen. Nykyisen musiikkioppilaitosjärjestelmän onkin todettu tukevan sekä musiikin harrastamista että ammattiin opiskelemista. (Heimonen 2002, 194.) Musiikin opiskeleminen musiikkiopistoissa on kuitenkin ongelmallisempaa kuin musiikin opiskeleminen koulun oppiaineena: kaikki eivät saa opistosta opiskelupaikkaa, eikä opiskelu ole maksutonta, vaikka valtio sitä tukeekin (Heimonen 2002, 198). Markkinaehtoinen täysin yksityisiin varoihin perustuva malli olisi kuitenkin vielä epätasa-arvoisempi ja elitistinen: opiskella voisivat vain ne lapset, joiden vanhemmillä olisi varaa maksaa opinnot kokonaisuudessaan (Heimonen 2002, 241).

Osana Opetushallituksen vuoden 1998 musiikkioppilaitosten perusopetusta koskevaa arviointia Kurkela ja Tawaststjerna (1999) analysoivat kuuden eri musiikkiopiston toimintaa. Toiminnan analyysi keskittyy toiminnan yleiskuvaan: muun muassa opetussuunnitelmaan, opistojen profiloitumiseen, tiloihin ja opetusvälineisiin, henkilöstöön ja toiminnan kehittämiseen. Opetussuunnitelman kautta musiikkiopistojen toiminnan päämääriksi nähdään muun muassa hyvän musiikkisuhteen luominen, taitavien harrastajien kasvataminen ammattioptiolla, musisointi-, yhteissoitto- ja esiintymistaidot, musiikkikulttuurin edistäminen sekä yksilön, perheen ja yhteiskunnan hyvinvointi. Näiden päämäärien saavuttamiseksi mainitaan seuraavia keinoja: opetusmenetelmät, kuten oppilaskeskeisyys, yhteissoitto ja esiintyminen, tavoitteellisuus ja pitkäjänteisyys; oppilaitokseen liittyvät seikat, kuten positiivinen yhteishenki, luovuus ja innovatiivisuus; henkilöstö; ja itsearviointi. (Kurkela & Tawaststjerna 1999, 95.)

Opistojen profiloitumisesta todetaan, että opistojen kannattaa huomioida alueensa potentiaalit ja erityistarpeet. Erilaisen toiminnan, kuten vaikkapa kansanmusiikkiperinteen, suomiin mahdollisuuksiin olisi syytä tarttua. Jos alueella on selvästi tarvetta jollekin toiminnalle tai sen tukemiselle, olisi tarpeeseen hyvä vastata. (Kurkela & Tawaststjerna 1999, 110.)

Tilojen ja opetusvälineiden kohdalla tarkastelu painottuu ennen kaikkea tiloihin. Moni analyysin oppilaitoksista kamppaili ajanmukaisista, riittävän suurista ja monipuolisista tiloista, jotka sijaitsevat yhdessä ja samassa rakennuksessa suurimmalla toiminta-alueella. Konkreettisia esimerkkejä tarvittavista tiloista ovat konserttitalit ja yhteissoittoon tarkoitettut harjoittelusalit. (Kurkela & Tawaststjerna 1999, 113.) Henkilöstön suhteen todetaan, että se on koulutustasoltaan korkeaa ja suurin osa henkilöstöstä on kelpoista (Kurkela & Tawaststjerna 1999, 115).

Musiikkiopistojen yhteisöllisten vaikutusten tarkastelu painottuu erityisesti konserttitoiminnan vaikutuksiin. Konserteille on tietysti pedagoginen syynsä, mutta parhaimmillaan niiden avulla voidaan vaikuttaa musiikkiopiston mahdollisuuksiin neuvotella budjetista. Musiikkiopistojen omien matineoiden lisäksi oppilaita esiintyy erilaisissa juhlatilaisuuksissa, joilla nähdään varmistettavan niin sanottu taustatuki: kouluesityksillä voidaan jopa rekrytoida uusia opiskelijoita. (Kurkela & Tawaststjerna 1999, 125–126.)

Heino ja Ojala (1999) ovat selvittäneet osana samaista Opetushallituksen vuoden 1998 hanketta musiikkioppilaitosten keskeisiä yhteistyötahoja ja -muotoja. Yleisimpiä yhteistyökumppaneita ovat toinen musiikkioppilaitos, peruskoulu, lukio, kansalaisopisto, muu

kuin oman oppilaitoksen orkesteri, seurakunta, jokin muu taho sekä kansainväliset kumppanit. Suurin osa oppilaitoksista ilmoittaa tekevänsä yhteistyötä kaikkien edellä mainittujen kumppaneiden kanssa. Yhteistyömuodot vaihtelevat resurssien jakamisesta vierailuihin ja toiminnalliseen yhteistyöhön. (Heino & Ojala 1999, 47.)

4 Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat

Musiikkiopistoissa tarjotaan taiteen perusopetusta, jolla tarkoitetaan koulun ulkopuolella etenkin lapsille ja nuorille tarkoitettua taidekasvatusta. Taiteen perusopetusta annetaan musiikkioppilaitosten lisäksi kuvataidekouluissa, tanssioppilaitoksissa, käsityökouluissa ja muissa oppilaitoksissa. Oppilaitoksissa tapahtuvaa opetusta ohjaa Opetushallituksen päättämien opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laadittu opetussuunnitelma, joka sisältää opetuksen tavoitteet ja sisällöt. Taiteen perusopetuksen oppimäärien laajuudet ovat yleinen ja laaja oppimäärä. Taiteen perusopetusta säätelee siitä erikseen säädetty laki (633/1998). (Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut 2019.)

Taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:n 1 momentissa säädetään, että taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä päättää Opetushallitus. Näistä tavoitteista ja sisällöistä koostuvaa asiakirjaa kutsutaan opetussuunnitelman perusteiksi. Lain 5 §:n 2 momentissa säädetään, että koulutuksen järjestäjän, eli tämän tutkimuksen tapauksessa kunnan, tulee hyväksyä kullekin eri taiteenalalle oma opetussuunnitelma. Tässä luvussa esittelen erikseen taiteen perusopetusta koskevan valtakunnallisen opetussuunnitelman sekä Jämsänjokilaakson musiikkiopiston oman, paikallisen opetussuunnitelman.

4.1 Valtakunnallinen opetussuunnitelma

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan tavoitteiden ja sisältöjen lisäksi huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet, taiteenalan perinteet ja paikallinen kulttuuritausta sekä kansalliset ja kansainväliset muutokset, jatko-opintojen vaatimukset sekä oppilaitoksen ja sen toimintaympäristön yksilöllisyys. Laadinta on yhteistyötä, johon osallistuva oppilaitoksen opettajat ja mahdollisuuksien mukaan myös oppilaat ja heidän huoltajansa sekä muut tahot. (Opetushallitus 2017b.)

Viimeisimmän kerran Opetushallitus on päättänyt uusista taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista syksyllä 2017. Niissä opetussuunnitelman määrätään sisältävän muun muassa seuraavat asiat: oppilaitoksen toiminta-ajatus, oppilaitoksen arvot, oppimiskäsitys, oppimisympäristö ja työtavat, oppilaitoksen toimintakulttuuri, opetuksen rakenne ja laajuus, opetuksen yleiset tavoitteet sekä oppimisen arviointi. (Opetushallitus 2017b.)

Taiteen perusopetuksen yleisiin tavoitteisiin lukeutuvat määritelmät taiteen perusopetuksen tehtävästä, sen arvoperustasta ja oppimiskäsityksestä. Taiteen perusopetuksen tehtäviksi mainitaan muun muassa mahdollisuuksien luominen taiteen pitkäjänteiseen, päämäärätietoiseen ja omien kiinnostuksen kohteiden mukaiseen opiskeluun sekä taidesuhteen kehittymisen ja elinikäisen taiteen harrastamisen edistäminen. Tehtäviksi luetaan myös kestävän tulevaisuuden rakentaminen ja kulttuuriperinnön vaaliminen. Opinnot edistävät oppilaan osallisuuden ja luovan ajattelun kehittymistä. Toiminta luo myös mahdollisuuksia kehittää taidetta ja taidekasvatusta Suomessa. Tehtävää toteutetaan myös yhteistyössä muiden tahojen kanssa niin paikallisesti, valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. (Opetushallitus 2017b.)

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta pohjautuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Ihminen nähdään ainutlaatuisena ja arvokkaana yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Toiminnassa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja ymmärretään sukupuolen moninaisuutta. Esteettisyyden, eettisyyden ja ekologisuuden kysymykset ohjaavat pohtimaan ja arvioimaan, mikä elämässä on merkityksellistä ja arvokasta. Taiteen perusopetuksessa luodaan pohjaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväälle tulevaisuudelle. (Opetushallitus 2017b.)

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden oppimiskäsityksessä oppilas nähdään aktiivisena toimijana. Oppiminen on yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen konstruointia, joka vahvistaa oppilaan kulttuurista osallisuutta ja edistää yksilön hyvinvointia. Oppimisprosessiin kuuluu myönteinen ohjaus ja kannustava palaute. (Opetushallitus 2017b.)

Yleiselle ja laajalle oppimäärälle on määrätty molemmille omat tavoitteensa. Laajan oppimäärän yhdeksi tehtäväksi mainitaan osaamisen päämäärätietoinen kehittäminen. (Opetushallitus 2017a.) Laaja oppimäärä onkin yleistä hiukan tulevaisuuteen katsovampi ja pitkäjänteisyyteen kannustavampi – siis musiikkialalle suuntautuvaan ammattiin valmistavampi.

4.2 Jämsänjokilaakson musiikkiopiston opetussuunnitelma (JMOPS)

Kuten edellä on mainittu, taiteen perusopetusta järjestävä taho hyväksyy kullekin eri taiteentalalle oman opetussuunnitelman. Jämsän kaupungin sivistyslautakunta on hyväksynyt Jämsänjokilaakson musiikkiopiston opetussuunnitelman 20. kesäkuuta 2018 ja se on laadittu Opetushallituksen 20. syyskuuta 2017 antamien opetussuunnitelman perusteiden laajan oppimäärän mukaiseksi. (JMOPS 2018, 1.) Jämsänjokilaakson musiikkiopiston opetussuunnitelmassa käytetään tässä tutkielmassa lyhennettä JMOPS.

Jämsänjokilaakson musiikkiopiston toiminnan yhdeksi tärkeimmäksi tavoitteeksi mainitaan paikallisen musiikkikulttuurin kehittäminen sekä musiikin laaja näkyville ja kuuluville tuominen. Opintojen halutaan luovan mahdollisuus musiikin elinikäiseen harrastamiseen sekä hyvät valmiudet jatko-opintoihin. (JMOPS 2018, 1.) Tämä onkin laajan oppimäärän mukainen tavoite – musiikin opetus pyrkii olemaan tavoitteellista ja seuraaville koulutusasteille valmistavaa. Arvoiltaan ja oppimiskäsitykseltään Jämsänjokilaakson musiikkiopiston opetussuunnitelma on jo aiemmin esitellyn taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvopohjan ja oppimiskäsityksen mukainen.

Työtavoissa mainitaan erikseen matineoiden ja pienimuotoisten konserttien järjestäminen. Musiikkiopiston oppilas- ja henkilökunnan lisäksi konserttitoiminnasta halutaan olevan iloa myös kuntalaisille. Musiikkiopiston toimintakulttuuri nähdään merkityksellisenä osana koko Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan kulttuuritoimintaa. Myös muiden tahojen, kuten työväenopiston, lukion, kristillisen kansanopiston, perusopetuksen ja keski-suomalaisten opistojen kanssa tehtävä yhteistyö nostetaan esille. Paikallisen yhteistyön lisäksi musiikkiopisto pyrkii kansainväliseen yhteistyöhön. (JMOPS 2018, 3.)

5 Jämsän kaupungin sivistystoimi

Jämsän kaupunki on pieni kuuden taajaman ja noin 20 000 (31.12.2018) asukkaan kaupunki Keski-Suomessa. Sen toimialoja ovat yleishallinto, sosiaali- ja terveystoimi, sivistystoimi ja yhdyskuntatoimi. Näiden lisäksi kaupungin toiminnot on jaettu liikelaitoksiin, joita on kolme. Jokainen toimiala jakaantuu tulosalueisiin ja ne jakautuvat edelleen tulosyksiköihin. Jämsänjokilaakson musiikkiopisto on osa sivistystoimen toimialaa ja se kuuluu elämänlaatupalveluiden tulosalueeseen. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.) Tässä luvussa esittelen Jämsän kaupungin sivistystoimen organisaation, strategian ja palvelurakenteen. Organisaation rakennetta mallintava kuvio on tämän luvun lopussa (kuvio 1).

5.1 Organisaatio

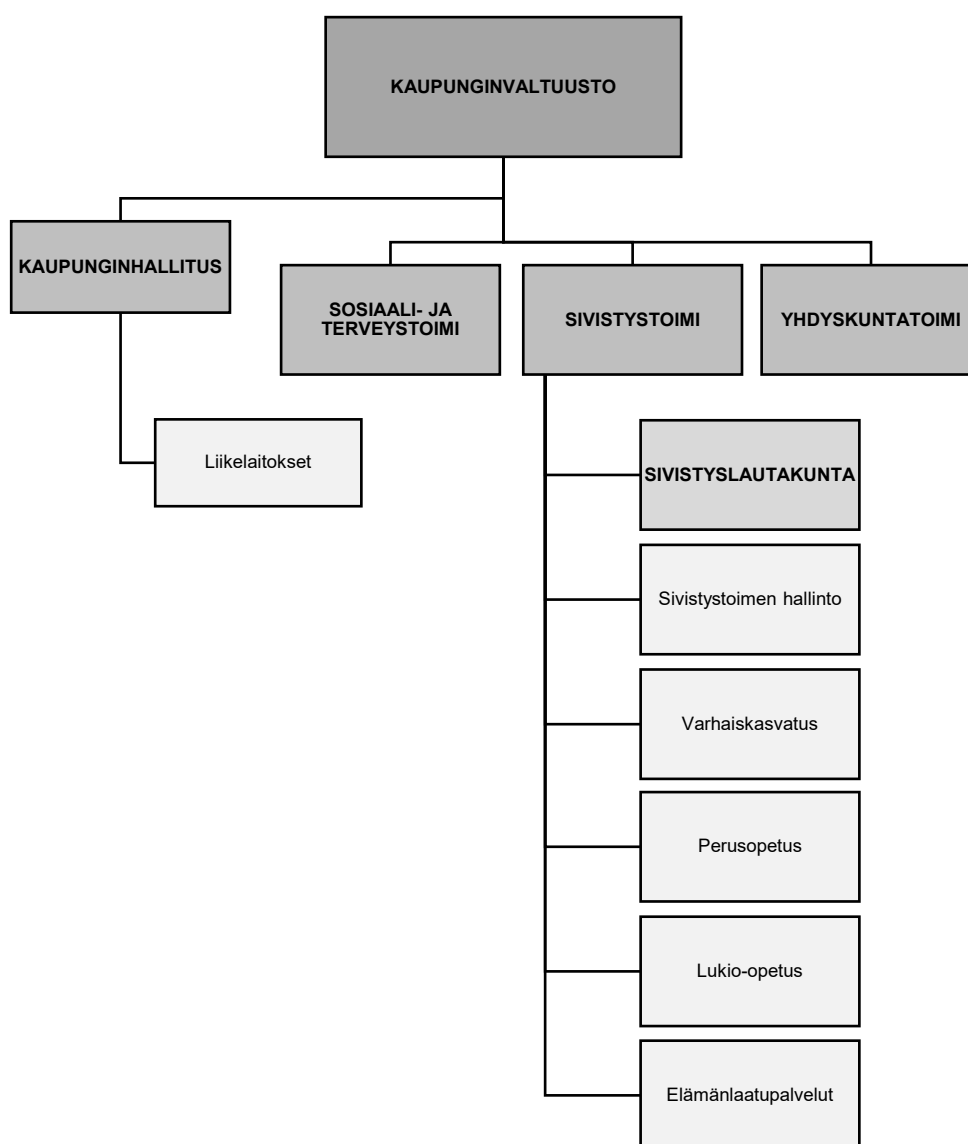
Sivistystointa johtaa sivistystoimenjohtaja. Muita sivistystoimen johto- ja hallintohenkilöstöön kuuluvia ovat opetusjohtaja, varhaiskasvatusjohtaja, lukiokoulutuksen rehtori, opistojen rehtori, kirjastopalvelupäällikkö, vapaa-aikapalvelupäällikkö sekä palveluasiantuntija. Tutkimuksentekohetkellä opetusjohtajan ja opistojen rehtorin tehtävät on keskitetty määräaikaaisesti samalle henkilölle. Lisäksi hallinto käsittää hallinto- ja taloussihteerit sekä kaksi toimistosihiteeriä. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

5.2 Strategia

Jämsän kaupunginvaltuusto hyväksyi vuoden 2019 toukokuussa ”Jämsä 2025” -strategian, jossa Jämsän kaupunki nähdään vuonna 2025 vetovoimaisena ja luonnonläheisenä asumisen, yrittämisen ja matkailun kaupunkina. Strategia sisältää erikseen arvot, vision ja toiminta-ajatuksen sekä strategiset tavoitteet ja toimenpiteet. Toiminta-ajatus on kiteytetty seuraavasti: ”Aktiiviset jämsäläiset ja energiset yritykset luovat työtä, terveyttä ja turvaa.” Arvoja ovat yhteistyökykyisyys, palveluhenkisyys ja avoimuus. Strategiset tavoitteet muodostuvat kilpailukyvystä ja vetovoimasta, asukkaiden peruspalveluista, hyvästä asumisesta, lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnista ja sujuvasta arjesta sekä ympäristöstä. Jokainen tavoite sisältää toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi. Esimerkiksi ympäristön kohdalla esiteltyjä toimenpiteitä ovat muun muassa kaupungin oma ilmasto-ohjelma sekä ilmastovaikutusten arviointi. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

5.3 Palvelut

Sivistystoimen palvelut jakautuvat kasvatuksen ja koulutuksen palveluihin sekä elämänlaatupalveluihin. Kasvatuksen ja koulutuksen palveluihin lukeutuvat varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukio- ja ammatillinen koulutus. Sivistystoimessa tarjotaan myös korkeakouluopintoja. Elämänlaatupalveilla tarkoitetaan musiikki- ja työväenopistoa, kirjastoa, kulttuuri-, liikunta- ja nuorison palveluita. Sivistystoimen palvelutuotantoa ohjaa elämänkaarinäkökulma, jonka mukaan kasvatus ja opetus ulottuvat lasten varhaiskasvatuksesta vanhusväestöön saakka. Elämänlaatupalvelut tekevät yhteistyötä kasvatuksen ja opetuksen palvelujen kanssa. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

Kuvio 1. Jämsän kaupungin organisaatio

5.4 Jämsänjokilaakson musiikkiopisto

Jämsänjokilaakson musiikkiopistolla on Jokivarren kampuksella sijaitsevan päätoimipaikkansa lisäksi sivutoimipiste Kuhmoisten kunnassa sekä pienempiä toiminta-alueita Jämsän kaupungin Jämsänkosken, Kuoreveden ja Länkipohjan taajamissa. Toimikausi jakautuu syys- ja kevätlukukauteen. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

Jämsän kaupungin elämänlaatu palvelujen oppaasta (2019) selviää, että musiikkiopistoon hakeminen ajoittuu huhtikuulle ja pääsykokeet pidetään toukokuussa. Pääsykokeissa selvitetään testillä oppilaan musikaalisuus joko yli 8-vuotiaille tarkoitettulla yleistestillä tai alle 8-vuotiaille tarkoitettulla puputestillä. Oppilasvalintaan sisältyy myös vapaaehtoinen soitto- ja/tai laulunäyte. Tässä luvussa esitellään Jämsänjokilaakson musiikkiopisto sen opetustoiminnan ja henkilöstön kautta.

5.4.1 Opetus

Jämsänjokilaakson musiikkiopistossa opetus on suurimmilta osin yksilöopetusta, mutta ryhmäopetusta annetaan kamarimusiikissa, orkesterissa, musiikin perusteissa ja musiikkileikkikoulussa. Opetus perustuu jo aiemmin tässä tutkielmassakin esiteltyihin Opetushallituksen antamiin opetussuunnitelmaperusteisiin. Opetus jakautuu perus- ja opistoasteelle, jotka on esitelty tämän tutkielman luvussa 4.1.

Opetus on jakautunut eri osastoihin, joita ovat musiikin perusopetus, musiikkiopistoaste, aikuisosasto, musiikkileikkikoulu, ryhmäsoittimet sekä musiikin työpajat. Musiikin perusopetuksen instrumenttiopinnoissa sekä musiikin perusteissa suoritetaan tasosuorituksia: taso 1, taso 2 ja taso 3. Lauluopinnoissa suoritetaan tasot 1 ja 2. Perusaste tulisi suorittaa viimeistään 16-vuotiaana. Musiikkiopistoasteella jatketaan perusasteella aloitettuja opintoja ja suoritetaan I-kurssitutkinto niin instrumenttiopinnoissa kuin musiikin perusteissa. Nämä musiikkiopiston päättötodistukseen liittyvät opinnot tulisi suorittaa noin neljässä vuodessa. Aikuisosastolla opiskelevat yli 18-vuotiaat, jotka eivät ole suorittaneet perusasteen oppimäärää. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

Musiikkileikkikoulussa on eri tasoja. Vauvamusikari on tarkoitettu 3–11 kuukauden ikäisille lapsille, lapsi/vanhempi -ryhmät 1–2,5 -vuotiaille, I-taso 3–4 -vuotiaille, II-taso 5–6 -vuotiaille ja III-taso 5–6 -vuotiaille. Ryhmäsoittinten osastoon kuuluvat kantele, nokkahuilu, rumpu ja Orff-soittimet. Musiikin työpajojen osasto ja toiminta on suunnattu 6–9 -vuotiaille. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

Perus- ja musiikkiopistoasteella opetusta voi saada seuraavissa instrumenteissa: piano, viulu, sello, huilu, klarinetti, saksofoni, trumpetti, käyrätorvi, harmonikka, kitara, kantele, lyömäsoittimet ja laulu. Musiikin perusteilla tarkoitetaan perusasteella teorian- ja säveltapailun peruskursseja sekä yleisen musiikkitiedon kurssia. Musiikkiopistoasteen aineita ovat teoria I, säveltapailu I, yleinen musiikkitieto I sekä kenraalibasson kirjoitus ja soitto. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

Jämsänjokilaakson musiikkiopistossa toimii myös kuoro, joka on tarkoitettu 5-vuotiaista lapsista ala-asteikäisiin. Orkesteri- ja kamarimusiikista vastaavat jousi- ja kamariorkesteri sekä muut kamarimusiikkikokoonpanot, joita ovat harmonikka-, huilu- ja klarinetti-/saksofonikokoonpanot. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

5.4.2 Henkilöstö

Musiikkiopiston toimintaa johtaa rehtori, joka toimii tällä tutkimuksentekohetkellä myös Jämsän työväenopiston rehtorina sekä Jämsän kaupungin opetusjohtajana. Hallinnosta vastaa rehtorin lisäksi opintosihteeri, joka toimii rehtorin tapaan samoissa tehtävissä myös työväenopistossa. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

Opettajia on yhteensä 19. Eniten opettajia on pianonsoitossa, jota opettaa yhteensä viisi eri opettajaa. Viulussa ja lyömäsoittimissa opettajia on molemmissa instrumenteissa kaksi. Musiikin perusteista ja musiikkileikkikoulusta vastaa niin ikään molemmissa kaksi opettajaa. Muuten jokaisessa soittimessa, kuten harmonikassa, klarinetissa, trumpettissa ja kanteleessa on vain yksi opettaja kussakin instrumentissa. (Jämsän kaupungin verkkosivut 2019.)

6 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä on kuvata, analysoida ja tulkita, mitä merkityksiä Jämsän kaupungin sivistystoimen hallinnon edustajat antavat musiikkiopistolle osana Jämsän sivistystoimen palveluita. Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Mikä merkitys Jämsänjokilaakson musiikkiopistolla on osana sivistystoimen palveluita?
- 2) Mikä merkitys musiikkiopistolla on paikallisessa musiikkikulttuurissa ja kulttuuri-toiminnassa?
- 3) Mikä merkitys Jämsänjokilaakson musiikkiopistolla on osana musiikkiopistojen historiaa Suomessa?
- 4) Mikä merkitys musiikkiopistolla on “Jämsä 2025” –strategian näkökulmasta?

Tutkimuskysymykseni pohjautuvat luvuissa 2 ja 3 esiteltyyn historiikkiin, aiempaan tutkimustietoon ja Jämsän sivistystoimen organisaation, palvelurakenteen ja strategian kuvaukseen. Ensimmäinen tutkimuskysymys perustuu Jämsän kaupungin sivistystoimen ja Jämsänjokilaakson musiikkiopiston toiminnan kuvaukseen. Haluan myös tutkia, miten hallinnon edustajat käsittävät musiikkiopiston merkityksen opetussuunnitelmassakin mainittujen paikallisen musiikkikulttuurin ja kulttuuritoiminnan kannalta. Tähän keskittyy toinen tutkimuskysymys. Kysymyksillä 3 ja 4 haluan selvittää hallinnon edustajien käsityksiä musiikkiopiston historiasta ja tulevaisuudesta sekä paikallisen musiikkiopiston merkitystä niiden kannalta.

7 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni toteutukseen liittyviä osa-alueita, jotka etenevät menetelmällisestä lähestymistavasta ja tutkimusstrategiasta aineistonkeruumenetelmään ja niistä aina käyttämäni aineiston analyysimenetelmän kuvaukseen.

7.1 Fenomenografia tutkimuksellisena lähestymistapana

Tämän tutkimuksen menetelmällisenä lähestymistapana sovellan fenomenografiaa. Se on kvalitatiivinen tutkimussuuntaus, jonka pääasiallinen tavoite on tuoda esiin erilaisia ajattelutapoja tai käsityksiä tiettyyn ilmiöön liittyen (Marton 1988, 144). Koska fenomenografiassa tarkoituksena on tutkia juuri ihmisten käsityksiä, fenomenografia on tarkoituksenmukainen valinta menetelmälliseksi lähestymistavaksi omaan tutkimukseeni, jossa tavoitteena on tuoda esiin juuri sivistystoimen hallinnon edustajien käsityksiä ja arkiajat- telua musiikkiopiston toimintaan ja tarkemmin sen merkitykseen liittyen.

Häkkinen (1996, 15) on omassa tarkastelussaan nimittänyt fenomenografiaa tutkimus- suuntaukseksi, ei niinkään tutkimusmenetelmäksi. Häkkisen nimitys perustuu aiemmin Hirsjärven (1982, 195) määrittelyyn, jonka läpi tarkasteltuna fenomenografia olisi liian laaja tutkimusmenetelmäksi. Sen sijaan 'menetelmällinen lähestymistapa' (*approach*) on Martonin (1988, 140) kuvaus, jota haluan käyttää omassa tutkimuksessani kuvaamaan fenomenografiaa. Tämä fokuointi on mielestäni aiheellista tehdä, sillä Häkkisen (1996, 15) mukaan fenomenografisten tutkijoiden piirissä fenomenografia on sijoitettu useiden erilaisten metodologisten käsitteiden alle. Niikko (2003, 7) puolestaan tuo ilmi, että eräät tutkijat pitävät fenomenografiaa vain analyysimenetelmänä. On mielestäni perusteltua päätyä käyttämään Martonin kuvausta, sillä Häkkisen (1996, 5) mukaan juuri hän on ollut kehittämässä fenomenografian teoreettisia lähtökohtia tutkimusryhmänsä kanssa. Mar- tonia pidetäänkin fenomenografian löytäjänä ja perustajana (Niikko 2003, 10).

Fenomenografisen tutkimuksen juuret ovat kolmessa tutkimuksellisessa traditiossa: Piaget'n tutkimuksissa, hahmopsykologiassa ja fenomenologiassa (Niikko 2003, 8–10; Häkkinen 1996, 6). Jos taas pohditaan fenomenografiaa etymologisesti, sen alkuperä sanana on kreikan kielessä: *fenomenon* perustuu kreikan verbiin *faínestai* eli suomeksi 'näyttäytyä'; *grafialla* taas tarkoitetaan tutkittavan todellisuuden kuvaamista joko sellai-

senaan tai yksilöiden käsitysten kautta. (Häkkinen 1996, 14.) Martonin (1988, 140) mukaan fenomenografia esiintyy sanana painetussa julkaisussa ensimmäisen kerran vuonna 1981.

Fenomenografinen tutkimus keskittyy tarkastelemaan, millä tavoin ihmiset hahmottavat jonkin ilmiön. Tarkoituksena on tuoda esille kaikki ne käsitykset, joita ihmisillä on liittyen tiettyyn ilmiöön ja lajitella ne myöhemmin analyysin tuloksena kuvauskategorioihin. Tutkimuksen kohteena eivät siis niinkään ole ajattelun prosessit vaan sisältö. Tarkoituksena ei myöskään ole luoda väitteitä ympäröivästä maailmasta sinällään, vaan väitteitä ihmisten käsityksistä maailmasta. (Marton 1988, 144.) Kysytään siis 'mitä', ei 'miksi': käsitysten syistä tai alkuperästä ei olla kiinnostuneita. (Uljens 1991, 82.) Fenomenografiassa puhutaankin 'vaihtelun arkkitehtuurista'. Kun ihmiset kokevat jotakin samaa, se voi saada eri merkityksen. Sama koettu asia siis varioi ja saadaan kokonaisvariaatio, jota analyysistä saadut eri kategoriat peilaavat. (Niikko 2003, 23.)

Uljensin (1991) mukaan fenomenografiassa tutkitaan ensimmäisen asteen näkökulman sijaan toisen asteen näkökulmaa. Ensimmäisen asteen näkökulmalla tarkoitetaan todellisuuden ja ilmiön suoraa tutkimista tutkijan havaintojen kautta. Toisen asteen näkökulmasta tutkittaessa todellisuutta ja ilmiöitä tutkitaan välillisesti ja nähdään, miten tietty ihmisjoukko käsittää ne. (Uljens 1991, 82–83.) Toisen asteen näkökulmassa on siis kyse toisten ihmisten tavoissa käsittää tai kokea jotakin, mutta samaan aikaan tutkijan omien käsitysten ja kokemusten poissulkemisesta (Niikko 2003, 25).

Fenomenografia eroaa fenomenologiaan verrattuna muun muassa ensimmäisen ja toisen asteen näkökulmien tarkastelussa. Fenomenologiassa tarkastelussa ovat yksilön kokemukset ensimmäisen asteen näkökulmasta katsottuna. Toinen ero fenomenografian ja fenomenologian välillä liittyy aiemmin mainittuihin kokemusten variaatioihin. Toisin kuin fenomenografiassa, fenomenologiassa tarkoituksena on kuvata ilmiötä erilaisista kokemuksista johdettujen yhtäläisyyksien kautta. Kolmas ero liittyy refleksiivisyyteen: fenomenografiassa voidaan tutkia sekä käsitteellistä tietoa että kokemustietoa. Fenomenologia sen sijaan pyrkii muodostamaan kuvan maailmasta, jota ihminen ei ole oppinut näkemään tietyllä tavalla. (Häkkinen 1996, 10–12.)

Martonin (1988) mukaan haastattelu on osoittautunut ensisijaiseksi aineistonkeruumenetelmäksi fenomenografisessa tutkimuksessa. Kysymykset tulee jättää niin avoimiksi kuin mahdollista, jotta haastateltavat saavat itse valita vastauksensa ulottuvuuden. Nämä ulottuvuudet ovat tärkeitä tiedonlähteitä, sillä ne kertovat yksilön tavasta antaa

merkityksiä kyseistä asiaa kohtaan. (Marton 1988, 153.) Uljens (1991, 89) suosittaa puolistrukturoitua haastattelua. Myös piirroksia, havainnoiteja ja muita kirjalliseen muotoon muutettuja aineistoja on mahdollista käyttää (Marton 1988, 153). Esittelen haastattelua aineiston hankinnan metodina alaluvussa 7.3.

7.2 Tapaustutkimus tutkimusstrategiana

Tapaustutkimus valitaan usein menetelmäksi silloin, kun tutkimusten kohteesta halutaan syvällistä tietoa. Oleellista on huomioida kohteeseen liittyvä konteksti. Vaikka tapaustutkimuksella halutaankin lisätä ymmärrystä yksittäiseen ilmiöön tai tapaukseen liittyen, pyrkimyksenä ei ole yleistettävä tieto. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tuloksia on kuitenkin hyvä pohtia myös laajemmassa tarkastelussa. Voisiko tapaus esimerkiksi opettaa jotain vastaaville tutkimuksille, tai miten tutkimustuloksia voisi soveltaa johonkin muuhun? Mikäli aiheesta on suunnitteilla laajempia tutkimuksia, voisi pohtia, miten nyt tutkittua tapausta voisi hyödyntää laajemmassa tutkimuksessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

7.3 Aineiston koonti haastatteluin

Tutkimusta varten haastattelin kolmea Jämsän kaupungin sivistystoimen hallinnon edustajaa puolistrukturoiduin haastatteluin, tarkemmin teemahaastatteluna, kuten Uljens (1991, 89) suosittaa. Myös jo Marton (1988, 153) on todennut, että haastattelu on fenomenografisessa tutkimuksessa ensisijainen aineistonkeruumenetelmä. Teemahaastattelu toimii tämänkin tutkimuksen tapauksessa puolistrukturoidun haastattelun synonyymina. Nimitys on oivallinen siksi, että haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista haastateltavan kanssa on tarkoitus keskustella. Tämä irrottaa tutkijan näkökulman haastattelusta ja antaa tilaa informanttien, tutkittavien näkemyksille. Kysymykset ovat etukäteen mietittyjä ja teemojen alle kytkeytyviä – tosin eivät yhtä strukturoituja kuin lomakehaastattelussa tai vastaavasti yhtä tilaa antavia kuin syvähaastattelussa. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47–48).

Kun haastattelutyyppiä on valittu teemahaastattelu, suunnitteluvaiheen yksi tärkeimmistä tehtävistä on teemojen suunnittelu. Teemojen tulisi olla teoreettisessa viitekehyydessä esille tuotujen käsitteiden luokkia, joihin varsinaiset haastattelukysymykset koh-

distuvat. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 66.) Oma prosessini eteni tutkimuskysymysten johtamisella teoriasta ja sitä kautta teemojen muodostamiseen. Jokaisen teeman alle tuli muutama tarkentava alakysymys. Kysymykset eivät saa kuitenkaan olla liian tiukkoja, jotta haastateltavan käsitykset tutkittavasti ilmiöstä todella paljastuvat (Niikko 2003, 31; Hirsjärvi & Hurme 2015, 67). Fenomenografiassa haastattelulle tyypillisiä kysymyksiä ovat: ”Mitä ymmärrät ilmiöstä ja kuinka sen ymmärrät?” (Niikko 2003, 32). Tutkimuskysymykset on esitelty aiemmin luvussa 6. Kysymyksistä johdetut teemat esitellään tämän alaluvun lopussa.

Tarkoitukseni ei ole tehdä tilastollisia yleistyksiä, kuten kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tapana, vaan saada tietoa paikallisesta ilmiöstä (Hirsjärvi & Hurme 2015, 59). Koska tutkimukseni on siis kvalitatiivinen tapaustutkimus, puhun Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 58–59) tapaan otoksen sijasta ’harkinnanvaraisesta näytteestä’. Jämsä on pieni kaupunki ja musiikkiopiston toiminnasta vastaavia hallinnon edustajia on vähän. Siksi harkinnanvarainen näytteeni käsittää kolme haastateltavaa. Heidän nimiään tai muita taustatietojaan en paljasta tutkimuksessani, sillä jo pienilläkin taustatiedoilla, kuten sukupuolella, haastateltavat olisivat tunnistettavissa aineistosta.

Ennen informanttien valintaa tai tietoa heidän lukumäärästään pohdin pitkään, kuinka paljon ja millaista tietoa tarvitsen. Vähäisen haastattelukokemukseni vuoksi en tiennyt ennen haastattelua, tulevatko tiedon määrä ja laatu riittämään. Haastattelujen jälkeen totesin, että ennalta arvelemani määrä on riittävä. Tähän täsmääkin Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 58) ohje: ”Haastattele niin montaa kuin on välttämätöntä, jotta saat tarvitsemasi tiedon.” Myös Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 68) ohje: ”Haastattelijaksi ei synnytä, haastattelijaksi opitaan.” oli tässä kohdassa lohduttava tieto ja opetti minua olemaan itselleni armollisempi haastattelun ja ylipäättään koko tutkimuksen tekemisen suhteen.

Ennen varsinaisia haastatteluja tein yhden esihaastattelun ystävälläni. Vaikka esihaastatteluja tulisi tehdä Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 72) mukaan useassa vaiheessa, tein oman esihaastatteluni vasta lopullisen haastattelurungon ollessa valmis. Esihaastattelujen tarkoitus onkin testata haastattelurungon toimivuutta; teemojen järjestystä ja kysymysten muotoilua. Ne ovat välttämätön osa teemahaastattelua. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 72–73.)

Varsinaiset haastattelut sovittiin sähköpostin välityksellä. Koska asun itse kaukana haastateltavien kodeista ja työpaikoista, kaikki haastattelut sovittiin samalle vuoden 2019 lo-

kakuun puolivälin arkipäivälle klo 9:n ja klo 13:n väliselle ajanjaksolle. Haastattelupaikoina toimivat jokaisen haastateltavan oma työhuone. Työhuoneiden rauhallisuus ja turvallisuus edesauttoivat luomaan hyvän kontaktin haastateltaviin, kuten Hirsjärvi ja Hurme (2015, 74) suosittavat. Haastateltavat saivat myös itse ehdottaa haastattelupaikkaa ja kellonaikaa antamistani vaihtoehtoista. Koen, että myös itselleen mieluisan paikan valinta lisäsi haastateltavien turvallisuuden tunnetta.

Jokainen haastattelu kesti noin tunnin ja ne äänitettiin puhelimella ja videokameralla. Videokamera ei tallentanut kuvaa. Kahdella äänityslaitteella varmistin, että haastattelu tuli varmasti äänitetyksi, mikäli toinen laitteista esimerkiksi olisi lakannut toimimasta kesken haastattelun. Äänitettyä materiaalia kertyi yhteensä noin vajaat kolme tuntia.

Tämän tutkielman haastattelujen teemat ovat käsittelemässäni järjestyksessä seuraavat:

- 1) Jämsänjokilaakson musiikkiopisto osana sivistystoimen palveluita (tutkimuskysymys 1)
- 2) Jämsänjokilaakson musiikkiopiston merkitys paikalliselle musiikkikulttuurille ja kulttuuritoiminnalle (tutkimuskysymys 2)
- 3) Jämsänjokilaakson musiikkiopiston historia (tutkimuskysymys 3)
- 4) Jämsänjokilaakson musiikkiopiston tulevaisuus (tutkimuskysymys 4)

Näiden teemojen alle olen hajottanut tutkimuskysymykset edelleen pienempiin osiin, joiden avulla aineiston koonti on mahdollista. Tämä teemojen perusteella laadittu haastattelun runko esitellään liitteessä 2.

7.4 Aineiston fenomenografinen analyysi

Fenomenografisen analyysin kaava on samantapainen kuin muissa kvalitatiivisissa analyyseissa, eikä sille ole olemassa yhtä spesifiä, selkeästi määriteltyä toimintatapaa. Sen piirteitä ovat muun muassa analyysin jatkuvuus koko aineiston hankkimisen ajan, aineiston jakaminen merkityksellisiin osiin kokonaisuus huomioon ottaen, prosessin käytännöllisyys ja reflektiivisyys sekä organisoidun systeemin rakentaminen. On myös huomattava, että aineiston lajittelun ja järjestelemisen tavat muuttuvat prosessin aikana. (Niikko 2003, 32–33.)

7.4.1 Litterointi

Ennen analyysin ensimmäistä vaihetta aineisto litteroidaan eli puhtaaksikirjoitetaan. On myös mahdollista, että analyysi suoritetaan suoraan äänitteistä. Koen kuitenkin, ettei se tämän tutkimuksen kohdalla ole tarkoituksenmukaista. Hirsjärven ja Hurmeen (2015) mukaan havaintojen tekeminen suoraan äänitteestä on helpointa silloin, kun haastattelujen määrä on ollut pieni ja pituus lyhyt. On myös yleisesti tavanomaisempaa, että päätelmiä tehdään juuri litteroidusta aineistosta. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 138.)

Aineiston purkamisessa on hyvä käyttää siihen erikseen tarkoitettuja tietokoneohjelmia, joilla muun muassa puheen nopeutta on mahdollista säätää (Hirsjärvi & Hurme 2015, 139–140). Oman aineistoni litteroinnissa käytin selainpohjaista litterointisovellusta osoitteessa: www.mike.fi/litti/. Ohjelmalla on mahdollistaa säätää puheen nopeutta sekä pysäyttää ja kelata ääniraitaa. Tekstin voi kirjoittaa selaimen. Selaimen kaatumisen varalle on kuitenkin turvallisinta siirtää litteroitu teksti selaimesta tekstinkäsittelyohjelmaan, jotta teksti ei katoa selaimen kaatuessa.

Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 139) mukaan tutkimustehtävä ja -ote määrittävät, kuinka tarkkaan litterointiin tulee ryhtyä. Litteroin itse vain sanallisia ilmauksia, en lainkaan ääninähdymiä, yskimistä tai naurua. En kokenut myöskään tarpeelliseksi laskea hiljaisten kohtien pituuksia. Tällaiseen tarkkaan litterointiin pyrkivätkin usein vain keskustelunanalyysia käyttävät tutkijat (Hirsjärvi & Hurme 2015, 140). Jättämällä pikkutarkat kohdat, kuten omat väliäänähdykseni pois työni sujui vaivattomammin ja pystyin keskittymään lukuvaiheessa informanttien tuottamaan puheeseen. Litterointiprosessiin muodostuikin nopeasti rutiini ja litteroitua aineistoa syntyi kaiken kaikkiaan noin 30 sivua.

7.4.2 Analyysin vaiheet

Fenomenografinen analyysi käsittää yhteensä neljä eri vaihetta. Niikon (2003, 33) mukaan nämä seuraavaksi esiteltävät vaiheet ja niistä muodostettu analyysimalli (kuvio 2) edustavat yleistä tapaa tehdä fenomenografista analyysia. Marton (1988, 153) on ilmaissut, että fenomenografiseen analyysiin ei ole olemassa tarkkaa tekniikkaa, vaan tutkijan täytyy oppia tekemään analyysia ikään kuin tekemisen kautta. Tällainen luova työskentely sopi kaltaiselleni luovalle persoonalle.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa tutkija lukee ja käy läpi aineistoaan etsien siitä ilmauksia, joiden etsiminen ja löytäminen riippuvat asetetuista kysymyksistä (Marton

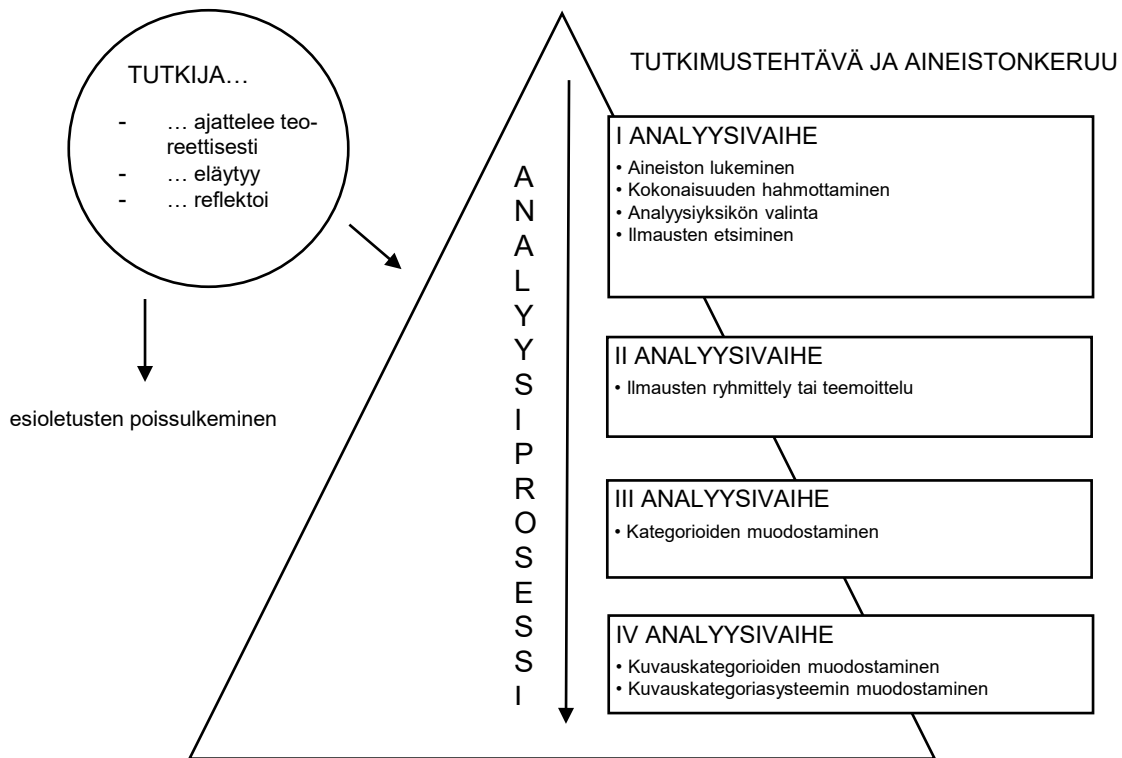
1988, 153). Analyysiyksikkönä voi toimia sana, lause, kappale, kokonainen puheenvuoro tai koko haastattelu. Huomio on ilmauksissa, ei tutkittavissa. Tämä johtaa lopulta siihen, että rajat eri tutkittavien välillä katoavat ja huomio keskittyy ilmausten kautta merkityksiin. (Niikko 2003, 33.) Marton (1988) puhuu 'merkitysten altaasta'. Ilmauksilla on siis kaksi kontekstia: haastattelu, josta ilmaus on alun perin peräisin, ja merkitysten allas, johon ilmaus on siirretty (Marton 1988, 154; Niikko 2003, 33). Käytin itse analyysiyksikkönä lauseita, jotka tiivistin ilmauksiksi. Toisinaan ilmaukset jäivät irrallisiksi, mutta parhaimmillaan eri haastateltavien puheesta nousi esille paljon samankaltaisia ilmauksia.

Kun teksti on luettu ja ilmaukset eroteltu, alkaa analyysin toinen vaihe. Siinä ilmauksia aletaan etsiä, lajitella ja ryhmitellä ryhmiksi tai teemoiksi. Tämä tapahtuu tutkimusongelmien ohjaamassa suunnassa. Tutkijan tarkoituksena on tässä vaiheessa etsiä merkitysten joukosta yhtäältä samanlaisuuksia ja erilaisuuksia, toisaalta harvinaisuuksia ja rajatapauksia. (Niikko 2003, 34.) Merkitykset osoittautuvat haastateltavien kesken hyvin samanlaisiksi. Saattoi olla, että yksi merkitys oli toista samassa suunnassa voimakkaampi tai jyrkempi, mutta erilaisuuksia tai suorastaan päinvastaisuuksia ei oikeastaan löytynyt.

Kolmas vaihe sisältää kategorioiden määrittämisen, joka tapahtuu transformoimalla toisessa vaiheessa muodostetut merkitysryhmät tai -teemat kategorioiksi. Kunkin kategorian tulisi "kertoa jotain erilaista tietystä tavasta kokea ilmiö". Vaikka fenomenografinen analyysi muistuttaakin laadullista sisällönanalyysia, tärkein ero on juuri kategorioiden muodostamisessa: ne syntyvät analyysin kuluessa, eivät etukäteen. (Marton 1988, 154; Niikko 2003, 36.) Kategorioiden muodostamisessa korostuivat koko prosessin joustavuus ja eläytyminen. Kategoriat muuttivat muotoaan viimeisiin hetkiin asti. Toisinaan suorastaan hätkähdin, miten aineistoni muovautui joksikin suuremmaksi analyysin edetessä.

Analyysin viimeisessä eli neljännessä vaiheessa kategorioista muodostetaan kuvauskategorioita, jotka yhdessä luovat ylätason kategorijoukon. Koska kuvauskategoriat ovat abstrakteja kokonaisuuksia, jotka sisältävät käsitysten ja kokemusten ominaispiirteet linkittyen aineistoon, Niikko (2003, 37) onkin osuvasti todennut, että "kuvauskategoriat ovat tutkijan tulkintoja tutkittavilta kootusta tiedosta ja heidän todellisuutta koskevista käsityksistään". Tutkittavien käsityksistä on siis muodostunut tutkijan luomia kokonaisuuksia ja katsauksia käsillä olevaan ilmiöön, mikä tuntui vastuulliselta: minulle oli uskottu tietoa, joka nyt muuttaisi muotoaan ja linkittyisi osaksi jotakin suurempaa.

Kuvauskategoriasysteemi tai tulosavaruus on nimitys kuvauskategorioista muodostuvalle kokonaisuudelle, joka onkin fenomenografisen tutkimuksen lopullinen tulos (Marton 1988, 147; Niikko 2003, 37). Sen rakenne voi olla horisontaalinen, vertikaalinen tai jaksoittainen eli hierarkkinen (Niikko 2003, 38). Tässä tutkimuksessa olen arvottanut kategoriat horisontaalisesti eli ne ovat keskenään tasavertaisia ja erot niiden välillä ovat sisällöllisiä.

Kuvio 2. Fenomenografisen tutkimuksen analyysimalli Niikkoa (2003, 55) mukaillen

8 Tutkimustulokset ja niiden tulkintaa

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset viidessä eri alaluvussa (8.1–8.5). Tulosluvun lopussa (8.6) kokoan vielä tulokset yhteen. Tulokset perustuvat fenomenografisen analyysin tuloksena syntyneisiin kuvauskategoriasysteemeihin (liite 3). Sitaattien käyttöä varten haastateltavat on nimetty koodein H1, H2 ja H3. Kaikki tässä luvussa esitetty tieto perustuu haastateltavien puheeseen, jota peilataan myös aiemmin tässä tutkielmassa käsiteltyyn tutkimuskirjallisuuteen.

Tutkimustulosten esittely etenee tutkimuskysymysten ja kuvauskategoriasysteemien mukaisessa järjestyksessä. Alaluvut 8.1 ja 8.2 pyrkivät vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Tulosten kautta käyn ensin läpi, miten hallinnon edustajat käsittävät musiikkiopiston ja sen toiminnan. Tämän jälkeen käsittelyssä siirrytään valaisemaan, mikä merkitys musiikkiopistolla on sivistystoimen palveluissa. Haastatteluista nousee erityisesti esille yhteistyön merkitys, jota kolmas alaluku (8.3) käsittelee.

Kolmen ensimmäisen alaluvun jälkeen tulosten käsittely etenee kolmen muun tutkimuskysymyksen mukaisesti: alaluku 8.4 koskee toista tutkimuskysymystä ja alaluku 8.5 kolmatta ja neljättä tutkimuskysymystä.

8.1 Jämsänjokilaakson musiikkiopiston toiminta

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni käsittelee musiikkiopiston merkitystä osana sivistystoimen palveluita. Kysymyksen käsittely alkaa tämän alaluvun kautta ensin musiikkiopiston toiminnan esittelyllä. Tällä alaluvulla haluan erityisesti tuoda esille ne seikat, jotka nousevat esille haastateltavien käsityksistä ja muodostavat näin ollen aineistolähtöisen käsityksen musiikkiopistosta ja sen toiminnasta.

8.1.1 *Musiikkiopiston olemassaoloon liittyvät syyt*

Haastatteluiden ensimmäisessä kysymyksessä pyysin haasteltavia kertomaan, miksi Jämsässä on musiikkiopisto. Osa vastauksista suuntautuu musiikkiopiston historiaan ja sen perustamiseen liittyviin syihin, joita käsittelen myöhemmin alaluvussa *Jämsänjokilaakson musiikkiopisto ennen, nyt ja tulevaisuudessa* (8.5). Olemassaoloon liittyviä syitä erottuu neljässä eri ryhmässä: poliittiset, kulttuuriset, rakenteelliset ja maantieteelliset syyt. Musiikkiopiston olemassaololle nähdään olevan laaja poliittinen tuki. Kulttuurisesti

Jämsässä nähdään olevan vahvaa musiikillista harrastuneisuutta, mikä perustelee musiikkiopiston olemassaoloa. Jämsän väestöpohjaa pidetään riittävänä musiikkiopiston oppilasmäärän kannalta ja maantieteellisesti Jämsän katsotaan olevan sijainniltaan järkevässä paikassa.

8.1.2 Musiikkiopistolle kuuluvat tehtävät

Musiikkiopistolle kuuluvia tehtäviä lueteltiin runsaasti. Eniten mainittiin palvelullisia tehtäviä, kuten koulutusmahdollisuuksien sekä lasten ja perheiden harrastustoiminnan monipuolisuuden lisääminen. Palvelullisiin tehtäviin luettiin myös sellaisten väestöryhmien tavoittaminen, jotka eivät itse pääse palvelujen piiriin:

Mä ajattelen, että tehtävissä niin on sitten jossakin määrin myös sitten tuoda sitä – tuoda tai viedä, miten vaan – musiikkia myös sellaisille kohderyhmille, jotka ovat ikään kuin riippuvaisia siitä, että yhteiskunta jollakin tavalla tuo taidetta heidän lähelleen. Ajattelen siis meidän nyt ehkä vanhusväestöä ja vammaisia henkilöitä, jotka asuvat mahdollisesti jonkinlaisissa tuetuissa asumismuodoissa. (H1)

Opetukseen ja kasvatukseen liittyvinä tehtävinä mainittiin taiteen perusopetuksen perus- ja opistoasteen opetuksen antaminen sekä kasvatuksellinen näkökulma. Kulttuurielämään liittyviä tehtäviä ovat muun muassa konserttitoiminnan järjestäminen sekä musiikkielämän elävöittäminen. Neljännen suuren tehtäväryhmän muodostavat yhteistyöhön liittyvät tehtävät, kuten muiden oppilaitosten ja kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö. Kaiken kaikkiaan tämän tutkielman haastatteluista esille nousseet musiikkiopiston tehtävät ovat samankaltaisia kuin Kurkelan ja Tawaststjernan (1999) tutkimuksessa.

Musiikkiopiston katsotaan onnistuvan tehtävissään. Erityisesti onnistumisia nousee esille koulutuksellisten ja kulttuuristen onnistumisten ryhmissä. Koulutuksellisena onnistumisena pidetään esimerkiksi musiikkiopiston tarjoamaa tukea ja mahdollisuutta myöhempiin opintoihin, harrastukseen tai ammattiin:

Joka vuosihan sitä on lukien näistä, jotka ovat sen jonkun tutkinnon suorittaneet ja sitten ei pelkästään se, että on täällä suorittanut tutkinnon, että antaahan se sitten eväitä lähteä opiskelemaan musiikkia eteenpäin johonkin muuallekin että onhan täältä lähtenyt sitten musiikin alan opiskelijoita ymmärtääkseni aika paljon eteenkin päin, että sekin kielii siitä, että täällä on onnistuttu antamaan hyvä pohjakoulutus ja siitä on sitten apua elämässä joko ammattina tai pitkälle kantavassa harrastuksessa. (H2)

Myös OPS:n muutosprosessia pidetään onnistuneena. Kulttuurisesti musiikkiopiston katsotaan onnistuvan hyvin musiikkielämän ylläpitämisessä. Jatkuvan konserttitoiminnan nähdään kasvattaneen yleisömääriä.

8.1.3 Musiikkiopiston vahvuudet ja heikkoudet

Musiikkiopiston vahvuuksina nähdään sen henkilöstö, sisällölliset seikat ja yhteistyö. Henkilöstöä pidetään kokeneena ja kelpoisena. Osaamista on erityisesti muun muassa orkesterimusiisoinnissa. Pitkäaikaisen opettajakunnan koetaan tuovan vakautta musiikkiopistoon.

Sisällöllisesti musiikkiopiston orkesterimusiisoinnin tuntiresurssit ja jatko-opintoihin kannustaminen koetaan vahvuuksiksi. Myös yhteistyö muiden toimijoiden kanssa sekä laajat verkostot nousevat vahvuuksiksi.

Heikkouksia nähdään resursseissa ja opintojen kustannuksissa. Erityisesti oppilaille koituvat maksut koetaan ongelmallisiksi. Heimosen (2002, 106–108) esille tuoma koulutuspolitiikan keskeisenä päämääränä pidetty taloudellinen tasa-arvo ei näytä toteutuvan tämänkään musiikkiopiston kohdalla. Lukukausimaksuja pidetään korkeina:

Niin, onko se nyt sitten heikkous, että on aika kovat ne maksut. - - niin onko taas sitten pidettävä vähän heikkoutena, että kaikki halukkaat eivät niin kun taloudellisesta syystä pysty sinne menemään. Toki on – tiedän sen, että muutenkin on pääsykokeet - - valitaan näitä opiskelijoita, mutta - mutta se tietysti sitten rajaa sitä silläkin tapaa, mutta tuo korkeahko maksu niin on vähän ikävä. (H2)

Resursseissa on haastateltavien mielestä puutteita. Haastateltavat kokevat, että Jämsästä puuttuu konserttisali, joka palvelisi paitsi musiikkiopiston myös muiden toimijoiden tarpeita. Konserttisalin puutetta on kuitenkin paikattu koulujen tiloilla. Tilakysymykset nousevat niin ikään esille Kurkelan ja Tawaststjernan (1999, 113) tutkimuksessa. Myös kaikissa instrumenteissa musiikkiopisto ei pysty vastaamaan oppilaiden tarpeisiin, mikä nähdään heikkoutena.

8.1.4 Opetus ja opiskelu musiikkiopistossa

Musiikkiopistossa opiskelemiseen liittyviä seikkoja nousee esille kahdessa eri ryhmässä. Opiskelu nähdään tavoitteelliseksi ja jatkuvuutta palvelevaksi. Tähän pyrkivät myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet ja sisällöt.

JMOPS on hiljattain uudistunut, mikä näkyy myös haastateltavien vastauksissa. Uuden OPS:n tavoitteista muun muassa yhteisöllisyys ja musiikin tuominen ihmisten arkeen on nostettu esille niin ikään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelman uudistamisprosessiin on varattu Jämsässä hyvin aikaa. Toisaalta prosessi nähdään myös ponnistukseksi nykyisellä henkilöstömäärällä. Muutoksen katsotaan tuoneen mukanaan kehittämishalukkuutta henkilöstön keskuudessa.

Opetussuunnitelma on tosiaan uudistunu ja sen myötä sitten tavallaan päivitetty tähän tälle vuosituhannelle ja vuosikymmenelle niitä - niitä asioita, mitä kaiken kaikkiaan siihen liittyy, niin se tietysti vie oman - oman aikansa sen kaikkien asioiden haltuunotto, mut se on semmosta meidän sisällöllistä kehittämistä, millä me ollaan nyt sitten hyvin varattu näinä muutosvuosina aikaa, et se on niin kun sitten lisännyt ehkä henkilökunnankin kehittämishalukkuutta ja tarkastelua siihen omaan työhönsä vähän toisesta näkökulmasta kun aikasemmin, et se on semmonen niin kun pitkä ja monen vuoden prosessi ja mun mielestä me ollaan niin kun siinäkin aika hyvin onnistuttu, et sen aattelen tota ihan meidän toiminnan sisältöön. (H3)

Haastatteluista nousee esille moneen otteeseen henkilöstöön liittyviä kommentteja. Henkilöstöä kuvataan läpi haastattelujen osaavaksi, pitkäaikaiseksi, motivoituneeksi ja yhteisölliseksi. Henkilöstöllä katsotaan olevan myös hyvät verkostot maa- ja valtakunnallisesti.

8.1.5 Musiikkiopiston saama palaute

Musiikkiopiston kerrotaan saaneen paljon positiivista palautetta erityisesti erilaisista ulostuloistaan. Erilaiset musiikkiopiston tapahtumat, kuten Soiva viikko on kerännyt myönteistä palautetta etenkin sairaalavierailuiden osalta. Myös kaupungin palkkaamista katusoittajista ja vanhuspalvelujen kanssa yhteistyössä toteutetusta seniorimuskarista on tullut positiivista viestiä. Negatiivista palautetta musiikkiopiston osalta ei tule:

Siis minuunhan ollaan yhteydessä siis meidän palveluissa sillon, kun ottaa niin kun päähän joku asia tai koetaan asia epäoikeudenmukaiseksi tai huonosti organisoiduksi tai jotakin, niin kyllä yhteydenottoja ei musiikkioppilaitoksesta ole – en muista, millon olisi ollut, jos mä ajattelen sitä kautta – sillä tavalla. (H1)

8.2 Jämsänjokilaakson musiikkiopisto osana sivistystoimen palveluita

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen käsittely jatkuu tässä alaluvussa. Edellisessä alaluvussa esitelty musiikkiopisto liittyy nyt osaksi suurempaa kontekstia, sivistystoimen palveluita.

8.2.1 *Musiikkiopiston rooli sivistyspalveluissa*

Musiikkiopistolla katsotaan olevan rooli tietysti sivistystoimen toimialaan kuuluvissa elämänlaatu- ja palveluissa, mutta myös koulutus- ja kulttuuripalveluissa. Koulutuspalveluissa se täydentää taiteen perusopetuksellaan opiskelutarjontaa ja lisää paikallisia koulutusmahdollisuuksia. Kulttuuripalvelujen osalta musiikkiopiston katsotaan muun muassa tuovan paikkakunnalle ulkopuolisia esiintyjä ja luomalla kulttuurin mahdollisuuksia:

No kun kulttuuripalveluja nyt on aika sillai niukasti enää, että on vaan vähän tota taidemuseopuolta ja taidekokoelmaa ja jotakin noita vuosittaisjuhlia, niin tavallaan sillä on myöskin niin kun sen kulttuurin sektorilla aika iso tontti tällä hetkellä sillä musiikkiopistolla, et se luo tähän niin kun kulttuurin mahdollisuuksia ja sitten sivistystoimea tietysti aatellen ja opetustoimea, että sitten on tälle taideopetukselle oma paikkansa, kun on niin kun tuo ihan perusopetus ja sitten on lukiokoulutus, niin sitten on myöskin sitten tää taiteen perusopetuksen opetus tällä niin kun funktiona tässä opetustoimen kartalla. Mutta jos ajatellaan sivistystoimea, niin myöskin aattelin, että se - se on myöskin yks osa kulttuuria. (H3)

8.2.2 *Elämänkaarinäkökulma musiikkiopistossa*

Kaupungin palveluiden elämänkaariajattelun koetaan toteutuvan myös musiikkiopistossa. Toimintaa on niin vauvoille, lapsille ja nuorille, mutta myös aikuisille ja jopa senioreille:

No tietysti – en oo ihan varma, että onko meillä vaareja opiskelemassa, mutta et kyllähän se tietysti toteutuu sillä tavalla, että meillä on kuitenkin tosi vahva musiikkileikkikoulutoiminta ja tota niin - no siinä nyt on tietenkkin näitä avauksia – aivan oikein – siinä on nyt tullu näitä uusia avauksia meidän palvelutalojen suuntaan, et siellä siellä on vaareja ja mummoja - - No tietysti sitten, jos meillä on ne muskarilaiset, niin onhan meillä sitten varmasti tosi laaja repertuaari siis ikäryhmiä sitten näissä varsinaisissa opinnoissa ja sitten on myös tietenkkin aikuiset siellä mukana, et kyllä mielestäni toteuttaa, jos näin elämänkaarta ajatellaan, niin kyllä se siinä toteutuu - - (H1)

Pääosa opiskelijoista on haastateltavien mukaan lapsia ja nuoria. Vauvojen toiminta painottuu musiikkileikkikouluihin. Aikuisopiskelijoita on jonkin verran ja senioritoimintaa on seniorimuskarin toimesta. Seniorit mainitaan myös aktiivisina konserttavierailijoina.

8.2.3 Syrjäytyminen ja eriarvoisuus

Syrjäytymisen ja eriarvoisuuden kysymyksissä painottuvat niitä lisäävät ja vähentävät tekijät. Vaikka harrastustoiminta itsessään ehkäiseekin syrjäytymistä (Helve 2009, 252–253; Manninen ym. 2019, 264–268), sen aloittaminen tai sen äärelle pääseminen ei ole kaikille mahdollista. Erityisesti musiikkiopistossa sisäänpääsyä ja harrastamista rajaavat pääsykokeet ja jo aiemmin yhtenä heikkoutenakin mainitut lukukausimaksut:

- - mutta meillä on päätöksenteko lähtenyt valitettavasti siitä, että ne hinnat ovat aika kovaa tasoa. Eivät ole kaikkien ulottuvilla millään tavalla, et ei anna kyllä kaikille halukkaille ja lahjakkaillekaan mahdollisuutta mennä mukaan. (H2)

- - tietenkkin se, että kun toiminta on kuitenkin maksuihin perustuvaa, niin se ei välttämättä nyt sitten ehkä tue sitä ajatusta, että voitaisiin näihin eriarvoisuuden kaltaisiin tai eriarvoistumisen kaltaisiin kysymyksiin tai haasteisiin vastata - - (H1)

Vaikka eriarvoisuutta lisääviä tekijöitä on olemassa, eriarvoisuutta ja syrjäytymistä vähentäviä tekijöitä mainitaan kuitenkin enemmän. Musiikin itsessään katsotaan ehkäisevän syrjäytymistä:

Musiikkihan kuitenkin muuten tämmösissä syrjäytymisessä ja muussa elämänhallintatilanteessa on monelle osottautunut sitten ihan hyväksi keinoksi päästä niistä elämässään sitten eteenpäin musiikin avulla. (H2)

Myös tämän tutkimuksen kohdalla harrastustoiminnan nähdään ehkäisevän syrjäytymistä:

No sitten syrjäytymisestä, niin mä ajattelen näin, että oikeastaan mikä tahansa järkevä – no sekin on näkökulmakysymys, mikä on järkevä, mut ehkä ymmärrät mitä tarkoitan, et siis mikä tahansa harrastus tai toiminta voi olla avain syrjäytymisen ehkäisemiseksi yksilön ja yhteisön tasolla. Et jos se pitää niin kun kiinni tavallisessa ihmisen elämän arjessa, niin kyllä varmasti silloin musiikkiopisto myöskin vastaa niihin haasteisiin. (H1)

Maksuissa pyritään auttamaan niitä, jotka eivät pysty niistä täysin suoriutumaan. Yhteistyötä tehdään paitsi sosiaalitoimen myös musiikkiopiston vanhempainyhdistyksen ja kolmannen sektorin kanssa:

Ajattelen siis siinä, että, et jos tosiaan on näin, että perheellä olisi vaikeuksia suoriutua niistä maksuista, niin löytyis sitten se väylä kuitenkin siihen, että se lapsen tie, ei sitä kautta torppaantuisi tai että löytyisi – ja tiedänkin sen verran - - että on jotakin sellasia yhteistyökuvioita olemassa myös Pelastakaa Lapset ry:n kanssa ja varmaan vanhempaintoimikunta tai -neuvosto, kumpi nyt onkaan vai onko yhdistys, niin ehkä siinä tekee sitten myöskin osuuttaan eriarvoistumisen vähentämiseksi, jos puhutaan yksilötasolla. (H1)

Eriarvoisuutta vähentävinä tekijöinä pidetään myös musiikkileikkikoulujen pääsyvapautta sekä musiikkiopiston toimimista lähellä perheitä. Musiikkiopisto mahdollistaa musiikin harrastamisen myös pienellä paikkakunnalla. Eriarvoisuuden vähentämiseksi kaivataan kuitenkin maksuista ja pääsyvaatimuksista riippumattomia väyliä.

8.2.4 Musiikkiopisto ja maahanmuuttajat

Maahanmuuttajiin liittyviä asioita nousee esille kolmessa eri alakategoriassa. Ensinnäkin musiikkiopistolla on positiivisia kokemuksia maahanmuuttajista: heidän katsotaan olevan motivoituneita musiikkiopistossa opiskeluun. Toiseksi musiikkiopiston katsotaan auttavan maahanmuuttajien integroitumisessa Suomeen. Kolmannessa alakategoriassa korostuvat harrastuksen aloittamisen kulttuuriset vaikutukset. Koko maahanmuuttoteemaa kuvaa hyvin erään haastateltavan puheenvuoro:

Meillä on maahanmuuttajaopiskelijoita kyllä useampiakin ja joillakin saattaa tietysti olla siinä kulttuurissakin jo siitä kulttuurista, josta he tulee, erittäin suuri merkitys sillä musiikkiopinnoilla tai klassisen musiikin opinnoilla ja muuta, että kyllä nää maahanmuuttajataustaset opiskelijat, ketä meillä on ollut, niin sekä he – ne opiskelijat että heidän perheensä – on ollu hyvin motivoituneita tähän. Et se on meille ihan tuttu juttu. Mut tietysti sitten on, jos nyt aattelen ihan kaikkia maahanmuuttajia tällä paikkakunnalla, niin joissakin kulttuureissa sitten taas sillä musiikin harrastamisella ei oo ehkä niin suurta merkitystä eli sitten tavallaan siitä porukasta voi olla vaikeeta saada opiskelijoita, mutta tietysti sitten kun integroidutaan suomalaiseen kulttuuriin ja nähdään että näitä mahdollisuuksia tässä on harrastaa lähellä, niin tota sit se voi tietysti muuttua se suhtautuminen siihen. Mut kyllä meillä on maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita kyllä ja niistä on ihan hyviä kokemuksia. (H3)

Haastatteluissa maahanmuuttoa ei niinkään nähdä haasteena, kuten Klemelän ja Ojalan (2002, 143–145) tutkimuksessa, vaan mahdollisuutena, josta on jo positiivisia kokemuksia.

8.2.5 Musiikkiopiston yhteisölliset ja terveydelliset vaikutukset

Haastateltavat tuovat ilmi, että musiikkiopisto luo itsessään jo yhteisön. Musiikki toimii yhteisöllisyyttä lisäävänä tekijänä niin musiikkiopiston sisällä, mutta myös ulospäin kuntalaisten suuntaan. Esimerkiksi laitoksissa esiintymisen koetaan luovan yhteisöllisyyttä:

Sitten nämä laitospöyrynit varsinkin on saaneet sellaista palautetta, että he juuri tuo sitä yhteisöllisyyttä niissä laitoksissa käydessään siellä näitä ihmisiä viihdyttämässä. (H2)

Yhteisöllisiä vaikutuksia kaiken kaikkiaan summaa hyvin seuraava puheenvuoro:

Mut sitten nää yhteisölliset vaikutukset niin noin muutoin, niin kyllä se tulee sen musiikin harrastamisen, sen esillä pitämisen ja sitten osallistumisen kautta. Siis kun osallistutaan muitten organisoimiin asioihin ja ollaan mukana ja tehdään yhteistyötä meidän oppilaitosten kanssa, niin sieltähän se tulee ja sitten nää yhtökset, mistä kerroin, niihin toimijoihin ja niihin ihmisiin, jotka ovat enemmän riippuvaisia yhteiskunnan palveluista. (H1)

Erityisesti opetus suunnitelman muutosprosessin aikana on tullut ilmi, että henkilöstöllä on intoa ja mahdollisuuksia kehittää yhteisöllisyyttä:

Me ollaan vielä korostettu sitä tossa meidän omassa OPS-työssä - siinä omassa OPSissa, niin tavallaan must tuntuu, että meidän henkilökunta on aika hyvin tän niin kun sisäistäny ja ne myöskin aktiivisesti ideoi sitä, et miten me voitais vielä sitä musiikkia tuoda enempi tähän kaupunkikuvaan, et tota se - siihen meil on kyllä niin kun mahdollisuudet ja meillä on niin kun myöskin intoo kehittää sitä puolta. (H3)

Kuten aiemmat tutkimukset (mm. Hanifi 2009, 245) osoittavat, myös haastateltavat kokevat musiikkiopiston toiminnalla olevan terveydellisiä vaikutuksia. Esille nousee erityisesti mielenterveyteen ja henkiseen hyvinvointiin liittyviä asioita. Eräs haastateltavista tuo hyvää mieltä lisäävän vaikutuksen esille omakohtaisella esimerkillään:

Minä joka olen suuri kakkujen ystävä sanon – koitan mainostaa, että tää on hyvää ja terveellistä ja joku sanoo, että miksi se voi olla terveellistä, kun näissä on rasvaa ja vaikka mitä ja mä sanon, että te kaikki ymmärrätte, että sehän on hyvää ja maistuu hyvältä, niin saa hyvän mielen, niin kyllä tässä on ihan tämä sama, että siitä saa hyvää mieltä. (H2)

Mielenterveyden osa-alueeseen kuuluvat muistojen herättäminen ja ilahtuminen ovat suuressa roolissa seniorimuskareissa ja laitospöyryneillä:

Ollaan sit esiinnytty esimerkiksi tuolla sairaalalla, niin siellä on ihan siis mennyt laulajia ja soittajia sellasten potilaiden viereen esiintymään, jotka ei pääse sieltä sängystä - sängystäkin ylös, et niistä on tullu sitten tota – on hyvää palautetta ja ollaan ilahdutettu siellä sitten niitä sairaalan potilaita ja sitten tossa on ollu tosi kivoja kohtaamisia sen seniorimuskarin aikana, et siellä on sit semmosia - jos on vaikka muistisairaita laitoksessa asuvia henkilöitä, niin sitten niillä on palannu jotakin laulujen sanoja mieleen, kun ne on saanu sitten sen musiikin siihen ihan vierele. Mä aattelen, et se on niin kun selkeesti sellanen terveydellinen vaikutus. (H3)

Myös harrastamisella koetaan olevan terveydellisiä vaikutuksia, sillä se tuo haastateltavien sanoin vapaa-aikaan 'rytmiä'. Toisaalta esille tuodaan myös terveydellisten vaikutusten vaikea mitattavuus ja arviointi:

- - mutta sitten tullaan siihen, että miten se niin kun mitataan. Miten se vaikuttavuus mitataan ja arvioidaan, että - - vaikuttavuuden arviointi voi olla melko vaikeaa ja haasteellista. (H1)

Kaiken kaikkiaan sivistyspalvelujen katsotaan olevan koko Suomen ja suomalaisten terveyden ja hyvinvoinnin perusta.

8.3 Jämsänjokilaakson musiikkiopiston ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö

Läpi haastattelujen yhtenä merkittävänä osa-alueena esille nousee musiikkiopiston ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö, jota on näin ollen tarpeellista tarkastella omana kokonaisuutenaan myös tässä tulososassa.

8.3.1 Yhteistyökumppanit ja -muodot

Yhteistyökumppaneita on useita: muut sivistyspalvelut, kuten koulut, kirjasto ja työväenopisto; kristillinen kansanopisto sekä kolmas sektori. Merkittävimpänä yhteistyömuotona mainitaan kansainvälinen yhteistyö sekä tapahtumat, joihin lukeutuvat erilaiset konsertit ja juhlat. Samoja yhteistyötahoja mainitaan myös Heinon ja Ojalan (1999, 47) tutkimuksessa.

Yhteistyön onnistumista on ollut helpottamassa kaupungin kohtuullinen koko sekä sivistyspalveluiden yhteistyön tiivistyminen. Konkreettinen epäonnistuminen on tapahtunut lukion ja Kristillisen kansanopiston yhteisen musiikkilinjan toteuttamisen kariutumisessa. Yhteistyötä pidetään kuitenkin onnistuneena:

Minun mielestä se on ollu hyvin onnistunutta. Ja sellasta yksinkertaista. Helppo ottaa tuohon rehtoriin yhteyttä nyt varsinkin kun hänen työhuoneensa taikka toinen työhuone on tässä ja – no eipähän tuo toinenkaan nyt ole kaukana - ja onhan ne muutkin yhteydenottojärjestelmät sieltä aina löytyneet. (H2)

8.3.2 Yhteistyön tulokset ja kehittämiskohteet

Yhteistyön tuloksena on syntynyt lukuisia konkreettisia asioita. Konsertit ja juhlat, hyvinvointikertomus sekä elämänlaatu- ja palvelujen opas ja luentosarja ovat esimerkkejä sivistyspalvelujen välisen yhteistyön tuloksista. Elämänlaatu- ja palvelujen oppaan ansiosta musiikkiopiston näkyvyyden katsotaan lisääntyneen. Katusoittajien palkkaus on mahdollistunut yhteistyön ansiosta ja toimintaa on päätetty jatkaa. Katusoittajat ovatkin tuoneet iloa niin kuntalaisille kuin turisteillekin.

Musiikkiopiston sekä koulujen ja seurakunnan välinen yhteistyö on mahdollistanut musiikkiopistolle hyvät konserttitilat. Musiikkiopiston yhteistyö koulujen ja päiväkotien kanssa tukee myös niiden musiikkikasvatusta.

Voimavaroja yhdistämällä on turvattu jo olemassa olevien toimintojen jatkuvuus. Koko yhteistyön aikaansaamaa muutosta kuvaa hyvin erään haastateltavan kommentti:

- - se näkyy kyllä tässä meidän - no ei nyt ihan päivittäisessä, mutta kumminkin vuoden varrella se näkyy monella tapaa meidän tekemässä työssä, että me koostannutaan aika paljon kuitenkin yhteen ja mietitään yhdessä, että mitä me saatais nyt aikaseksi, kun kulttuuri on näin pieni ja opistot on noin pieniä ja kirjasto on mitä on, mutta me saatas niin kun yhdessä aikaan ja tuntuu, että tässä on päästy kuitenkin nyt eteenpäin ihan näitä meidän pieniä voimavaroja yhdistämällä on saatu sentään jotakin uuttakin aikaan tai sitten voitu varmistaa, että nyt joku vanha hyväksi havaittakin toiminta, niin se sitten voi jatkaa elämäänsä. Ja tota, uskoisin että musiikkiopistokin on samaa mieltä, mutta että ainakin tuntuu meidän muittenkin mielestä siltä, että siinä musiikkiopistoelämän muutkin pikkuyksiköt pääsevät enemmän näkyviin tämän meidän yhteistyön kautta. (H2)

Kehittämistä nähdään kansainvälisessä yhteistyössä. Paikallisesti vahva teatteritoiminta ja musiikkiopisto voisivat myös haastateltavien mukaan tehdä yhteistyötä. Toimialojen yhteiselle suunnitteluresurssille koetaan tarvetta:

- - mä ajattelen ehkä, että meidän pitäis pystyä ehkä jossain vaiheessa, niin kun miettimään sellasta – sellasta suunnittelua – sellasta toimialan eri osa-alueita yhdistävää suunnitteluresurssia, jos mä mietin jotain meidän pääkirjasto-/nuorisotilaa asiaa ja niitä ajatuksia, mitä liittyy esimerkiksi musiikkileikkikouluun siellä ja näin päin pois. (H1)

8.4 Jämsänjokilaakson musiikkiopiston merkitys paikalliselle musiikkikulttuurille ja kulttuuritoiminnalle

Tässä alaluvussa keskitytään toiseen tutkimuskysymykseen: musiikkiopiston merkitykseen paikalliselle musiikkikulttuurille ja kulttuuritoiminnalle. Tulosten kautta hahmottuu, mitä toimintaa Jämsässä järjestetään, miten musiikkiopisto edistää musiikkikulttuuria ja kulttuuritoimintaa sekä miten musiikkiopiston toiminta näkyy paikallisesti.

8.4.1 Jämsän musiikkikulttuuri ja kulttuuritoiminta

Jämsän kulttuuritoiminta jakautuu selkeästi kaupungin tukemaan tai järjestämään toimintaan sekä muuhun toimintaan. Kaupungin rooliin kuuluu tukea järjestöjä ja muita toimijoita tapahtumien järjestämisessä. Tämän lisäksi kaupungilla on omaa kulttuuritoimintaa, johon lukeutuvat kalendaariset tilaisuudet, galleriatoiminta ja museot.

Muu toiminta on muiden yhteisöjen järjestämää toimintaa. Musiikkikulttuuriin lukeutuvaa toimintaa mainitaan paljon: pelimannit, harmonikkaharrastajat ja soittokuntatoiminta. Jämsässä on myös paljon sellaisia musiikin harrastajia, jotka eivät ole opiskelleet musiikkiopistossa. Musiikkikulttuurin lisäksi Jämsässä on vahvaa teatteriharrastusta.

Eräs haastateltavista korostaa muiden toimijoiden roolia paikallisten kulttuuritapahtumien järjestämisessä ja mahdollistajana erityisesti taloudellisesta näkökulmasta:

Mut meillä ei oo hirveen paljon sitten tietenkään siihen niin kun rahaa satsata, mut sitten jos pystyttäs tekemään jonkun toisen toimijan kanssa niin se ois ehkä silloin mahdollisempaa. (H3)

8.4.2 Musiikkiopisto jämsäläisen musiikkikulttuurin ja kulttuuritoiminnan edistäjänä

Haastateltavat kokevat, että musiikkiopisto kaiken kaikkiaan edistää paikallista musiikkikulttuuria. Erityisesti sen nähdään tukevan paikallista bänditoimintaa ja elävöittävän paikallista musiikkielämää:

Ja kyllähän se sitä kautta edistää meidän musiikkikulttuuria ja jos ajatellaan sitä, että – että siellä on eri instrumenttien opetusta, niin voisin nyt kuvitella sitten näin ajatellen, että – että että – jos opetusta annetaan vaikka lyömäsoittimissa ja - ja tota niin kitaransoitossa ja näin, niin kyllä se helposti myös tulee se semmonen ajatus siitä mieleen, että - että varmasti sitten on – on olemassa myöskin bänditoimintaa esimerkiksi. Joko niin, että on – on opiston – opisto, et se antaa tämmösiä mahdollisuuksia siihen ja sitten nuoret opiskelijat itse kokoontuu jossakin

kokoonpanoissa, et kaikki tuskin tapahtuu vaan pelkästään siellä opiston seinien ja – ja ja katon alla – tai seinien sisällä ja katon alla. (H1)

Musiikkiopisto nähdään tärkeänä kulttuuritoimijana, jota ilman kulttuuritoiminnan osalta kaupungissa olisi hiljaista. Edellisessä aluvussa korostui muiden kulttuuritoimijoiden rooli tapahtumien järjestäjänä. Eräs haastateltavista kuitenkin toteaa, että juuri ilman musiikkiopistoa moni tapahtuma jäisi toteutumatta. Erityisesti ulkopuolisten esiintyjien saaminen paikkakunnalle olisi ilman musiikkiopistoa vaikeaa. Toimijat näyttävät siis täydentävän toistensa toimintaa; mahdollisuuksia toimia ja järjestää tapahtumia.

Kunnallisesti musiikkiopiston katsotaan olevan ainoa kulttuuritoimija 2010-luvun alussa tapahtuneen kaupungin kulttuuritoiminnan linjauksen seurauksena. Musiikkiopisto nähdään myös alueellisesti laajana toimijana, joka vie toimintaa myös sivukylille.

8.4.3 Musiikkiopiston näkyvyys paikallisessa musiikkikulttuurissa ja kulttuuritoiminnassa

Näkyvyyden koetaan olevan riittävää. Musiikkiopistossa tehdäänkin paljon toimia sen lisäämiseksi. Erilaisia markkinoinnin kanavia ja paikkoja ovat pääsykokeet, koulut ja päiväkodit sekä sosiaalinen media. Erityisesti sosiaalisen median maksuttomuuden on koettu lisäävän mahdollisuuksia parantaa näkyvyyttä.

Musiikkiopistossa pyritään aktiiviseen näkyvyyteen ja siitä keskustellaan musiikkiopiston sisällä usein. Haastateltavat kokevat, että näkyvyyden eteen on tehty paljon töitä. Konkreettinen näkyvyyttä lisännyt toimi on ollut muutos muskaritoiminnan markkinoinnissa. Sen sijaan, että jokainen muskariopettaja on markkinoinut vain omaa ryhmäänsä, koko muskaritoiminnasta on laadittu lista, jossa näkyy kaikkien opettajien ohjaama toiminta.

Vaikka näkyvyys koetaan riittäväksi, siinä nähdään myös kehittämistä. Esimerkiksi yksittäisten harrastajien kanssa voisi tehdä enemmän yhteistyötä. Haastatteluista nousee esille myös useita näkyvyyttä haittaavia tekijöitä, joista suurimpana nähdään resurssien rajallisuus. Myös yleisen ilmapiirin koetaan haittaavan näkyvyyttä. Ilmapiiriä luonnehditaan näin:

No jos seuraa noita suuren yleisön kannanottoja, niin yleisemminhän aina todetaan, että kun Jämsässä ei tapahdu koskaan mitään. (H2)

8.5 Jämsänjokilaakson musiikkiopisto ennen, nyt ja tulevaisuudessa

Kolmas musiikkiopiston historiaa käsittelevä tutkimuskysymys ja neljäs musiikkiopiston tulevaisuuteen keskittyvä tutkimuskysymys nivoutuvat tässä alaluvussa yhteen ajalliseksi näkökulmaksi.

8.5.1 *Musiikkiopiston perustamiseen johtaneet syyt*

Perustamiseen johtaneita syitä erottuu kolmessa eri ryhmässä: on taloudellisia, kulttuurisia ja rakenteellisia syitä. Merkittävimmäksi taloudelliseksi syyksi nousee valtionapumuutos. Kulttuurisia syitä nähdään paljon. Toisaalta musiikkiopiston perustamisen taustalla nähdään klassisen musiikin perinteet ja musiikin harrastamisen lisääntyminen koko Suomessa, kun taas paikallisesti musiikkiopiston perustamista ovat pohjustaneet soittokunta- ja orkesteritoiminta. Rakenteellisesti musiikkiopiston perustaminen Jämsässä on liittynyt Keski-Suomen konservatorion sivutoimipisteiden itsenäistymiseen. Itsenäistymisprosessin tarkempia yksityiskohtia haastateltavat eivät kuitenkaan muista.

8.5.2 *Musiikkiopiston rooli osana musiikkiopistojen historiaa*

Valtakunnalliseen musiikkiopistojen historiaan nähden Jämsänjokilaakson musiikkiopistolla on siinä selvä oma roolinsa. Kuten muissakin musiikkiopistokaupungeissa, harrastuneisuus on ollut Jämsässä vahvaa: Jämsässä on toiminut muun muassa useita soittokuntia. Musiikkiopistosta on haastateltavien sanoin lähdetty merkittäviin musiikillisiin tehtäviin, mikä noudattaa suomalaisen musiikkioppilaitosjärjestelmän menestystarinaa. Musiikkiopiston toiminta on lisäksi vahvistamassa ja jatkamassa suomalaisen klassisen musiikin perinteitä. Erään haastateltavan sanat summaavat paikallisen musiikkiopiston historiallista roolia hyvin:

Mutta tota mä aattelin siinä että – että jos Suomessahan on esimerkiks klassisella musiikilla todella niin kun vahvat perinteetkin ja sitten se tilanne, missä nyt ollaan, että Suomessa on todella niin kun tunnettuja kapellimestareita ja orkestereita ja niin kun osaamista ihan maailman huipulla nyt niin kun näissä asioissa - - Niin mä aattelen, et me ollaan niin kun osa sitä ketjua ja sitä perinnettä, mikä suomalaisella klassisella musiikilla ja sen menestyksellä on. (H3)

8.5.3 Muutokset Jämsän kaupungin hallinnossa ja palveluissa

Hallinnolliset ja palvelulliset muutokset jakautuvat laadultaan rakenteellisiin, toiminnallisiin, ja taloudellisiin muutoksiin. Rakenteellisella tasolla toimialoja on tiivistetty, työntekijöitä vähennetty ja tiloja keskitetty. Myös kuntaliitokset ovat olleet merkittäviä rakenteellisia muutoksia.

Toiminnallisesti tietotekniikan kehityksen koetaan helpottaneen toimistotyötä. Toimintaa nähdään muuttaneen 2010-luvun alun kulttuuritoimen linjaus, jossa muun muassa kulttuuritoimen tuottamista konserteista luovuttiin. Toimintojen jatkamiseksi on ollut mietittävä myös uusia työ- ja toimintatapoja, mitä on osaltaan ollut helpottamassa hallintoon palautunut työrauha.

Edellä mainittuja muutoksia ovat olleet vauhdittamassa taloudelliset muutokset. Haastateltavat kertovat, että Jämsässä on jouduttu säästämään pitkään. He myös kuvailevat, että taloudellinen tilanne ei ole juurikaan muuttunut sitten 2010-luvun alun vaikeista ajoista.

8.5.4 Musiikkiopiston toiminnan muutos

Muutokset musiikkiopiston toiminnassa jakautuvat kaupungin hallinnossa ja palveluissa tapahtuneiden muutosten tavoin hallinnollisesti, taloudellisesti ja toiminnallisesti, mutta myös poliittisesti ja kulttuurisesti. Erityisesti taloudelliset muutokset eivät ole olleet haastateltavien mielestä toivottavia.

Hallintoa on tiivistetty: musiikkiopiston rehtori toimii myös työväenopiston rehtorina sekä opetusjohtajana. Tämänkin keskittämisen taustalla vaikuttavat laajemmat koko kaupunkia koskevat taloudelliset paineet. Musiikkiopiston taloudellisia muutoksia ovat olleet lukukausimaksujen korottaminen ja resurssien väheneminen. Eräs haastateltava arvelee, että muutos on painottunut maksuihin perustyön kustannuksella:

Elikkä kun musiikkiopistolla on tietysti nämä opetukseen liittyvät tavoitteet, mutta nyt sitten arkipäivää on myöskin se, että pitäis saada niitä tulojakin tietty euro-määrä täyteen, jotta se olemassaolon oikeutus jotenkin päättäjien silmissä voidaan lunastaa, niin onko tämä muutos sitten nyt kohtuuttomasti painottunut siihen euromäärien keräämiseen ehkä sitten sen muun semmosen perustyön kustannuksella? Samaa keskustelua on joskus vähän käyty tuon työväenopistonkin kohdalta, että kun sitä omavastuurahaa täytyy kerätä ja sitten aika armottomasti joskus leikata pois sellasia opintokursseja, missä opiskelijamäärä on kovin vähäinen, niin se ei varmasti kuitenkaan tämä eurojen tavoittelu ei vastaa varmasti

musiikkiopiston eikä työväenopistonkaan niitä peruseriaatteita, miksi ne aikaan laitettiin pystyyn mutta se on varmasti tätä muutoksen tuomaa raadollisuutta sitten tähän toimintaan. (H2)

Poliittisesti musiikkiopiston toiminta on kaupungissa yleisesti hyväksytty. Aiemmin toimintaan on kohdistunut jonkin verran paineita erityisesti 2010-luvun alussa, mutta olemassaoloon liittyvät keskustelut ovat sittemmin laantuneet.

Eniten muutoksia on tapahtunut itse musiikkiopiston toiminnassa. Pitkään kaupungissa toiminut musiikkiopisto on joutunut vaihtamaan tilojaan usein ja käyttämään lukuisia eri tiloja ympäri kaupunkia. Tätä ongelmaa on nyt paikannut musiikkiopiston ja lukion piha-piiriin saneerattu puukoulu. Toiminta huomioidaan kaupungissa yhteistyön seurauksena entistä paremmin ja sitä kehitetään jatkuvasti. Musiikkiopiston katsotaan eläneen ajassa – jolle on tosin tyypillistä oppilasmäärän väheneminen. Lasten ja nuorten määrää on osittain paikattu aikuisopiskelijoilla. Vaikka oppilasmäärän katsotaan tulevaisuudessa laskevan, hakijoita on toistaiseksi jouduttu karsimaan. Lapsimäärän vähenemiseen reagoiminen tulee esille erityisesti alaluvussa 8.5.6.

8.5.5 Musiikkiopisto ”Jämsä 2025” -strategian tukijana

Kaupungin tulevaisuusstrategian osalta haastateltavat toteavat kukin ytimekkäästi, että musiikkiopisto tukee strategiaa hyvin – erityisesti sen hyvinvointia ja elinvoimaisuutta koskevia osa-alueita. Erityisen hyvin musiikkiopiston merkitystä strategian kannalta kuvaa erään haastateltavan puheenvuoro:

Että, jos nyt ajatellaan sillä tavalla, että – että otetaan semmonen tilanne, et se päätettäisiin niinko lakkauttaa – otetaan tämmönen teoreettinen tilanne – niin mä ajattelen näin, että sen vaikutukset olisivat muutakin kun se, et jos sen nettokustannus kaupungille – olisko joku noin 300 000 euroa tai jotakin tällasta vuotuisasti, niin jos otetaan siis - tuo valtionosuus siinä on huomioitu - niin kyllä ne vaikutukset sitten siinä, että miten ihmiset täällä – mikä olis pitovoima suhteessa asukkaisiin, niin vaikutukset olisivat kyllä merkittävästi suuremmat, kun ajatellaan, et siellä on kuitenkin 400 oppilasta ja opiskelijaa ja heidän perheensä. (H1)

Musiikkiopiston toiminta näkyy strategian kannalta konkreettisesti kaupungin ja muiden toimijoiden tuottamista palveluista laadittavassa hyvinvointikertomuksessa:

Meillä on – on tuota nyt tehty ja jälleen tehdään tällasta koko kuntaa kattavaa hyvinvointikertomusta. Siinä arvioidaan paitsi näitä kaupungin omia palveluja niin sitten myöskin näitä, mitä joku järjestö tuottaa ja kuinka ne toimii sitten yhdessä ja näkyy kuntalaisten elämässä niin – niin niin – kyllähän me niihin koitetaan sitten kirjottaa kaikki se hyvä ja vaikka se tois vähänkin, mitä näitten kautta

saadaan esiin tuotua, että kyllä se musiikkiopistokin strategian toteuttamisessa on tärkeässä roolissa. Ja hyvä että se nyt näkyy myöskin sitten siellä. (H2)

8.5.6 Tulevaisuuden haasteet ja niihin vastaaminen

Haasteet jakautuvat taloudellisiin, kulttuurisiin ja toiminnallisiin haasteisiin. Erikseen mainitaan vielä keinoja vastata poliittisiin haasteisiin.

Taloudellisesti koetaan, että musiikkiopiston perustehtävä kärsii eurojen tavoittelusta. Haastateltavat myös kokevat, että musiikkiopistosta on helppo leikata sen ollessa lakisääteisten palvelujen ulkopuolella.

Kulttuurin merkityksen koetaan nykyään korostuvan ihmisten arjessa ja elämisessä entistä enemmän. Muutos vaikuttaa myös Jämsän kaupunkiin ja musiikkiopiston toimintaan sen sisällä:

Et kyllä ihmiset – mä ajattelen sillä tavalla, että – että tota niin – se voi johtua vähän – vähän tietysti mun taustastakin, mutta mä uskon siis siihen – siihen että kun ihmiset arvioivat omaa asumistaan ja elämistään, niin he kyllä painottaa tällaisia kulttuuriin liittyviä kysymyksiä enemmän kun mitä ehkä olemme tässä kaupungissa ajatelleet aiemmin, et mä uskon siihen - - että ihmisiä kiinnostaa ja – ja mitä enemmän ihmisillä on niin kun koulutusta ja kun koulutustaso koko ajan nousee, niin kyllä nää kulttuurin sisällöt ja mahdollisuudet osallistua, niin ne nousee niin kun – niitten merkitys tulee nousemaan ja sen jotenkin näkee mielestäni siitä, että vaikka kaupungistuminen on tämmönen valtavirta niin kun globaalisti, mut siellä on siis sellasia mielestäni ilmentymiä, että – et isot kasvukeskukset vetävät ei pelkästään sen takia, et siellä on työpaikat – se on tietysti se merkittävän asia – ja siellä on siis tällasia kehittyviä ja nousevia työpaikka-aloja ja -avauksia, mut kyllä se sellanen niin kun kulttuuriin – kulttuurin sisältöihin ja niihin mahdollisuuksiin liittyvät asiat, niin ne on tärkeitä varmasti niin kun sinun ikäpolven ihmisille ja ehkä vähän sitten myös vanhemmillekin ja onkin. (H1)

Suurin toiminnallinen haaste on lapsimäärän vähenemisessä ja siihen vastaamisessa. Haastateltavat kokevat myös, että mahdollisuuksia ja ideoita olisi, mutta ne rajoittuvat toiminnan reunaehtoihin.

Edellä mainittuihin haasteisiin halutaan vastata ja keinoja on olemassa. Taloudellisiin haasteisiin voidaan vastata tietysti riittävin resurssein. Maksut tulisi pitää kohtuullisina. Tähän auttaisi kaupungin oman rahan panostaminen musiikkiopistoon nyt sen toiminnan ollessa paljolti oppilailta perittävien maksujen rahoittamaa.

Toiminnallisiin haasteisiin vastataan ennen kaikkea musiikkiopiston sisältä. Ensinnäkin henkilökunnan tulee olla pätevää. Haastateltavat kokevat, että erityisesti pätevä henkilöstö tekee palvelun laadun. Toisaalta myös tavoitteiden ja sisällön tulee olla kunnossa.

Jotta toiminta voi kaiken kaikkiaan jatkua, perheiden luottamus toimintaan on säilytettävä. Mikäli perheiden luottamusta ei ole, lapsimäärän vähetessä oppilaiden saaminen musiikkiopistoon on entistä vaikeampaa. Mikäli taas opiskelijoita ei ole riittävästi, opetettavaa määrää on vähennettävä. Lapsimäärää seurataan kuitenkin vuosi vuodelta. Kaiken kaikkiaan musiikkiopiston tulee pohtia profiiliaan väestörakenteen muuttuessa.

Poliittiset haasteet nousevat esille niihin vastaamisen kautta. Musiikkiopiston on päästävä budjettiin, jotta päättäjät oikeuttavat musiikkiopiston olemassaolon. Myös poliittinen luottamus ja oikeutus toiminnalle on säilytettävä.

8.5.7 Yleiset kehitysehdotukset

Tulevaisuuden haasteiden ja niihin vastaamisen keinojen lisäksi haastatteluista nousee esille vielä joitakin yleisiä musiikkiopiston toimintaan liittyviä kehitysehdotuksia, joita ovat uudet avaukset ja tutkimukset. Uusiksi avauksiksi ehdotetaan kansainvälisen yhteistyön laajentaminen, yhteistyöhön liittyvien hankkeiden aloittaminen sekä näille ulkopuolisen rahoituksen hakeminen. Haastateltavat kaipaavat toiminnan kehittämiseksi myös tutkimustietoa. Erityisesti maahanmuuttajalasten osallistumisesta musiikkileikkikoulutoimintaan kaivataan tutkimusta samoin kuin koko musiikkiopiston toiminnasta.

8.6 Yhteenveto tuloksista

Jämsänjokilaakson musiikkiopisto on taiteen perusopetuksen perus- ja opistotason musiikinopetusta tarjoava oppilaitos, jolla on Jämsässä pitkät perinteet. Opiskelu musiikkiopistossa on tavoitteellista ja jatkuvuuteen pyrkivää. Opetus perustuu juuri uusittuun opetussuunnitelmaan, jonka tavoitteissa korostuvat yhteisöllisyys. Opetussuunnitelman muutosprosessi on ollut pitkä ja vaativa, mutta se on lisännyt henkilöstön kehittämishalukkuutta.

Opetus- ja kasvatustehtäviensä lisäksi musiikkiopistolla on kaupungissa myös kulttuurielämään, palveluihin ja yhteistyöhön liittyviä tehtäviä. Kokonaisuudessaan musiikkiopiston katsotaan onnistuvan tehtävässään. Vahvuudet ovat osaavassa, pitkäaikaisessa ja motivoituneessa henkilöstössä, sisällöissä ja yhteistyössä. Heikkoudet liittyvät

vahvasti taloudellisiin seikkoihin: niukkoihin resursseihin ja opintojen kustannuksiin. Musiikkiopiston kuntalaisilta saama palaute on kuitenkin pääosin positiivista. Negatiivinen palaute on vähentynyt.

Sivistyspalveluissa musiikkiopisto vastaa erityisesti koulutuksen ja kulttuurin palveluista, joissa se lisää opetustarjontaa ja kulttuurin mahdollisuuksia. Elämänlaatupalvelujen elämänkaarinäkökulma toteutuu musiikkiopistossa kattavasti. Pääosin opiskelijakunta koostuu lapsista ja nuorista, mutta toimintaa on myös vauvoille ja senioreille.

Musiikkiopisto on syrjäytymistä ja eriarvoisuutta torjuva toimija. Vaikka maksut ja pääsykokeet rajaavatkin joiltain osin oppilaiden pääsyä opintoihin, musiikkiopisto markkinoi avustuksia perheille yhteistyössä kolmannen sektorin ja sosiaalitoimen kanssa. Toisaalta jo itse musiikin ja harrastamisen katsotaan ehkäisevän syrjäytymistä.

Maahanmuuttajista on yksittäisenä syrjäytymisvaarassa olevana ryhmänä hyviä kokemuksia, ja musiikkiopiston katsotaankin auttavan integroitumisessa yhteiskuntaan.

Yhteisöllisesti tarkasteltuna musiikkiopisto itsessään luo jo yhteisön. Musiikki lähentää erityisesti yhteisö- ja esiintymistilanteissa. Musiikkiopistolla on myös intoa ja mahdollisuuksia kehittää yhteisöllisyyttä. Terveysten kannalta musiikkiopisto lisää ennen kaikkea mielenterveyttä. Haastateltavat kuitenkin tunnustavat terveydellisten vaikutusten vaikean mitattavuuden.

Haastatteluista nousee esille erityisesti musiikkiopiston ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö. Musiikkiopistolla on monia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa yhteistyö on onnistunutta. Yhteistyön tuloksena on muun muassa järjestetty konsertteja ja palkattu katusoittajia. Haastateltavat kokevat, että yhteistyöllä on turvattu toimintojen jatkuvuus. Kansainvälisyyden lisääminen mainitaan yhtenä yhteistyön kehittämisen kohteena.

Kaupungin kulttuuritoiminta jakautuu kaupungin tukemaan tai järjestämään toimintaan, kuten museot, ja muiden toimijoiden toimintaan, kuten pelimanni- ja soittokuntatoiminta. Musiikkiopisto vahvistaa sekä paikallista musiikkikulttuuria että kulttuuritoimintaa. Musiikkikulttuurin osalta musiikkiopiston katsotaan edistävän bänditoimintaa ja ylipäätään ylläpitävän koko kaupungin musiikkielämää. Ilman musiikkiopistoa kulttuuritoimintaa ei juurikaan olisi, sillä musiikkiopisto on ainut kunnallinen kulttuuritoimija. Musiikkiopiston näkyvyys koetaan riittäväksi ja sitä kehitetään jatkuvasti eri keinoin. Sosiaalinen media on tuonut lisää näkyvyyttä, vaikka kuntalaisten katsotaankin hieman vierastavan kulttuuria.

Musiikkiopiston muistetaan olleen Keski-Suomen konservatorion sivutoimipiste, josta se on jossain vaiheessa itsenäistynyt. Muita perustamisen syitä ovat olleet paitsi vahva paikallinen musiikin harrastuneisuus myös mahdollisuus valtion rahalliseen tukeen. Jämsänjokilaakson musiikkiopisto on ollut omalla toiminnallaan osa valtakunnallista musiikkiopistojen historiaa kouluttamalla osaajia merkittäviin musiikillisiin tehtäviin ja jatkamalla klassisen musiikin perinteitä.

Jämsän kaupungin hallinnossa ja palveluissa on tapahtunut rakenteellisia, toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Muutoksia ovat sanelleet ennen kaikkea taloudelliset tosiasiat. Jämsässä on ollut pitkään vaikea taloudellinen tilanne, joka on johtanut kuntaliitoksiin, toimialojen tiivistämiseen ja työntekijöiden vähentämiseen. Taloudellisia muutoksia ei pidetä toivottavina. Toisaalta nähdään, että hallintoon on palautunut nyt työrauha. Musiikkiopistossa muutokset ovat olleet edellä mainittujen muutosten lisäksi myös poliittisia ja kulttuurisia. Poliittiset musiikkiopiston olemassaolon oikeuteen liittyvät keskustelut ovat laantuneet ja toiminnalle on olemassa poliittinen tuki. Klassiseen musiikkiin suhtaudutaan aiempaa arkisemmin, mikä madaltaa kynnystä opiskella musiikkiopistossa.

Jämsänjokilaakson musiikkiopisto tukee erityisesti ”Jämsä 2025” -strategian hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden osa-alueita. Sen sijaan tulevaisuuden haasteita mainitaan taloudellisissa, kulttuurisissa ja toiminnallisissa ryhmissä. Musiikkiopisto joutuu tulevaisuudessa pohtimaan lapsimäärän vähenemisen myötä erityisesti omaa profiiliaan, maksujen suuruutta ja opetuksen määrää. Musiikkiopiston on säilytettävä paitsi perheiden myös poliitikkojen luottamus omaan toimintaansa. Yleisiksi kehitysehdotuksiksi mainitaan uusien avauksien tekeminen sekä maahanmuuttajalapsia ja muita palvelua käyttäviä koskevan kyselyn organisoiminen.

9 Luotettavuus

Tässä luvussa tarkastelen ja arvioin tutkimukseni luotettavuutta. Tarkasteluni jakautuu niin aineiston ja sen hankinnan laaduntarkkailuun kuin myös havaintojen ja analyysin tekemisen luotettavuuteen, joita on laadullisen tutkimuksen tapaan syytä arvioida myös fenomenografisessa tutkimuksessa (Uljens 1991, 98). Pohdin ja arvioin myös tarkemmin fenomenografiaa menetelmällisenä lähestymistapana.

9.1 Aineiston koonnin laatu ja sen tarkkailu

Koska tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä sovelletaan haastattelua, luotettavuutta on arvioitava koko tutkimuksen ajan sen eri vaiheissa. Kaikki perustuu hyvään haastattelurunkoon, jossa teemoja voidaan syventää muun muassa lisäkysymyksillä. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 184.) Haastattelurunkoni sisälsi neljä teemaa, joiden alle oli suunniteltu tarkentavia lisäkysymyksiä. Koin rungon joustavaksi. Myöhemmin ajateltuna teemojen järjestystä olisi voinut kuitenkin mieltiä tarkemmin: haastattelu olisi voinut alkaa historiallisesta näkökulmasta ja päättyä tulevaisuuden näkökulmaan. Tämä olisi helpottanut kokonaisuuden hahmottamista niin tutkijan kuin haastateltavan kannalta.

Jälkeenpäin pohdin myös kysymysten mahdollista väärinymmärtämistä. Koska tilanne oli kasvokkainen ja minun oli mahdollista oikoa mahdollisia väärinkäsityksiä haastatteluhetkellä, en koe niitä tapahtuneen. Kyselylomakkeissa väärinymmärrysten oikominen olisi huomattavasti vaikeampaa. Hirsjärvi ja Hurme (2015, 184) suosittavat erillisen haastattelukoulutuksen järjestämistä ennen haastatteluja. Koska tässä tutkimuksessa haastattelijoita oli vain yksi, jokainen haastattelu perustui yhden ja saman haastattelijan ymmärrykseen haastattelurungosta ja kysymyksistä. Erillistä koulutusta ei siis tässä tapauksessa tarvittu, vaikka sillä olisi toki voinut olla Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 184) mukaan itsevarmuutta lisääviä vaikutuksia. Koska tunsin haastateltavat ennalta, en juurikaan jännittänyt haastattelutilannetta. Koen olleeni neutraali ja pitäytyneeni asiassa sen suuremmin reagoimatta tietynlaisiin vastauksiin.

Kun haastatteluvaihe on ohi, haastattelut käydään läpi. Tällä tutkija tekee itselleen selväksi, miten haastattelut ovat edetessään muuttuneet. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 184.) Koen myös, että äänitysten kuuntelemisen avulla tutkijalle muodostuu kokonaiskuva koko aineistosta. Itselleni tärkeää oli äänitteiden jokapäiväinen kuunteleminen. Näin ai-

neisto jäsenyi vähitellen ajatuksissani jo ennen litterointia tai myöhempää analyysivaihetta. Äänitteiden kuuntelua ja litterointia helpotti se, että ne oli äänitetty laadukkaalla välineistöllä. Laadukkaalla ja varmatoimisella äänitystekniikalla parannetaan paitsi aineiston keruun myös itse aineiston laatua (Hirsjärvi & Hurme 2015, 184).

Jos litteroinnissa käytetään apuna useampaa litteroijaa, tulisi heidät haastattelemisen tapaan kouluttaa tehtäväänsä, jotta käytännöt olisivat yhdenmukaisia (Hirsjärvi & Hurme 2015, 184). Tämän tutkimuksen tapauksessa koulutukselta vältyttiin myös litteroinnin osalta, sillä aivan kuten haastattelutkin, litteroinnin suoritti yksi ja sama henkilö. Litteroinnin käytäntöjen yhdenmukaisuudesta tulee huolehtia alusta loppuun saakka. Mikäli säännöt muuttuvat kesken litteroinnin, aineistoa ei voida pitää enää luotettavana. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 185.) Säännöt muodostuivat omalla kohdallani kokeilun kautta jo ensimmäisen haastattelun ensiminuuttien aikana. Kun säännöt olivat selvät, litterointi oli vaivatonta: säännöt mahdollistivat litteroinnin rutiinin, joka taas osaltaan nopeutti litterointia.

9.2 Aineiston ja sen analyysin luotettavuus

Hirsjärvi ja Hurme (2015) tuovat ilmi reliabiliteetin ja validiteetin käsitteet, jotka perustuvat tiedon ja todellisuuden objektiivisuuteen. Käsitteitä käytetään paljon etenkin kvantitatiivisten tutkimusten yhteydessä, joissa puhutaan tutkimisen sijaan mittaamisesta. Reliabiliudella tarkoitetaan joko, että samasta tutkittavasta saadaan kahdella eri kerralla sama tulos tai, että kaksi tutkijaa päätyy samaan tulokseen. Validiuden käsite jakautuu kahteen alakäsitteeseen: tutkimusasetelmavaliiditeen ja mittausvalidiuteen. Mittausvalidius voi olla esimerkiksi ennustevalidius, jonka mukaan yhdestä tutkimustuloksesta voidaan ennustaa toisen tai vielä myöhemmän tutkimuskerran tulos. Tutkimusvalidius perustuu siis todennäköisyyteen. Toinen validiuden alakäsite, tutkimusasetelmavaliidius, jakautuu neljään eri muotoon, joista yksi on rakennevalidius. Se liittyy tutkimuksessa käytettyihin käsitteisiin ja siihen, peilaavatko ne myöhemmin tutkittavaa ilmiötä. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 185–186.)

Koska tämä tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus, korvaan Hirsjärven ja Hurmeen (2015, 188–190) tapaan edellä lyhyesti esitellyt reliabiliteetin ja validiteetin käsitteet kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaisemmilla tavoilla. Aineiston validiuden kannalta tärkeää on etenkin rakennevalidius. Tutkijan täytyy siis osoittaa selkeästi, miten hän on päätenyt luokittelemaan ja kuvaamaan haastateltavien maailmaa ja tutkittavaa ilmiötä. (Hirsjärvi

& Hurme 2015, 189.) Tämän tutkimuksen tapauksessa luokittelu perustuu fenomenografiselle tutkimukselle ominaisiin toimintatapoihin.

Reliabiliteetin suhteen olennaista on, onko kaikki saatavissa oleva aineisto otettu huomioon tai onko litterointi vastannut haastateltavien puhetta. Vaikka haastattelujen tulos on aina tutkijan ja tutkittavan vuorovaikutusta, on tärkeää, että tulokset peilaavat ennen kaikkea tutkittavan käsityksiä tutkittavasti ilmiöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 189.) Litteroinnin avulla olen pyrkinyt muuttamaan kaiken haastateltavien esittämän tiedon kirjoitettuun muotoon. Kaikissa tutkimukseni vaiheissa tutkimukseni luotettavuuden kannalta on ollut tärkeää keskittyä nimenomaan haastateltaviin ja antaa tilaa juuri heidän näkemysilleen omat ennakko-oletukseni unohtaen.

9.3 Eettisyys

Tämän tutkimuksen kohdalla eettisyydellä viitataan etenkin haastateltaviin: heidän taustatietojensa ja haastatteluaineiston käyttöön. Haastatteluiden lähtökohtana oli, että haastatteluaineisto kerätään vain tämän tutkimuksen tarkoituksiin, ja tutkielman ollessa valmis aineisto hävitetään. Tällä aineistonkeruun kertaluonteisuudella on varmasti ollut myönteisiä vaikutuksia myös haastateltavien osallistumis päätökseen (Kuula 2011, 76). Haastateltavien tunnistetietoja, kuten ikää, sukupuolta tai tehtävää ei tuoda ilmi tässä tutkimuksessa kunkin yksityisyyden suojaamiseksi. Aineiston käsittelyn kannalta taustatietojen kerääminen on ollut välttämätöntä, mutta niitä ei tuoda ilmi tutkimuksen raportoinnissa. Lain mukaan suorien tunnistetietojen käyttö olisi kuitenkin mahdollista, mikäli asiasta sovitaan haastateltavien kanssa erikseen (Kuula 2011, 77).

Edellä mainituista asioista on sovittu jokaisen haastateltavan kanssa erikseen ja kukin haastateltava on ilmaissut suostumuksensa haastatteluun ja aineiston tutkimustarkoitukseen käyttöön. Tutkimuslupaa on haastateltavia ennen kysytty Jämsän kaupungilta erillisellä kirjallisella hakemuksella, josta on ilmennyt muun muassa tutkimuksen tavoite, aineistonkeruun tapa ja tietojen suojaaminen, kuten Kuula (2011, 74–76) suosittaa.

10 Pohdinta

Tämän tutkielman tarkoituksena oli kuvata, analysoida ja tulkita, mitä merkityksiä Jämsän kaupungin sivistystoimen hallinnon edustajat antavat musiikkiopistolle osana Jämsän sivistystoimen palveluita. Tässä luvussa tarkastelen vielä kerran tuloksia ja pohdin myös mahdollisia jatkotutkimusaiheita ja tulosten sovellettavuutta.

10.1 Jämsän malli 2020

Kuten luvussa 2.2 tuodaan ilmi, Jämsänjokilaakson musiikkiopiston itsenäistyttyä Keski-Suomen konservatoriosta vuonna 1985 puhuttiin niin sanotusta Jämsän mallista. Mallilla tarkoitettiin sivutoimipisteratkaisua, joita tapahtui myöhemmin myös Keski-Suomen muissa kunnissa. Mallin nimeäminen Jämsän mukaan taas juonsi juurensa Jämsän nopeasta toiminnasta ja ennakkoluulottomasta asenteesta musiikinopetuksen maakunnallistamisessa. (Laurila 2000, 172–173.)

Mikä voisi olla Jämsän malli vuonna 2020? Mallin rakentamiseksi tarvittaisiin tietysti tietoa muiden suomalaisten musiikkiopistojen toimintatavoista. Tämän tutkielman perusteella voisi kuitenkin sanoa, että Jämsänjokilaakson musiikkiopiston vahvuudet yhteistyössä ovat huomattavat. On varmasti selvää, ettei musiikkiopisto voi toimia täysin itsenäisenä toimijana. Jämsän kaltaisessa pienessä kaupungissa on tehtävä yhteistyötä erilaisten harrastustoimijoiden kanssa. Musiikkiopisto on kuitenkin paljon vartijana ollessaan ainoa kaupungin tuottama kulttuuritoimija.

Kuntarahoituksen joulukuun 2019 suhdannekatsauksesta selviää, että Suomen kuntatalous heikkenee yleistä tilannetta voimakkaammin (Kuntarahoitus 4.12.2019; YLE 4.12.2019). Tämän tutkielman valossa taloudellisen tilanteen heikkeneminen jo ennestään heikossa tilanteessa ei tarkoita hyvää musiikkiopistolle. Myöskään koulutuksen taloudellisen ja sosiaalisen tasa-arvon näkökulmasta kuntien taloustilanteen heikentyminen eivät paranna tilannetta. Taloudellisen ja sosiaalisen tasa-arvon kysymykset ovat haastavia, eikä niitä ratkaista pelkällä rahalla. Myös maksavien asiakkaiden määrä vähenee ja musiikkiopiston on mietittävä uusia toimintatapoja toiminnan turvaamiseksi. Musiikkiopisto ei liene ainut palvelu, jonka kohdalla toimintaa on tarkasteltava kriittisesti taloudellisten tunnuslukujen takaa.

Eräs haastateltavista painotti kulttuuriin liittyvien arvojen korostumista ihmisten asuinpaikan valinnassa. Musiikkiopisto on tässä suhteessa mielestäni Jämsän markkinoinnin valttikortti, sillä tämänkin tutkielman kautta tulee ilmi musiikkiopiston ainutlaatuinen asema Jämsän kulttuuritoiminnan ja musiikkielämän ylläpitäjänä. Yksittäisiä musiikin harrastajia toki on musiikkiopistonkin ulkopuolella. Toimiva ja laaja yhteistyö voisi laajentua koskemaan myös niitä ihmisiä, jotka eivät ole harrastaneet musiikkia juuri musiikkiopistossa. Tällä voitaisiin entisestään vähentää musiikkiopistossa musiikin harrastamiseen liittyviä elitistisiä vaikutelmia. Eri-ikäisten ja erilaisten ihmisryhmien, muun muassa vanhusten ja maahanmuuttajien mukaantuloa voisi entisestään lisätä kaupungin elämäntapaajattelun mukaisesti. Musiikkiopisto on kaikenlaisten ihmisten ja kaikenlaisen musiikin yhteisö.

Jämsän malli 2020 voisi kiteytyä kolmeen näkökulmaan. Ensimmäinen malli voisi ottaa huomioon taloudelliset haasteet ja kehittää niiden voittamiseksi erityisiä keinoja, joilla turvataan musiikkiopisto toisaalta harrastamisen paikkana, mutta myös kaupungin kulttuuritoiminnan ja musiikkielämän ylläpitäjänä. Toiseksi malli voisi korostaa musiikkiopiston roolia elämäntapaajattelun palvelijana ja syrjäytymisen ehkäisijänä: musiikkiopisto kuuluu kaikille. Kolmanneksi musiikkiopisto tulisi nostaa kaupungin markkinoinnin vetonaulaksi. Mallin muut kohdat tukevat markkinointia ja markkinoinnilla taas turvataan osin koko musiikkiopiston toiminta.

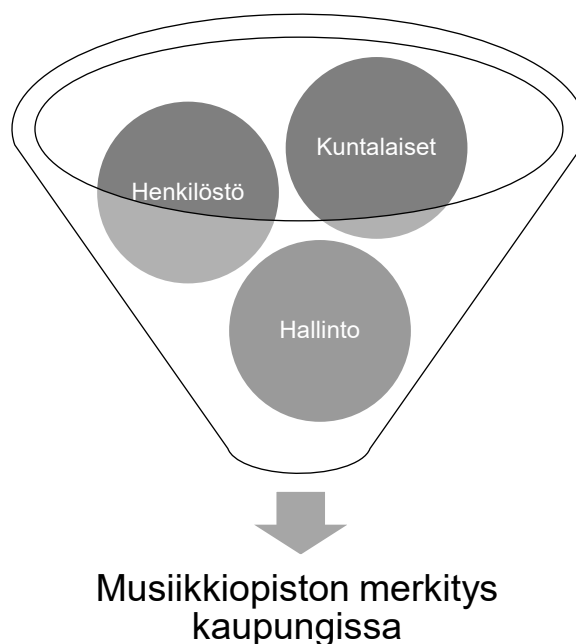
10.2 Jatkotutkimus

YLE uutisoi vuonna 2015 Tohmajärvellä toimivasta Keski-Karjalan musiikkiopistosta. Uutisjutun mukaan musiikkiopiston rooli on Tohmajärven kulttuurituotannossa suuri. Musiikkiopisto tuottaa kulttuurin palveluja, mutta tärkeäksi tehtäväksi rehtori mainitsee syrjäytymisen ehkäisemisen kaikissa ikäryhmissä. Kunnanjohtaja tuo ilmi, että kuntaan saadaan moninkertaisesti toimintaa kulttuuriin suunnattuihin varoihin nähden. (YLE 7.8.2015.) Jämsä ei tämän uutisjutun perusteella ole siis ainut kaupunki, jossa musiikkiopiston toiminnalla nähdään taloudelliseen arvoon verrattuna toiminnallisesti paljon merkittävämpi arvo. Tämän tutkielman kaltainen tutkimus olisi mielenkiintoista toteuttaa myös Tohmajärvellä ja sen jälkeen vertailla, mikä Jämsää ja Tohmajärveä yhdistää ja toisaalta erottaa.

Hallinnon edustajien käsitykset musiikkiopiston merkityksestä edustavat vain yhtä pientä osaa siitä ihmisjoukosta, joka on tekemisissä musiikkiopiston palveluiden kanssa. Jotta

tutkimukseni ei olisi aineistoltaan paisunut liian suureksi, oli tutkittavien määrä rajattava vain muutamaan henkilöön. Hallinnon edustajat olivat paitsi määrältään myös laadultaan edustava joukko. Tutkimusjoukon valinnassa ohjasi ennen kaikkea kuitenkin oma mielenkiintoni hallinnon valmistelutyötä ja päätöksentekoprosesseja kohtaan. Minun oli myös helppo liikkua ja olla yhteydessä oman synnyinseutuni ihmisiin, minkä vuoksi Jämsä oli luonnollinen valinta. Koen tämän tutkielman ikään kuin palveluksena lapsuus- ja nuoruusvuosistani Jämsässä.

Musiikkiopistossa opiskelemani vuodet ovat määrittäneet minua ihmisenä huomattavin tavoin. Tämän tutkielman kautta oli mielenkiintoista tutkia ja pohtia, mitä musiikkiopisto merkitsee Jämsän kaupungissa. Jatkotutkimuksen kannalta olisi tietysti ihanteellista tutkia myös palvelun käyttäjien eli kuntalaisten ja musiikkiopiston henkilöstön näkemyksiä. Yhdistämällä heidän näkemyksensä hallinnon edustajien käsityksiin ilmiöstä voisi muodostua laajempi ja tarkkapiirteisempi kuva, kuten kuviosta 3 huomataan. Tämän tutkielman aineisto ja tulokset voivatkin olla alkusysäys laajemmalle tutkimustyölle, ehkäpä jopa väitöskirjalle, mutta ennen kaikkea sysäys suomalaisen musiikkioppilaitosjärjestelmän laajemmalle tutkimukselle.

Kuvio 3. Jatkotutkimuksen kannalta oleelliset tutkimusjoukot

Kannustan niin Jämsän kaupungin sivistystoimen hallintoa kuin Jämsänjokilaakson musiikkiopiston henkilöstöäkin tutustumaan tämän tutkielman tuloksiin. Toivon, että se yhtäältä auttaa hahmottamaan musiikkiopiston menneisyyttä ja nykytilaa, mutta toisaalta suuntaamaan katseita myös tulevaan. Jämsänjokilaakson musiikkiopisto on perinteikäs taiteen perusopetusta antava oppilaitos, joka tarjoaa paitsi musiikin oppimisen ja harrastamisen iloa myös elämänlaatua ja kulttuuria kaikille kaupunkilaisille.

Musiikki kuuluu kaikille.

Lähteet

- Gronow, J. 2014. *Suomalainen maku: Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hanifi, R. 2009. Musiikin aktiiviset harrastajat. Teoksessa M. Liikkanen. *Suomalainen vapaa-aika: Arjen ilot ja valinnat*. Helsinki: Gaudeamus. 225–249.
- Heimonen, M. 2002. *Music education & law: Regulation as an instrument*. Helsinki: Sibelius Academy, Docmus Department.
- Heino, T. & Ojala, M-L. 1999. Musiikkioppilaitokset lukuvuonna 1997–1998. Teoksessa T. Heino & M-L. Ojala (toim.) *Musiikkioppilaitosten perusopetuksen arviointi 1998*. Opetushallitus. Arviointi 1/1999. Helsinki: Yliopistopaino. 9–66.
- Helsingin Sanomat. 26.10.2019. *Suomalais-kapellimestarit niittävät menestystä maailmalla: näin ylistetään Susanna Mälkkiä, Santtu-Matias Rouvalia ja Klaus Mäkelää*. Kulttuuri. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006286588.html>. Luettu 27.10.2019.
- Helve, H. 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa M. Liikkanen, M. *Suomalainen vapaa-aika: Arjen ilot ja valinnat*. Helsinki: Gaudeamus. 250–269.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Häkkinen, K. 1996. *Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä: Teoreettinen katsoaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- Jämsän kaupungin verkkosivut. 2019. <https://www.jamsa.fi/>. Luettu 27.10.2019.
- Jämsän kaupunki. 2018. *Jämsänjokilaakson musiikkiopiston opetussuunnitelma 2018*. Jämsä: Jämsän kaupunki. https://www.jamsa.fi/images/asukkaille/Kasvatus_ ja _koulutus/Opetussuunnitelmamusiikkiopisto2018.pdf. Luettu 2.11.2019.
- Jämsän kaupunki. 2019. *Jämsän kaupungin elämänlaatu palvelut 2019-2020*. Jämsä: Jämsän kaupunki.
- Keto, L. & Takamaa, M. 2008. *Kansalaisopiston aika, paikka ja merkitys yhteiskunnassa: Selvitys kansalaisopistoista alueensa kulttuuritoiminnan kehittäjinä*. Helsinki: Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/521/YTR_1_08.pdf. Luettu 8.12.2019.
- Klemelä, K. & Ojala, K. 2002. *"Tää on tiedollinen ja taidollinen turvaverkko": Varsinais-suomalaisten kansalaisopistojen asema, vaikuttavuus ja merkitys kuntapäätäjien, opistojen rehtoreiden ja opiskelijoiden näkökulmasta*. Turku: Turun suomenkielinen työväenopisto.
- Kuha, J. 2017. *Suomen musiikkioppilaitoshistoriaa: Toiminta ulkomaisten esikuvien pohjalta vuoteen 1969*. Helsinki: Helsingin yliopisto, Humanistinen tiedekunta, Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos.
- Kuntarahoitus. 4.12.2019. *Kuntarahoituksen suhdannekatsaus: Maailmantaloudessa vakautumisen merkkejä, kotimaassa kuntatalous heikkenee yleistä taloustilannetta rajummin*. <https://www.kuntarahoitus.fi/ajankohtaista/kuntarahoituksen-suhdannekatsaus-maailmantaloudessa-vakautumisen-merkkeja-kotimaassa-kuntatalous-heikkenee-yleista-taloustilannetta-rajummin/>. Luettu 6.1.2019.
- Kurkela, K. & Tawaststjerna, E. T. 1999. Analyysi kuuden musiikkiopiston toiminnasta ja ajatuksia musiikin perusopetuksen järjestämisestä. Teoksessa T. Heino & M-L.

- Ojala (toim.) *Musiikkioppilaitosten perusopetuksen arviointi 1998*. Opetushallitus. Arviointi 1/1999. Helsinki: Yliopistopaino. 89–152.
- Kuula, A. 2011. *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys (2. uud. p.)*. Tampere: Vastapaino.
- Kärjes-Peltola, P. 2001. *Lapsuuden musiikkiopisto-opintojen merkitys aikuiselämässä: Musiikin liittyminen entisten musiikkiopistolaisten elämään*. Helsinki: Pia Kärjes-Peltola.
- Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633>. Luettu 2.11.2019.
- Laurila, J. 2000. *Keski-Suomen konservatorio 1948–1999*. Jyväskylä: Keski-Suomen konservatorion säätiö.
- Manninen, J., Teräsahde, S. & Pätäri, J. 2019. Vapaan sivistystyön vaikuttavuus ja yhteiskunnallinen merkitys. Teoksessa M. Fields, J. Pätäri, S. Teräsahde, A. Harju, J. Manninen & A. Heikkinen. *Vapaa sivistystyö eilen, tänään ja huomenna: Vapaan sivistystyön rooli, asema ja merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa ja koulutusjärjestelmässä*. Helsinki: Vapaa Sivistystyö ry. 236–270. <http://www.vapausjavastuu.fi/wp-content/uploads/2019/03/Vst-eilen-tanaan-huomenna-verkko.pdf>. Luettu 2.11.2019.
- Marton, F. 1988. Phenomenography. A Research Approach to Investigating Different Understandings of Reality. Teoksessa R. R. Sherman & R. B. Webb. *Qualitative research in education: Focus and methods*. London: Falmer. 140–160.
- Niikko, A. 2003. *Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa*. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Niiranen, V. 2013. *Millä tiedolla kuntia johdetaan?* Helsinki: KAKS - Kunnallisalan kehittämissäätiö.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010a. *Kuntien kulttuuritoiminnan tuki- ja kehittämiss politiikka*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75479/tr12.pdf>. Luettu 9.11.2019.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010b. *Taidekasvatuksen ja kulttuurialan koulutuksen tila Suomessa*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://luovasuomi.fi/www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OKMpol0120105720.pdf?lang=fi>. Luettu 9.11.2019.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut. 2019. Taiteen perusopetus. <https://minedu.fi/taiteen-perusopetus>. Luettu 2.11.2019.
- Opetushallitus. 2017a. *Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017*. Helsinki: Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186920_taideen_perusopetuksen_laajan_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1.pdf. Luettu 2.11.2019.
- Opetushallitus. 2017b. *Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017*. Helsinki: Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186919_taideen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1.pdf. Luettu 2.11.2019.
- Partanen, P., Juvonen, A. & Ruismäki, H. 2009. Finnish music education—structures and lines. International Journal of Intercultural Arts Education Conference. Teoksessa H. Ruismäki & I. Ruokonen. *Arts contact points between cultures: 1st International Journal of Intercultural Arts Education Conference: post-conference book*. Helsinki: Helsingin yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitos. 15–26

- https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/14969/RR312_verkkoversio.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Luettu 27.10.2019.
- Riihimäki, K. & Saarenpää-Numminen, M. 2006. *Kansalaisopisto - kulttuuria ja elämäntapaa kuntaan: Kaksi tutkimusta kuuden kansalaisopiston toiminnan yksilöllisistä ja yhteisöllisistä merkityksistä*. Kustannuspaikka tuntematon: Kansalaisopistotoiminnan kulttuuriyhteisöllinen vaikuttavuus -hanke.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. Luettu 16.11.2019.
- Saloheimo, L., Fields, M., Saviniemi, S. & Manninen, J. 2019. Vapaan sivistystyön osallistujat ja opetustarjonta. Teoksessa M. Fields, J. Pätäri, S. Teräsahde, A. Harju, J. Manninen & A. Heikkinen. *Vapaa sivistystyö eilen, tänään ja huomenna: Vapaan sivistystyön rooli, asema ja merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa ja koulutusjärjestelmässä*. Helsinki: Vapaa Sivistystyö ry. 140–175. <http://www.vapausjavastuu.fi/wp-content/uploads/2019/03/Vst-eilen-tanaan-huomenna-verkko.pdf>. Luettu 2.11.2019.
- Tilastokeskus. 2018. *Luettelo vuoden 2018 rekisterin oppilaitoksista*. <https://www.stat.fi/tup/oppilaitosrekisteri/index.html>. Luettu 31.12.2019.
- Tuovila, A. 2003. *"Mä soitan ihan omasta ilosta": Pitkittäinen tutkimus 7-13-vuotiaiden lasten musiikin harjoittamisesta ja musiikkiopisto-opiskelusta*. Helsinki: Sibelius-Akatemia. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/234847/nbnfife20061454.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 8.12.2019.
- Tyni, S. 2008. *Musiikkiopistojen opettajien työ ja asema: Rehtoreiden näkökulma*. Helsinki: Helsingin yliopisto, Taiteiden tutkimuksen laitos.
- Uljens, M. 1991. Phenomenography. A Qualitative Approach in Educational Research. Teoksessa L. Syrjälä & J. Merenheimo (toim.) *Kasvatustutkimuksen laadullisia lähestymistapoja. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien seminaari Oulussa 11.–13.10.1990. Esitelmät. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 39/1991*. Oulu: Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. 80–107.
- YLE Uutiset. 4.12.2019. *Suomen kuntatalous heikkenee yleistä taloustilannetta rajummin*. <https://yle.fi/uutiset/3-11101907>. Luettu 4.12.2019.
- YLE Uutiset. 7.8.2015. *Pienessä kunnassa kulttuuria on tehtävä talkoohengessä – niin Tohmajärvelläkin*. <https://yle.fi/uutiset/3-8211132>. Luettu 4.12.2019.

Liitteet

LIITE 1

Tutkimuslupahakemus

Haen tutkimuslupaa kasvatustieteen pro gradu -tutkielmani aineiston keräämiseen. Tutkielmani aihe on ”Jämsänjokilaakson musiikkiopisto osana Jämsän kaupungin sivistyspalveluita – Sivistystoimen hallinnon edustajien käsityksiä musiikkiopiston merkityksestä osana kaupungin sivistyspalveluita”. Tutkielman virallinen nimi tarkentuu myöhemmin. Opiskelen Helsingin yliopistossa, kasvatustieteellisessä tiedekunnassa.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen tapaustutkimus, jonka aineisto kerätään teemahaastatteluin. Aineistoa analysoidaan fenomenografisen analyysin mukaisesti.

Tutkimusta varten haastattelen kolmea Jämsän kaupungin sivistystoimen hallinnon edustajaa. Haastateltavien taustatiedot, kuten nimi, ikä, sukupuoli, koulutustausta, asema, tehtävänimike tai työhistoria eivät tule ilmi tutkimuksessa. Haastattelu äänitettään, jonka jälkeen aineisto litteroidaan. Litteroitu aineisto ei ole sellaisenaan julkinen, mutta yksittäisiä suoria lainauksia voidaan käyttää aineiston analyysivaiheessa ja tutkimustulosten tarkastelun tukena. Aineiston käsittely on ehdottoman luottamuksellista ja sitä hyödynnetään vain tätä tutkimusta varten. Tutkimuksen kohteena oleva Jämsänjokilaakson musiikkiopisto ja Jämsän kaupunki mainitaan nimeltä tutkimuksessa. Kaupungin organisaatio, strategia ja palvelut esitellään tutkielmassa julkiseen, pääasiassa kaupungin verkkosivuilta löytyvään tietoon nojaten.

Kaikki hyväksytyt opinnäytteet ovat luettavissa Helsingin yliopiston kirjaston kirjastokioskeilta. Tiivistelmät ovat aina julkisia ja luettavissa julkaisuarkistossa. Hyväksymisen jälkeen opiskelija voi antaa luvan tutkielmansa julkaisemiseen Helsingin yliopiston avoimessa julkaisuarkistossa. (Helsingin yliopisto 2019.) Tulokset ovat Jämsän kaupungin käytettävissä, vaikka en opiskelijana päättäisikään julkaista tutkielmaa avoimessa arkistossa.

Tutkimuksen haastatteluvaihe käynnistyy lokakuun 2019 aikana. Tulokset julkaistaan viimeistään helmikuussa 2020.

Kunnioitavasti,

Juuso Ahola

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

e-mail: juuso.ahola@helsinki.fi

Ohjaaja:

Professori Heikki Ruismäki

heikki.ruismaki@helsinki.fi

LIITE 2

Teemahaastattelun runko

Haastattelu on jaettu teemoihin (1–4), joiden alle olen eritellyt tarkentavia kysymyksiä.

1. Jämsänjokilaakson musiikkiopisto osana sivistustoimen palveluita

- Miksi Jämsässä on musiikkiopisto / Miksi Jämsä tarvitsee musiikkiopiston?
- Mikä rooli musiikkiopistolla on kaupungin sivistyspalveluissa?
- Mitä tehtäviä musiikkiopistolle kuuluu kaupungissa?
- Millä tavoin elämänkaarinäkökulma toteutuu musiikkiopistossa?
- Millä tavoin musiikkiopisto vastaa syrjäytymisen ja eriarvoisuuden kaltaisiin haasteisiin?
 - Maahanmuuttajat?
 - Työttömät?
 - Pienituloiset perheet?
- Millaisia yhteisöllisiä vaikutuksia koet musiikkiopistolla olevan?
 - Terveydelliset vaikutukset?
- Millä tavoin musiikkiopisto tekee yhteistyötä muiden sivistyspalvelujen kanssa?
 - Onko yhteistyö onnistunut? Millä tavoin?
- Millä tavoin musiikkiopisto onnistuu tehtävässään?
 - Vahvuudet? Heikkoudet?

2. Jämsänjokilaakson musiikkiopiston merkitys paikalliselle musiikkikulttuurille ja kulttuuritoiminnalle

- Millä tavoin musiikkiopisto edistää jämsäläistä musiikkikulttuuria? Kulttuuritoimintaa?
- Millä tavoin musiikkiopiston toiminta näkyy paikallisessa musiikkikulttuurissa? Kulttuuritoiminnassa?
 - Onko näkyvyys mielestäsi riittävää?
 - Millä tavoin näkyvyyttä voisi lisätä?

3. Jämsänjokilaakson musiikkiopiston historia

- Millä tavoin valtakunnallinen historia näkyy Jämsänjokilaakson musiikkiopistossa?
- Mikä on Jämsänjokilaakson musiikkiopiston rooli osana valtakunnallista musiikkiopistojen historiaa?
- Millä tavoin Jämsänjokilaakson musiikkiopiston toiminta on muuttunut vuosien saatossa?
 - Onko muutos vastannut valtakunnallista kehitystä?
 - Onko muutos ollut toivottavaa?
 - Millä tavoin muutoksen olisi mielestäsi tullut edetä?

4. Jämsänjokilaakson musiikkiopiston tulevaisuus

- Millä tavoin musiikkiopisto onnistuu tehtävässään myös tulevaisuudessa?
- Millä tavoin musiikkiopisto tukee ”Jämsä 2025” -strategian toteutumista?
 - Kilpailukyky ja vetovoima?
 - Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki?

LIITE 3

Kuvauskategoriasysteemit

8.1. Jämsänjokilaakson musiikkiopiston toiminta		
Ilmaisorjimat	Alakategorioiden taso	Ylakategorioiden taso
<ul style="list-style-type: none"> Musiikkiopiston toiminnalle on olemassa laaja poliittinen tuki 	Poliittiset syyt	8.1.1 Musiikkiopiston olemassaoloon perustuvat syyt
<ul style="list-style-type: none"> Jämsässä on aina ollut vahvaa musiikin harrastuneisuutta 	Kulttuuriset syyt	
<ul style="list-style-type: none"> Jämsässä on riittävästi opiskelijoita musiikkiopistoa varten Jämsän kokoisessa kaupungissa kuuluu olla musiikkiopisto 	Rakenteelliset syyt	
<ul style="list-style-type: none"> On maantieteellisesti järkevää, että Jämsässä on musiikkiopisto 	Maantieteelliset syyt	
<ul style="list-style-type: none"> Musiikkiopiston perustettava on tarjota perus- ja opistoasteen musiikinopetusta Musiikkiopiston tehtävä on tarjota taiteen perusopetusta Kasvatuksellinen näkökulma on musiikkiopiston tärkein tehtävä 	Opetukseen ja kasvatukseen liittyvät tehtävät	8.1.2 Musiikkiopistolle kuuluvat tehtävät
<ul style="list-style-type: none"> Musiikkiopiston tehtävä konserttien järjestäjänä on merkittävä Musiikkiopiston tehtävä on elävöittää musiikkielämää Konserttitoiminta on musiikkiopiston tehtävä 	Kulttuurielämään liittyvät tehtävät	
<ul style="list-style-type: none"> Musiikkiopiston tehtävä on täydentää palveluja Musiikkiopiston tehtävä on viedä musiikkia sellaisten ihmisten luokse, 	Palvelulliset tehtävät	

<p>jotka eivät sen ääreen itse pääse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston tehtävä on tuoda musiikkia kunta-laisten iloksi • Musiikkiopiston tehtävä on tarjota paikallisia koulutusmahdollisuuksia • Musiikkiopiston tehtävä on palvella lasten ja perheiden harrastustoimintaa paikkakunnalla • Musiikkiopiston tehtävänä on tarjota esiintyjä eri tilanteisiin • Musiikkiopiston tehtävä on luoda elinvoimaisuutta kaupunkiin 		
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston tehtävä on tehdä yhteistyötä muiden oppilaitosten kanssa • Musiikkiopiston tehtävä on järjestää yhdessä taustavoimien kanssa omia tapahtumia 	Yhteistyöhön liittyvät tehtävät	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopistossa opiskelminen antaa eväitä lähteä opiskelemaan muualle • Musiikkiopinnoista on apua ammatissa • Musiikkiopisto on onnistunut antamaan hyvän pohjakoulutuksen musiikin jatko-opintoja varten • Laajan oppimäärän opiskelijoita valmistuu oppilaitoksen kokoon nähden hyvä määrä • OPS-muutoksessa on onnistuttu 	Koulutukselliset onnistumiset	8.1.3 Musiikkiopiston onnistuminen tehtävässään
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto onnistuu hyvin kaupungin musiikkielämän ylläpitämisessä • Jatkuva konserttitoiminta on saanut yleisömäärät kasvamaan • Musiikkiopinnoista on apua harrastuksessa 	Kulttuuriset onnistumiset	

<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston vahvuus on hyvä ja kokenut opettajakunta • Musiikkiopiston vahvuus on kelpoinen henkilökunta • Opettajilla on osaamista orkesterimusiisoinnissa • Pitkäaikaiset opettajat luovat vakautta 	Henkilöstö	8.1.4 Musiikkiopiston vahvuudet
<ul style="list-style-type: none"> • Orkesterimusiisointiin on riittävästi tuntiresursseja • Yhteismusiisointi on musiikkiopiston vahvuus • Jatko-opintoihin kannustaminen ja saattaminen on musiikkiopiston vahvuus 	Sisällöt	
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyö on musiikkiopiston vahvuus • Verkostot ovat musiikkiopiston vahvuus 	Yhteistyö	
<ul style="list-style-type: none"> • Konserttialin puutos on musiikkiopiston heikkous • Tiettyjen instrumenttien puute on musiikkiopiston heikkous • Musiikkiopisto ei pysty vastaamaan kaikkien oppilaiden tarpeisiin täydellisesti 	Resurssit	8.1.5 Musiikkiopiston heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> • Korkeat maksut ovat musiikkiopiston heikkous 	Opintojen kustannukset	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston opettajilla on osaamista 	Osaaminen	8.1.6 Musiikkiopiston henkilöstö
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopistossa on pitkäaikaisia opettajia 	Pitkäaikaisuus	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston opettajilla on hyvät verkostot maakunnassa • Musiikkiopiston opettajilla on hyvät yhteydet musiikkipiireihin 	Verkostot	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston henkilökunta ideoi aktiivisesti, miten musiikkia saadaan 	Motivaatio	

<p>enemmän kaupunkikuvaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopistossa on idearikasta henkilöstöä • Musiikkiopiston henkilöstö lähtee mukaan yhteisiin projekteihin innolla • Opettajat toivovat nimekkäitä artisteja paikkakunnalle 		
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston henkilökunta on sisäistänyt musiikin yhteisöllisen merkityksen 	Yhteisöllisyys	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopistossa voi opiskella tavoitteellisesti 	Tavoitteellisuus	8.1.7 Opiskelu musiikkiopistossa
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopistossa aloitettuja opintoja voi jatkaa myöhemmässä elämässä joko opintoina tai harrastuksena 	Jatkuvuus	
<ul style="list-style-type: none"> • Opetussuunnitelma on uudistettu 	Uusi OPS	8.1.8 Opetussuunnitelma
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikin yhteisöllinen merkitys korostuu uudessa OPS:ssa • Musiikin yhteisöllinen merkitys korostuu paikallisessa OPS:ssa • Musiikin tuominen ihmisten arkeen on uuden OPS:n tavoite 	Tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistyöhön on varattu hyvin aikaa • Opetussuunnitelman laatiminen ja käyttöönotto on ollut ponnistus nykyisellä henkilömäärällä • OPS-muutos on lisännyt henkilökunnan kehittämishalukkuutta • OPS-muutos on ollut monen vuoden prosessi 	Prosessi	
<ul style="list-style-type: none"> • Seniorimuskarista on tulut hyvää palautetta • Katusoittajista tuli hyvää palautetta 	Positiivinen palaute	8.1.9 Musiikkiopiston saama palaute

<ul style="list-style-type: none">• Soivan viikon sairaala-soittajista on tullut hyvää palautetta		
<ul style="list-style-type: none">• Negatiivinen palaute on vähentynyt	Negatiivinen palaute	

8.2 Jämsänjokilaakson musiikkiopisto osana sivistustoimen palveluita		
Ilmaisyryhmät	Alakategorioiden taso	Yläkategorioiden taso
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto täydentää opiskelutarjontaa • Musiikkiopiston taiteen perusopetus laajentaa opetus- tarjontaa • Musiikkiopisto lisää paikallisia koulutusmahdollisuuksia 	Rooli koulutuksen palveluissa	8.2.1 Musiikkiopiston rooli sivistyspalveluissa
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto on osa kulttuuripalveluita • Musiikkiopisto tuo paikkakunnalle ulkopuolisia esiintyjä • Musiikkiopisto luo kulttuurin mahdollisuuksia 	Rooli kulttuuripalveluissa	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston toiminta on suunnattu pääosin lapsille ja nuorille 	Lapset ja nuoret	8.2.2 Elämänkaarinäkökulma musiikkiopistossa
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopistossa opiskelee myös aikuisia 	Aikuiset	
<ul style="list-style-type: none"> • Seniorimuskari viihdyttää vanhuksia • Seniorimuskari osallistaa vanhuksia • Seniorit käyvät konserteissa 	Seniorit	
<ul style="list-style-type: none"> • Korkeat maksut karsivat halukkaiden ja lahjakkaiden pääsyä musiikkiopistoon • Musiikkiopistossa on pääsykokeet, jotka rajaavat pääsyä 	Eriarvoisuutta ja syrjäytymistä lisääviä tekijöitä	8.2.3 Syrjäytyminen ja eriarvoisuus
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikki ehkäisee syrjäytymistä • Musiikkiopistossa opiskelemiseen pitäisi keksiä uusia väyliä • Maksuihin liittyen tehdään yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen kanssa • Pelastakaa lapset ry. Myöntää maksuihin liittyviä avustuksia 	Eriarvoisuutta vähentäviä tekijöitä	

<ul style="list-style-type: none"> • Vanhempainyhdistys myöntää maksuihin liittyviä avustuksia • Harrastukset itsessään ehkäisevät syrjäytymistä • Musiikkileikkikouluun ei ole pääsykokeita • Musiikkiopisto markkinoi kolmannen sektorin avustuksia perheille • Musiikkiopisto kertoo aktiivisesti, miten laskujen taakkaa voi helpottaa • Musiikkiopisto ehkäisee syrjäytymistä toimimalla lähellä perheitä • Musiikkiopisto mahdollistaa musiikin harrastamisen pienelläkin paikkakunnalla 		
<ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista on hyviä kokemuksia • Maahanmuuttajaperheet ovat olleet hyvin motivoituneita musiikin opiskeluun musiikkiopistossa 	Positiiviset kokemukset maahanmuuttajista	8.2.4 Musiikkiopisto ja maahanmuuttajat
<ul style="list-style-type: none"> • Integroituminen suomalaiseen kulttuuriin voi helpottaa musiikkiharrastuksen aloittamisella 	Musiikkiopisto auttaa integroitumisessa	
<ul style="list-style-type: none"> • Joistakin maahanmuuttajaryhmistä voi olla vaikea saada opiskelijoita kulttuurisista syistä • Joillekin maahanmuuttajaryhmille musiikkiopinnoilla on suuri merkitys 	Harrastuksen aloittaminen riippuu kulttuurista	
<ul style="list-style-type: none"> • Esiintyminen erilaisissa tapahtumissa lähentää ihmisiä • Esiintyminen laitoksissa lisää yhteisöllisyyttä 	Esiintymisen vaikutukset	8.2.5 Musiikkiopiston yhteisölliset vaikutukset
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto muodostaa yhteisön 	Musiikkiopisto luo yhteisön	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikin tuominen yhteiskunnan palveluista riippuvaisten arkeen lisää yhteisöllisyyttä • Musiikin kautta on helppo lähestyä ihmisiä 	Musiikki lähentää	

<ul style="list-style-type: none"> • Musiikin näkyminen kaupunkikuvassa lisää yhteisöllisyyttä 		
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopistolla on mahdollisuuksia kehittää yhteisöllisyyttä 	Mahdollisuudet	8.2.6 Yhteisöllisyyden kehittäminen
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopistolla on intoa kehittää yhteisöllisyyttä 	Into	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto lisää mielen-terveyttä • Musiikkiopistosta saa hyvää mieltä 	Mielenterveyden parantaminen	8.2.7 Musiikkiopiston terveydelliset vaikutukset
<ul style="list-style-type: none"> • Ihmiset peilaavat musiikin kautta omaa elämäänsä • Ihmiset peilaavat omia tunteitaan musiikin kautta • Seniorimuskari on herättänyt muistoja senioreissa 	Muistojen ja tunteiden herättäminen	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikin terveydellisiä vaikutuksia on vaikea mitata 	Vaikea mitattavuus	

8.3 Jämsänjokilaakson musiikkiopiston ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö		
Ilmaisyryhmät	Alakategorioiden taso	Yläkategorioiden taso
<ul style="list-style-type: none"> Musiikki- ja työväenopisto tekevät yhteistyötä Musiikkiopisto on tehnyt yhteistyötä kirjaston kanssa Musiikkiopisto on yhteistyössä peruskoulun kanssa 	Sivistyspalveluiden välinen yhteistyö	8.3.1 Yhteistyökumppanit ja -muodot
<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyötä tehdään kristillisen kansanopiston kanssa 	Musiikkiopiston ja Kristillisen kansanopiston yhteistyö	
<ul style="list-style-type: none"> Tapahtumat ovat keskeisin yhteistyömuoto 	Tapahtumat yhdistävät	
<ul style="list-style-type: none"> Yksittäiset opettajat ovat tehneet kansainvälistä yhteistyötä 	Kansainvälinen yhteistyö	
<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö on ollut onnistunutta 	Yhteistyö on onnistunutta	
<ul style="list-style-type: none"> Kaupungin kohtuullinen koko helpottaa yhteistyön onnistumista 	Kaupungin koko helpottaa onnistumista	
<ul style="list-style-type: none"> Sivistyspalveluiden välinen yhteistyö on tiivistynyt 	Yhteistyö on tiivistynyt	
<ul style="list-style-type: none"> Kristillisen kansanopiston ja lukion yhteinen musiikkilinja ei toteutunut 	Kristillisen kansanopiston ja lukion yhteinen musiikkilinja ei toteutunut	8.3.5 Yhteistyön tulokset ja kehittäminen
<ul style="list-style-type: none"> Erialaisten konserttien järjestäminen ovat seurausta hyvästä yhteistyöstä Vuotuisjuhlissa esiintyy musiikkiopiston oppilaita 	Konsertit ja juhlat	
<ul style="list-style-type: none"> Jämsässä tehdään hyvinvointikertomusta 	Hyvinvointikertomus	
<ul style="list-style-type: none"> Musiikki- ja työväenopiston välinen yhteistyö tuo musiikkiopiston toimintaa enemmän esille 	Musiikkiopiston näkyvyys on lisääntynyt	

<ul style="list-style-type: none"> • Elämänlaatupalvelujen opas tuo esiin musiikkiopiston pienetkin yksiköt 		
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston oppilaita on palkattu kesäsoittajiksi • Esiintyjät saavat esiintymisestä kokemusta • Esiintyjät saavat esiintymisestä rahaa • Lapset kokevat itsensä tarpeellisiksi esiintymällä • Katusoittajatoimintaa on päätetty jatkaa 	Katusoittajat	
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön avulla on tehty elämänlaatupalvelujen opas 	Elämänlaatupalvelujen opas	
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyön avulla on tehty elämänlaatupalvelujen luentosarja 	Elämänlaatupalvelujen luentosarja	
<ul style="list-style-type: none"> • Hallinnon edustajat kokoontuvat yhteen pohtimaan asioita 	Yhteissuunnittelu	
<ul style="list-style-type: none"> • Voimavaroja yhdistämällä on turvattu jo olemassa olevien toimintojen jatkuvuus 	Toimintojen jatkuvuus on turvattu	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto tukee perusopetuksen musiikkikasvatusta • Musiikkiopisto tukee päiväkotien musiikkikasvatusta • Musiikkiopiston soitinestitelyt ovat ilahduttaneet kouluissa 	Tuetaan perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen musiikkikasvatusta	
<ul style="list-style-type: none"> • Katusoittajat ilahduttivat kuntalaisia 	Iloa kuntalaisille	
<ul style="list-style-type: none"> • Katusoittajat ilahduttivat turisteja 	Iloa turisteille	
<ul style="list-style-type: none"> • Koulujen salit ovat lähellä / koulujen saleissa on hyvä akustiikka 	Musiikkiopistolla on käytössään hyvät tilat	

<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston lähellä on paljon hyviä konserttitiloja • Seurakunnan tilat ovat hyvät 		
<ul style="list-style-type: none"> • Kansainväliseen yhteistyöhön voisi panostaa enemmän 	Kansainvälisyyttä voisi kehittää	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto ja teatteri voisivat tehdä yhteistyötä 	Musiikkiopiston ja teatteri voisivat tehdä yhteistyötä	
<ul style="list-style-type: none"> • Toimialojen yhteiselle suunnitteluresurssille olisi tarve 	Toimialojen yhteiselle suunnitteluresurssille on tarve	

8.4 Jämsänjokilaakson musiikkiopiston merkitys paikalliselle musiikkikulttuurille ja kulttuuritoiminnalle		
Ilmaisyryhmät	Alakategorioiden taso	Yläkategorioiden taso
<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunki avustaa järjestöjä ja muita toimijoita tilaisuuksien järjestämisessä • Kaupungin kulttuuritoimintaan kuuluvat kalendaariset tilaisuudet, galleriatoiminta ja museot 	Kaupungin tukema tai järjestämä toiminta	8.4.1 Jämsän musiikkikulttuuri ja kulttuuritoiminta
<ul style="list-style-type: none"> • Jämsässä on paljon eri instrumenttien harrastajia, jotka eivät ole opiskelleet musiikkiopistossa • Jämsässä on pelimannitoimintaa • Jämsässä on harmonikkaharrastuneisuutta • Jämsässä on soittokuntatoimintaa • Jämsässä on toiminut nuorisoorkesteri • Muut toimijat mahdollistavat nimekkäät esiintyjät • Kolmannen sektorin toimijat järjestävät konsertteja • Jämsässä on vahvaa teatteriharrastusta 	Muu toiminta	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto edistää musiikkikulttuuria • Musiikkiopiston toiminta tukee paikallista bänditoimintaa • Musiikkiopisto ylläpitää kaupungin musiikkielämää 	Musiikkiopiston merkitys jämsäläiselle musiikkikulttuurille	8.4.2 Musiikkiopisto jämsäläisen musiikkikulttuurin ja kulttuuritoiminnan edistäjänä
<ul style="list-style-type: none"> • Ilman musiikkiopistoa kaupungin kulttuuritoiminta olisi hiljaista • Musiikkiopisto täydentää alueella jo päättyneitä kulttuuritahtumia • Musiikkiopisto vie toimintaa myös sivukylille • Ilman musiikkiopistoa ulkopuolisten esiintyjien konsertit eivät olisi olleet mahdollisia • Musiikkiopisto on ainut kunnallinen kulttuuritoimija 	Musiikkiopiston merkitys jämsäläiselle kulttuuritoiminnalle	

<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto monipuolistaa konserttitarjontaa 		
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto tekee kokoonsa nähden näkyvää työtä 	Näkyvyys koetaan riittäväksi	8.4.3 Musiikkiopiston näkyvyys paikall-
<ul style="list-style-type: none"> • Esiintyminen eri tapahtumissa on musiikkiopistolle hyvää mainosta • Musiikkiopisto pyrkii aktiiviseen näkyvyyteen • Musiikkiopisto markkinoi itseään oppilasvalintojen yhteydessä • Musiikkiopisto markkinoi itseään kouluissa ja päiväkohteissa • Sosiaalinen media on tuonut lisää näkyvyyttä • Sosiaalisen median maksuttomuus on mahdollistanut uutta näkyvyyttä • Musiikkiopisto voisi lisätä näkyvyyttään ottamalla yhteyttä harrastajiin • Musiikkiopiston näkyvyydestä keskustellaan opiston sisällä usein • Näkyvyyden eteen on tehty paljon töitä • Muutos muskaritoiminnan markkinoinnissa on tuonut lisää näkyvyyttä • Näkyvyyttä parannetaan tapauskohtaisesti 	Näkyvyyttä lisätään eri keinoin	- sessa musiikkikulttuurissa ja kulttuuritoiminnassa
<ul style="list-style-type: none"> • Näkyvyydessä on kehittämistä • Markkinoinnin rahalliset resurssit ovat rajalliset • Musiikkiopiston on vaikea pysyä parempaan näkyvyyteen nykyisin voimavaroin • Kaupungilta ei saa enempää rahaa näkyvyyden kasvattamiseen • Nimekkäisiin esiintyjiin ei ole usein varaa 	Rajalliset resurssit haittaavat näkyvyyden kehittämistä	
<ul style="list-style-type: none"> • Jämsässä vierastetaan korkeakulttuuria • Suuren yleisön mielestä Jämsässä ei tapahdu koskaan mitään 	Yleinen ilmapiiri haittaa näkyvyyttä	

<ul style="list-style-type: none">• Yksittäiset musiikin harrastajat ovat piilossa	Yksittäisiin harrastajiin on vaikea saada yhteys, mikä haittaa näkyvyyttä	

8.5 Jämsänjokilaakson musiikkiopisto ennen, nyt ja tulevaisuudessa		
Ilmaisuryhmät	Alakategorioiden taso	Yläkategorioiden taso
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston perustaminen liittyy valtionapumuutokseen 	Taloudelliset syyt	8.5.1 Musiikkiopiston perustamiseen johtaneet syyt
<ul style="list-style-type: none"> • Klassisella musiikilla on Suomessa pitkät perinteet • Soittokuntatoiminnalla on pitkät perinteet Jämsänkoskella ja Jämsässä • Jämsässä toimi pitkään työväensoittokunta • Jämsänkoskella toimi aikoinaan tehtaan soittokunta • Jämsänkoskella toimi aikoinaan palokunnan soittokunta • Jämsän vahva orkesteritoiminta on ollut osana valtakunnallista musiikkiopistojen historiaa • Musiikkiopiston perustaminen liittyy musiikkiharrastuksen valtakunnalliseen lisääntymiseen 	Kulttuuriset syyt	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto on perustettu alun perin konservatorion sivutoimipisteeksi • Musiikkiopisto itsenäistyi konservatorion alaisuudesta • Musiikkiopiston perustaminen liittyy musiikkiopistojen perustamiseen muualla Suomessa 	Rakenteelliset syyt	
<ul style="list-style-type: none"> • Jämsän vahva orkesteritoiminta on ollut osana valtakunnallista musiikkiopistojen historiaa 	Orkesteritoiminta on ollut Jämsässä vahvaa	8.5.2 Musiikkiopiston rooli osana valtakunnallista musiikkiopistojen historiaa
<ul style="list-style-type: none"> • Myös Jämsästä on lähdetty merkittäviin musiikillisiin tehtäviin • Musiikkiopisto on osa huippuosaamisen ketjua • Musiikkiopisto on osa suomalaisen musiikin menestystä 	Myös Jämsästä on lähdetty merkittäviin musiikillisiin tehtäviin	

<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto on osa klassisen musiikin perinnettä 	Musiikkiopisto jatkaa suomalaisen klassisen musiikin perinnettä	
<ul style="list-style-type: none"> • Toimialoilla on tapahtunut tiivistymistä • Työntekijöitä on vähennetty • Tiloja on keskitetty • Jämsässä on tapahtunut kuntaliitoksia 	Rakenteelliset muutokset	8.5.3 Muutokset Jämsän kaupungin hallinnossa ja palveluissa
<ul style="list-style-type: none"> • Tietotekniikan lisääntyminen on helpottanut toimistotyötä • Kaupungin eri toimintojen jatkamiseksi on ollut mietittävä uusia toiminta- ja työtapoja • Kulttuuritoiminnassa tehtiin uusi linjaus 2010-luvun puolivälissä • Kulttuuritoimen tuottamista konserteista luovuttiin • Hallintoon on palautunut työrauha 	Toiminnalliset muutokset	
<ul style="list-style-type: none"> • Jämsässä on säästetty pitkään • 2010-luvun alkupuolella taloudellinen tilanne oli vaikea • Nykyinen taloudellinen tilanne ei ole 2010-luvun alkua helpompi 	Taloudelliset muutokset	
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto ja työväenopiston hallinto on yhdistynyt yhden rehtorin alle • Opistojen rehtori toimii myös opetusjohtajana • Musiikkiopiston hallintoa on karsittu 	Hallinnolliset muutokset	8.5.4 Musiikkiopiston toiminnan muutos
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston toiminta kaupungissa on yleisesti hyväksytty • Musiikkiopiston toimintaan on kohdistunut historiassa paineita • Musiikkiopiston olemassaolon oikeudesta käytävät keskustelut ovat laantuneet • Musiikkiopiston olemassaolon oikeudesta käytiin keskustelua 2010-luvun alussa 	Poliittiset muutokset	

<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston maksuja on korotettu taloudellisen tavoitteen saavuttamiseksi • Muutos on painottunut maksuihin perustyn kustannuksella • Musiikkiopiston toimintaan on joskus ollut enemmän resursseja 	Taloudelliset muutokset	
<ul style="list-style-type: none"> • Uusi puukoulu on keskittänyt opetusta yhteen paikkaan • Musiikkiopisto on joutunut vaihtamaan tiloja usein • Musiikkiopisto on toiminut kaupungissa pitkään • Musiikkiopiston toiminta huomioidaan kaupungissa paremmin yhteistyön seurauksena • Musiikkiopiston toiminta on tullut näkyvämmäksi tapahtumien kautta • Musiikkiopisto on elänyt ajassa • Kehitystyötä tapahtuu jatkuvasti • Musiikkiopiston toimintaa on kehitetty • Hakijoita on ollut niin paljon, että on jouduttu tekemään karsintaa • Musiikkiopiston oppilaita halutaan esiintymään enemmän kuin on mahdollista järjestää • Aikuisopiskelijat ovat paikanneet lasten vähenevää määrää • Uusi puukoulu on paikannut tilojen puutetta 	Toiminnalliset muutokset	
<ul style="list-style-type: none"> • Suhtautuminen klassisen musiikin harrastamiseen on kansan riveissä muuttunut arkisempaan suuntaan 	Kulttuuriset muutokset	
<ul style="list-style-type: none"> • Taloudelliset muutokset eivät ole olleet toivottavia • Ei ole aina oikein leikata elämänlaatu palveluista 	Muutokset eivät ole olleet toivottavia	

<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopisto tukee strategian toteutumista • Musiikkiopiston toiminta näkyy hyvinvointikertomuksessa • Musiikkiopisto on hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden keskeinen toimija • Kulttuurin elinvoimaisuus leppää elämänlaatupalvelujen varassa • Musiikkiopisto tukee olemassaolollaan strategiaa • Jos musiikkiopisto lakkautetaisiin, vaikutukset olisivat suuret 	<p>Musiikkiopisto tukee strategian hyvinvointia ja elinvoimaisuutta koskevia osa-alueita</p>	<p>8.5.5 Musiikkiopisto ”Jämsä 2025” -strategian tukijana</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Eurojen tavoittelu ei vastaa musiikkiopiston peruseriaatteita • Musiikkiopistosta on helppo leikata 	<p>Taloudelliset haasteet</p>	<p>8.5.6 Tulevaisuuden haasteet</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Ihmiset painottavat asumisesaan kulttuuriin liittyviä kysymyksiä enemmän kuin mitä Jämsässä on ajateltu • Kulttuurin merkitys ja mahdollisuudet tulevat nousemaan, kun koulutustaso nousee • Kasvukeskukset panostavat työpaikkojen lisäksi kulttuuriin 	<p>Kulttuuriset haasteet</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollisuudet ja ideat rajoittuvat toiminnan reunaehtoihin • Lasten lukumäärä paikkakunnalla vähenee 	<p>Toiminnalliset haasteet</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Maksujen pitäisi olla kohtuullisempia • Kaupungin pitäisi panostaa musiikkiopiston toimintaan omaa rahaansa enemmän • Musiikkiopiston toiminnan turvaamiseksi tarvitaan riittävät resurssit 	<p>Taloudellisiin haasteisiin vastaaminen</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Tavoitteet ja sisällöt täytyy pitää kunnossa • Henkilöstön täytyy olla kelpoista • Henkilöstö tekee palvelun laadun • Perheiden luottamus palveluihin on säilytettävä 	<p>Toiminnallisiin haasteisiin vastaaminen</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • Uusien avauksien tekeminen • Musiikkiopiston tulee pohtia profiiliaan väestörakenteen muuttuessa • Seniorimuskaritoimintaa laajennetaan • Opetettavaa määrää on vähennettävä, mikäli opiskelijoita ei ole riittävästi • Esiintymisten organisointiin tarvitaan lisää resursseja • Lapsimäärää seurataan vuosi vuodelta 		
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston on päästävä budjettiin, jotta päättäjät oikeuttavat musiikkiopiston olemassaolon • Poliittinen luottamus ja oikeutus musiikkiopiston toiminnalle täytyy säilyä 	Poliittisiin haasteisiin vastaaminen	
<ul style="list-style-type: none"> • Uusi avaus voi olla kansainvälistä yhteistyötä • Uusi avaus voi olla yhteistyöhön liittyvä hanke • Uudelle avaukselle voisi hakea ulkopuolista rahoitusta 	Uudet avaukset	8.5.7 Yleiset kehitysehdotukset
<ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiopiston toiminnasta pitäisi tehdä kysely • Maahanmuuttajalasten osallistumisesta musiikkileikkikoulutoimintaan tulisi tehdä tutkimusta 	Tutkimukset	